

ŽELEZAR

TEDNIK — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ZPSŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 31. OKTOBRA 1974

ŠTEVILKA: 49. LETO: XVI

Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirnajstrednik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarja, SZ — Železarna Jesenice. Številki internih telefonov: urednik 483, administracija 484. Tisk: CP Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72

RAZISKOVALNO DELO V ŽELEZARNI

Karakteristično za usmeritev naše železarne je prehod v železarno plemenitih jekel. To usmeritev dokazuje že naše dosedanje delo in potrjuje tudi investicijski program vlaganja sredstev v finalizacijo naših izdelkov, kot je to nova hladna valjarina, povečanje kapacitet za dodajne materiale itd.

Tako usmeritev razvoja naše železarne brez dvoma narekuje zemljepisni položaj Železarne kot take, problemi surovin za ekstraktivno metalurgijo kakor tudi problemati-

ka delovne sile. Imperativ našega dela je torej kvaliteta in ne količina. Tudi naše raziskovalno delo je imelo v preteklosti in bo tudi v bodoče imelo isti ton, isto smer, to je

prispevati k oplemenitvi naših proizvodov tako v pogledu kvalitete, tehnologije in ekonomike proizvodnje. To se pravi, da naše raziskave niso bile in ne bodo usmerjene v osvajanje nekih novih procesov v ekstraktivni metalurgiji, ampak le v dopolnjevanje obstoječih, upoštevajoč pri tem trende razvoja na tem področju v svetu tako, da bomo ob danem trenutku sposobni presoditi in izbrati optimalni postopek za izdelavo jekla v rekonstruirani jeklar- ni.

Osnovni cilji raziskovalnega dela na področju ekstraktivne metalurgije je torej so, da na že obstoječih napravah za pripravo vsipa za plavže, v plavžih samih kakor tudi v jeklar- ni dobimo čim bolj kvalitetno suro-

(Nadaljevanje na 2. strani)

DELO VZDRŽEVALNIH OBRATOV V DEVETIH MESECIH LETOŠNJEGA LETA

Pri prelistavanju devetmesečnih poslovnih poročil Železarne in TOZD VET ugotavljamo uspešnost dela po posameznih TOZD, vmes pa naletimo tudi na karakteristične podatke, ki nam povedo, kako so delali vzdrževalni obrati.

Merila za merjenje uspešnosti dela vzdrževalnih obratov so predvsem dvojna:

- vzdrževalni zastoji na proizvodnih napravah,
- stroški vzdrževanja.

Evidenco zastojev vodimo glede

na koledarski čas na 186 agregatih v proizvodnih TOZD, rezultate pa primerjamo s postavljenim normativom in z doseženimi rezultati v istem času predhodnega leta.

Stanje zastojev po TOZD je razvidno iz naslednje tabele:

	Štev. str.	Normativ %	Vzdrž. zast. 73 %	Vzdrž. zast. 74 %	Indeks 3:2	Indeks 3:1
TOZD TALILNICE	28	1,70	1,50	1,05	70,00	61,76
TOZD VALJARNE	4	5,60	6,20	6,34	102,26	113,21
TOZD HL. PRED.	154	3,30	2,56	2,26	88,28	68,48
OZD ŽELEZARNA	186	3,10	2,48	2,17	87,50	70,00

Vzdrževalni zastoji na koledarski čas so bili nižji za 22,50 % od zastojev v istem času leta 1973. Nekoliko slabše rezultate smo dosegli le v TOZD Valjarne zaradi nekaterih nepredvidenih večjih okvar na sredstvih za proizvodnjo.

Dosežene prodajne cene metalurške dejavnosti so se v devetih mesecih dvignile nasproti planiranim z indeksom 129,5, nasproti lanskoletnim pa 145,4. Stroški vzdrževanja pa naraščajo mnogo počasneje, saj je indeks le 102,8, kar je mnogo nižje od letos priznane inflacijske stopnje.

Ti podatki se odražajo tudi v odstotku udeležbe stroškov vzdrževanja v prodajni ceni, saj se je delež znižal iz planiranih 11,96 na 9,91 %. Se boljši pokazatelj pa je delež stroškov v lastni ceni proizvedenega jekla, ko se je delež znižal iz lankoletnega 12,26 % na 10,86 % v devetih mesecih letošnjega leta, kar predstavlja 11,4 % znižanje.

Iz podatkov je razvidno, da smo se vzdrževalci obnašali dokaj protinflacijsko in ni utemeljena kritika, ki je bila izrečena na skupni seji komisije za družbeno ekonomsko vprašanja pri tovarniški konferenci osnovnih organizacij sindikata železarne Jesenice in grupe za gospodarska vprašanja pri svetu ZKS Železarne, dne 19. junija, v zvezi z organizirano stopnjo in delom vzdrževalnih obratov, kar je bilo objavljeno tudi v 40. številki Železarja. Franc Brelj

REKORDNI DOSEŽEK VALJARNE BLUMING-STEKEL

V nedeljo, 27. oktobra, je bila v obratu valjarne bluming-stekel dosežena rekordna dnevna proizvodnja izvaljanega vložka prek globinskih peči, v količini 1876,9 ton.

Obrat valjarne je izvaljal naslednje količine:

766,8 ton bram v slabe za valjarino 2400, 621,6 ton ingotov v kvadratne gredice, 279,2 tone bram v predtrakovke, 209,3 ton ingotov v predtrakovke.

Razlogi za rekordno proizvodnjo so naslednji:

1. Čas valjanja;
2. Zastoji so znašali samo 11,8 % obratovnega časa;
3. Dohod jekla iz jeklarne je bil sorazmerno velik in je znašal 1412 ton;
4. Track časi so bili zadovoljivi;
5. Hladno zakladanje šarž, dokladanje šarž in program valjanja, so bili zelo dobro izvedeni.

Rezultat je vreden vse pozornosti, ker je pogojen z dobrim delom vseh, ki vplivajo na proizvodnjo valjarne bluming-stekel.

VROČA VODA TER NJENA UPORABA ZA PRENOS TOPLLOTNE ENERGIJE

Toplota je energija, ki prehaja iz telesa z višjo temperaturo v telo z nižjo temperaturo. Zaradi meteoroloških pogojev, je človeštvo vezano na porabo energije:

- v hladnih obdobjih porablja toploto za ogrevanje,
- v vročih obdobjih pa porablja energijo za odvajanje toplote.

V tehniki ogrevanja se za prenos toplote najpogosteje uporabljajo: para, vroči zrak in vroča voda. Za prenos toplote od izvora do potrošnikov — na večje razdalje, je najprimernejša vroča voda zato, ker je akumulacija toplote v vodi največja.

Primerjava je sledeča: kubični meter pare 3 atm, 210 stopinj C, vsebuje 922 kcal, kubični meter vroče vode 130 stopinj C pa vsebuje 122.000 kcal.

Ogrevanje, ki se uporablja v podjetju, je pretežno izvedeno kot parno ogrevanje. Prvo vročevodno ogrevanje pa je bilo izvedeno v predelovalnih obratih, ki so bili grajeni po vojni.

DEVETA SEJA DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE

Predsednik Alojz Kalan za danes sklicuje deveto sejo delavskega sveta Železarne, za katero je predložil v obravnavo kar petnajst točk dnevnega reda. Poleg pregleda izvrševanja sklepov zadnje seje, obravnave devetmesečnega poslovnega poročila in informacije o izvajanju protinflacijskega programa, je na dnevnem redu še:

- program razvoja Železarne v letu 1975,
- ugotovitveni sklep ob sprejemu odloka o delu v izmenah in za določanje minimalne stopnje amortizacije ter spremembi že sprejete amortizacijske stopnje z 19,5 na 18,9 odstotkov,
- informacijo o odobritvi združevanja sredstev za rekonstrukcijo valjarne žice,
- ugotovitveni sklep o pristopu v samoupravno interesno skupnost za nafto in plin v SRS in izvolitev delegatov,
- ugotovitveni sklep o pristopu k samoupravnemu sporazumu o združevanju sredstev za realizacijo programa gazifikacije SRS in izvolitev delegatov,
- ugotovitveni sklep o pristopu k samoupravnemu sporazumu — ustanovitvi območne vodne skupnosti Gorenjske,
- ugotovitveni sklep o sprejemu samoupravnega sporazuma o sodelovanju med Slovenskimi železarnami in Metalko,
- ugotovitveni sklep o sprejemu samoupravnega sporazuma in pristopu v poslovno združenje jugoslovanskih železarn,
- pooblastilo generalnemu direktorju Slovenskih železarn za podpis družbenega dogovora o pristopu in načelih za oblikovanje poslovne skupnosti izdelave in predelave jekla,
- ugotovitveni sklep o sodelovanju s podjetjem Kovinar Jesenice,
- informacija o sprejemu samoupravnega sporazuma o štipendiranju dijakov in študentov občine Jesenice,
- imenovanje in tekoče zadeve,
- določitev termina za volitve delegacij v samoupravne interesne skupnosti.

Kljub temu, da je bilo v Železarni že precej govora in kritike na račun sklicevanja sej samoupravnih organov na prekratke roke, so tudi za to sejo delegati prejeli vabilo komaj tri dni pred sejo. Čeprav gre v večini primerov za ugotovitvene sklepe oziroma zadeve, ki so bile v predhodni javni razpravi in na sejah delavskih svetov TOZD, bo taka praksa ohromila resnična delegatska razmerja oziroma aktivno povezanost delegatov s svojo bazo.

O sklepih sprejetih na deveti seji delavskega sveta Železarne, bomo poročali v prihodnji številki Železarja.

KOMISIJA ZA DRUŽBENO EKONOMSKE ODNOS PRI IO SINDIKATA ŽJ K ČLANKU »PROBLEMATIKA NAGRAJEVANJA«

Kot odgovor na članek Naloge na področju nagrajevanja (avtor Rudi Rozman), objavljenem v predzadnji številki Železarja, dne 17. oktobra, komisija za družbeno ekonomske odnose pri IO sindikata ŽJ smatra za dolžnost, da posreduje naslednje dopolnilo oziroma pojasnilo.

Komisija za družbeno ekonomske odnose soglasno zavrača težnjo pisca članka Naloge na področju nagrajevanja, ki želi zaokrožiti kompleksen spekter vzrokov v zvezi z nagrajevanjem, ki so privedli do nejasnosti in na katere del zahteva odgovor. Ob tem pisec sam ugotavlja, češ ne bomo razpravljali o problemih in vzrokih, ker so nam že znani in tudi proučeni. Ne želimo z avtorjem polemizirati, pač pa želimo biti čim bolj objektivni, da nekoliko bolj osvetlimo vzroke očitkov, ki so navedeni v obravnavanem članku in o katerih je komisija za družbeno ekonomske odnose ob celotni problematiki nagrajevanja namerno razpravljala.

Iz pritožb predstavnikov vodstva obrata raziskovalnega oddelka in njihove osnovne organizacije sindikata na izvršni odbor sindikata ŽJ, kakor tudi iz navedb samega avtorja članka je razvidno, da problematika nagrajevanja že dolgo razburja duhove v RO, kar je razvidno iz

posredovane dokumentacije dopisov v obe smeri. Sprva sicer zadržano in umirjeno, zadnji čas pa vse bolj odločno, morda pa celo nekoliko preveč razvneto. Kakorkoli že — upoštevaje vse okoliščine — pa so popolnoma upravičeno zahtevali rešitev problema, ki je porajal in še porajal naraščajoče nezadovoljstvo v omenjenem oddelku.

Menimo, da so bile v medsebojnih odnosih obeh prizadetih RO in službe za nagrajevanje iz rpane vse možnosti za rešitev spornega vprašanja — to navsezadnje dovolj argumentirano dokazujejo pritožbe predstavnikov RO in IO sindikata ŽJ in vedno nove ustne prošnje in pritožbe posameznih predstavnikov sindikata TKR.

To je v končni konsekvenci privedlo do inkriminiranih izjav prizadetih (v tem primeru RO), na katere je oddelek za nagrajevanje in avtor članka Naloge na področju nagrajevanja pretirano občutljivo reagiral in zahteval, da se jih črta.

Komisija za družbeno ekonomsko vprašanja pri sindikatu je stalne pritožbe RO in osebne intervencije predstavnikov sindikata RO na izvršni odbor sindikata Železarne za zelo resne, predvsem zato, ker so se te pritožbe vlekle vse od leta 1971. Zaradi tako dolgega reševanja te problematike so se predstavniki sindikata RO počutili že užaljeni, ker se je reševanje nagrajevanja v njihovem oddelku tako zavlačevalo.

Namen komisije je bil opozoriti izvršni odbor sindikata tudi o tej problematiki, ko je razpravljal o nagrajevanju kot celoti in ocenjeval, kje so pomanjkljivosti, katere bo potrebno odpraviti. Zavedamo se naših dolžnosti, predvsem na tako občutljivem področju, kakor je nagrajevanje, zato smo dolžni posredovati zahteve delavcev do odgovornih služb, ki naj le-te strokovno ocenijo. Samoupravni organi pa naj bi bili tisti, ki o tem dokončno odločijo. S tem prispevkom želi komisija zaključiti polemiko okoli nejasnosti v prvem članku o Problematiki nagrajevanja.

Komisija za družbeno ekonomske odnose pri IO sindikata železarne Jesenice

ANALIZA AKCIJE »ENODNEVNI OSEBNI DOHODEK ZA KOZJANSKO«

Tovarniška konferenca osnovne organizacije sindikata Železarne, je v Železarni, 10. oktobra 1974, pozvala vse samoupravne delovne skupine, da obravnavajo predlog izvršnega sveta SRS in republiškega koordinacijskega odbora za odpravo posledic potresa na Kozjanskem, da ponovijo solidarnostno akcijo »enodnevni osebni dohodek za Kozjansko«. Ta akcija je že za nami, v tem času pa bom prikazala, kako je potekala razprava o tej akciji v Železarni.

(Nadaljevanje na 7. strani)

(Nadaljevanje na 3. strani)

MRTVI SVOBODE SMO PRAG.
Vsakdo bo čezenj šel.
O da bi vsak korak
bil naše krvi odmev.

(M. Klínar)

RAZISKOVALNO DELO V ŽELEZARNI

(Nadaljevanje s 1. strani)

vo železo odnosno jeklo, kot osnova za dobro delo vseh nadaljnjih predelovalnih obratov.

RAZISKAVE NA PODROČJU EKSTRAKTIVNE METALURGIJE

Raziskovalno delo na tem področju je zelo zahtevno in le teamskemu delu strokovnega kadra v RO in obratih je pripisati rezultate, katere smo dosegli v preteklem obdobju.

Raziskovalno delo na področju vsipa na plavž je usmerjeno v izdelavo kvalitetnega sintra. Mišljenja sem, da imamo danes proces sintranja dokaj v rokah, da je zagotovljena določena stalnost kvalitete sintra, kar je osnova za nadaljnje eksperimente uporabe sintra v plavžu. Eksperimentalna sintrna naprava daje rezultate, ki se dobro aplicirajo tudi v praksi.

Vsip in delo vsakega plavža je specifično z ozirom na konstrukcijo. Zato so raziskave usmerjene v raziskave uporabe različnega deleža sintra v plavžu na hod peči, porabo koksa in proizvodnost. Osvajajo se pogoji vodenja peči z ozirom na koncentracijo železa v vsipu. Rezultati dosedanjih raziskav dosegajo cilje postavljene z antiinflacijskim programom, znižana je poraba koksa. Z

bi prispevalo k večji ekonomiki v proizvodnji.

Na področju nepomirjenih jekel so raziskave usmerjene v vlivanje jekla od vrha. Ta postopek vlivanja bi bil potreben tako zaradi čistoče jekla, kot take, kakor tudi ekonomike proizvodnje. Žal pa v valjarni bluming nimamo na razpolago ustreznih kapacitet za površinsko obdelavo polproizvodov.

Izgradnja hladne valjarne zahteva pospešeno delo na področju prenosa tehnologije izdelave jekla po licenčni dokumentaciji. Za silicirana jekla je pripravljena vsa tehnična dokumentacija in izvršeni vrsta preizkusov izdelave jekla, ki dokazujejo, da proizvodnja siliciranega jekla za novo hladno valjarno ne bo problematična.

Raziskave na področju osvajanja tehnologije nerjavnih jekel so bolj problematične z ozirom na to, da ni na razpolago agregata za eksperimente, to je osemtonske BBC peči. Osvajanje tehnologije na 60-tonskih pečeh je, ob zasedenosti peči z rednimi naročili, izredno težavno. Kljub temu je bilo izdelanih nekaj šarž, feritnega kromovega jekla in nerjavnega avstenitnega krom nikljevega jekla, ki so se odlično valjale tako v slabe, kakor tudi dalje na štelu v toplo valjane trakove.

Pri osvajanju proizvodnje nerjavnega jekla v 60-tonski peči smatram, da je problematična vzdržnost agregatov in organizacija dela kot taka. Temu problemu smo v preteklosti posvečali premo pozornosti, in je to ena izmed osnovnih nalog v bodoče.

Vsekakor pa lahko z optimizmom že danes napišem, da bomo izdelavo jekla po licenčni dokumentaciji, kot osnovo za pripravo vložka za valjarno odnosno kasneje za hladno valjarno, uspešno rešili.

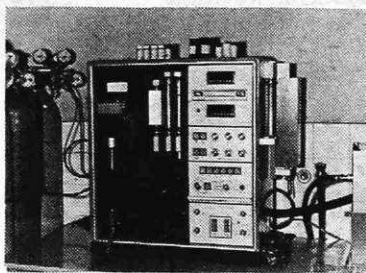
RAZISKAVE NA PODROČJU VALJANJA

Raziskave v valjarni bluming so usmerjene predvsem v racionalizacijo tehnologije ogrevanja blokov. Poseben problem predstavlja zakladanje tako imenovanih »toplih blokov«, kar vpliva na čas in dinamiko dela kot tako.

Na tem področju moram posebno poudariti uspešno povezavo med teoretskim razglabljanjem procesov ogrevanja jekla in prenosov toplote, kar je bilo s posebnim računskim modelom izvedeno v raziskovalnem oddelku. To je osnova za vse nadaljnje tehnološke ukrepe, ki so privedli do skrajšanja časa ohlajevanja blokov pomirjenih z aluminijem, odnosno prispevala k zmanjšanju toplotnih izgub, povečanju proizvodnje in zmanjšanju porabe energijskih medijev.

Težišče raziskovalnega dela odnosno teama za reševanje problematike valjarne bluming, kjer uspešno

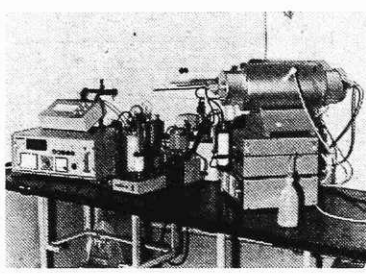
rvjavnih jekel avstenitnega in feritnega tipa v TVT. Ni nobenih dilem, da bi ob pričetku dela hladne valjarne ne imeli na razpolago tudi ustreznega vložka za hladno valjanje.

Aparat za določanje kisika in dušika v jeklu

RAZISKAVE NA PODROČJU UVAJANJA NOVIH MATERIALOV IN TEHNOLOGIJE

Z oziroma na uspešno delo valjarne žice na Beli, smo pričeli z vse bolj intenzivnim delom na področju osvajanja jekla za kvalitetne vijake. Dosedanje količine predelane v finalne proizvode dokazujejo, da smo sposobni na tem področju nuditi izdelovalcem specialnih vijakov kvalitetni vložek. Količina tega jekla je problematična z ozirom na pomanjkanje kapacitet za žarjenje. Danes iščemo možnosti, da bi vključili v tehnologijo toplotno obdelavo na že obstoječih žarilnih agregatih.

Aparat za določanje mikroogljika v jeklu

Nadaljuje se raziskovalno delo izdelave, predvsem pa možnosti uporabe cementacijskih jekel in jekel za poboljšanje z dodatkom Pb. Zadnji ukrepi v zvezi s pripravo svinca bodo bistveno prispevali k zmanjšanju kontaminacije atmosfere in olajšali delo vpihovanja svinca kot takega.

V zvezi s specializacijo proizvodnje, je raziskovalno delo usmerjeno v osvajanja specialnega jekla za masivno preoblikovanje v hladnem. Dosedanje rezultati osvajanja tehnologije izdelave, kakor tudi rezultati predelave takega jekla v kovinsko predelovalni industriji, so potrdili pravilnost in uspehe dosedanjega raziskovalnega dela.

Raziskave na področju vseh omenjenih kvalitete za valjarno žice, bodo še posebno pomembne v trenutku, ko bo zaključena rekonstrukcija valjarne žice in bodo tako dane možnosti za specializacijo v finalizaciji specialnih jekel.

Tehnologija izdelave finoiziranih mikrolegiranih jekel se v proizvodnji v valjarni 2400 vse bolj stabilizira. To potrjuje tudi analiza fizikalnih lastnosti jekla Nioval 47 in Nionical 45, ter jeklor 35, katere izdelujemo danes v večjih količinah tako za hladno valjarno, kakor tudi za različne recipiente.

V osvajanju je novo jeklo kvalitete Niobal 43 NP, to je jeklo, katero ima kljub relativno nizki koncentraciji ogljika pod 0,10 % še vedno zagotovljeno minimalno mejo plastičnosti 43 kp/kv.m² in ga lahko varimo brez posebnih previdnostnih mer.

Mišljenja sem, da se rezultati raziskovalnega dela v preteklem obdobju na področju finoiziranih mikrolegiranih jekel kažejo šele danes, ko je tudi naša predelovalna industrija osvojila tehnologijo predelave te vrste jekel, kar se kaže v vse večjem zanimanju za ta proizvod.

Raziskovalno delo je uspešno tudi na področju tehnologije varjenja finoiziranih jekel, kjer smo tako z lastnim raziskovalnim delom, kakor tudi s sodelovanjem zunanjih institucij, uspešno rešili vrsto problemov vezanih na tehnologijo varjenja, izbira dodatnega materiala, izvedbo konstrukcij itd. Vsekakor je pa področju tehnologije varjenja še vedno potrebno posvetiti vso pozornost tudi v bodoče, saj pomeni zvar najbolj odgovorno mesto v varjeni konstrukciji.

Začetek proizvodnje dodatnega materiala po licenci Oerlikone zahteva široko raziskovalno delo, tako na področju priprave surovin, zamenjave inozemskih surovin z do-

mačimi, kakor tudi uvajanju novih receptur za oplasčenje elektrod v našo proizvodnjo. Brez dvoma nam je licenčna dokumentacija nakazala smeri za nadaljnje delo na področju osvajanja dodatnega materiala tako, da smo danes sposobni v relativno kratkem času dati naši kovinsko predelovalni industriji dodatni material, za katerega je bila danes vezana na uvoz. Žal nam proizvodne kapacitete na tem področju ne dovoljujejo večje ekspanzije.

Laboratorijsko je zaključeno delo osvajanja proizvodnje aglomeriranega praška. Danes smo v fazi projektiranja polindustrijske proizvodnje, ki bi naj zagotovila že količine za predelovalno industrijo. Predvidevam, da bomo v pričetku prihodnjega leta že začeli z polindustrijsko proizvodnjo.

Kvaliteta žice VAC se stabilizira. Posebno je bilo uspešno delo na izpopolnjevanju tehnologije žarjenja, kjer smo z uvedbo žarjenja v zaščitni atmosferi prispevali k boljši kvaliteti pobakrenja žice. V raziskavi je pa še tehnologija valjanja žice v valjarni žice, da bi z dodatnimi tehnološkimi posegi racionalizirali postopek vlečenja.

Posebna pozornost je bila v preteklem obdobju in bo tudi v bodoče, usmerjena v raziskave specialnih jekel za potrebe JLA. Z novimi raziskovalnimi napravami bodo mogoče raziskave korelacije vplivov dodatnih elementov, izdelave in predelave jekla na tehnološke karakteristike. Trenutno je pri raziskovalnem delu problem zaradi okvare BBC peči, s čimer je omejena možnost eksperimentiranja le na šarže izdelane v VF peči. Nujno je, da tako za potrebe razvoja jekel za JLA, kakor tudi nadaljni razvoj jekel proizvodnega programa Železarn, BBC elektro peč čim prej usposobimo za nadaljnje delo.

LABORATORIJ ZA TEHNOLOŠKO KONTROLO ODNOSNO DOKUMENTACIJO

je novost v delu raziskovalnega oddelka. Osnovna naloga tega laboratorija je, da skupno s kvaliteto kontrolo ugotavlja kritična mesta v tehnologiji, ki bistveno vplivajo na stabilnost proizvodnje tako v pogledu ekonomike, kakor tudi kvalitete.

Zbiranje ustreznih podatkov in izpopolnjevanje dokumentacije povezano s specifičnimi tehnološkimi procesi in kvalitetami so osnova za analize preko računalnika.

Dosedanje analize so zelo dobrodošle nam raziskovalcem. Žal pa čutimo premo zanimanja za te analize od strani tehnologov, odnosno strokovnega kadra v obratih, kar je zaskrbljujoče. To je lahko posledica bodisi preobremenjenosti strokovnega kadra z drugim delom, lahko pa je to znak, da imamo v naših obratih tudi strokovni kader, katerega strokovni nivo je prenizek, da bi poleg rednega dela, na osnovi različnih analiz ukrepal v obratu v posameznih tehnoloških fazah. Mišljenja sem, da je naloga nas vseh, da sodelujemo pri pripravljanju tehnološke dokumentacije in sodelujemo pri uvajanju ukrepov v proizvodnji in da sodelujemo tudi pri vzgoji strokovnega kadra v smeri boljšega gospodarjanja.

ZAKLJUČEK

V kratkem sem poizkušal prikazati raziskovalno politiko v naši železarni, predvsem pa smeri raziskovalnega dela. Prav tako sem nakazal določeno problematiko in raziskave, katere so bile izvršene v zvezi s spremembo tehnologije in uvajanjem novih proizvodov, to je v smeri specializacije proizvodnje Železarn.

Ni mogoče na tem mestu podati podrobnosti tako v pogledu problematike, kakor tudi rezultatov raziskav. Vsekakor pa lahko zaključim, da smo dosegli dobre uspehe, kljub zmanjšanju števila raziskovalcev, od katerih so nekateri morali na delovna mesta, predvsem v novih obratih.

Probleme v zvezi s pomanjkanjem raziskovalcev rešujemo s teamskim delom, kjer posamezni strokovnjaki iz proizvodnih obratov uspešno sodelujejo pri raziskavah. Vsekakor bomo pa morali misliti na to, da nastale vrzeli v raziskovalnih nadomestimo z novimi in da raziskovalne vrste pomladimo. Pred nami je dosti odgovornih nalog, mnogo nerešenih problemov, nalog v zvezi s specializacijo proizvodnje, kakor tudi zelo odgovornih nalog v zvezi s proizvodnjo v novi hladni valjarni. Upam, da bomo s sodelovanjem raziskovalcev in strokovnega kadra v obratih, to je s teamskim delom postavljene cilje tudi dosegli.

Marin Gabrovšek

JUBILANTI 50-LETNIKI

V mesecu novembru bodo praznovali 50 let svojega življenja naslednji naši sodelavci: Ljubo PRETNAR, plavž — 1. novembra, Marija MRAK, šamotarna — 2. novembra, Gabrijel BERTONCELJ, strojne delavnice — 3. novembra, Drago JASENC, splošni sektor — 4. novembra, Cilka ZIMIC, valjarna žice — 6. novembra, Mira NOČ, PIV energija — 8. novembra, Leopold GOLJA, žičarna — 11. novembra, Ivan KLOKOČOVNIK, TPD — 12. novembra, Franc RADELJ, valjarna 2400 — 12. novembra, Leopold GRELJA, elektroodni obrat — 13. novembra, Viljem GORZA, martinarna — 15. novembra, Stanko BREMEC, elektroodni obrat — 18. novembra, Jože HRAST, nabavna služba — 19. novembra, Lojzka ŠMID, VEN — 23. novembra in Štefan BOLDIŽAR, martinarna 26. novembra.

Vsem sodelavcem iskreno čestitamo!

DIPLOMIRALI SO

V septembru in oktobru so na srednjih, višjih in visokih šolah diplomirali naslednji naši sodelavci:

Franc PODLIPNIK iz raziskovalnega oddelka na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo ter si pridobil naziv: diplomirani inženir metalurgije.

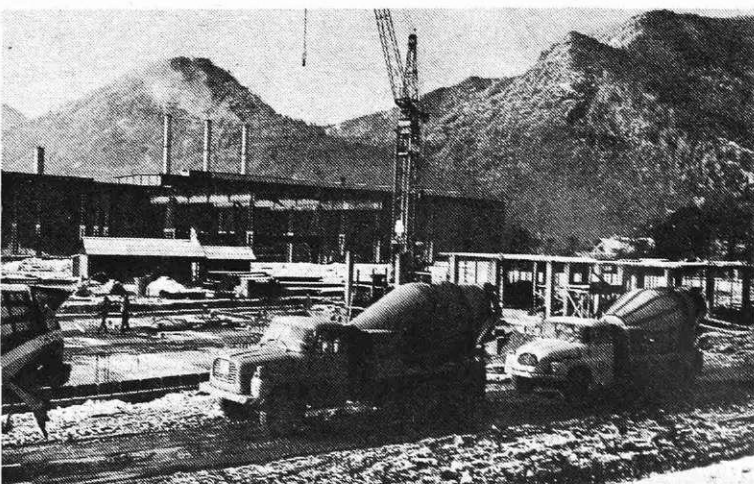
Mirko ZUPAN iz elektro vzdrževanja na visoki tehnični šoli v Mariboru (I. st.) in si pridobil naziv: inženir elektro tehnike.

Tomaž KERŠMAN iz prodajnega sektorja, na visoki ekonomsko komercialni šoli v Mariboru in si pridobil naziv: inženir varnosti pri delu.

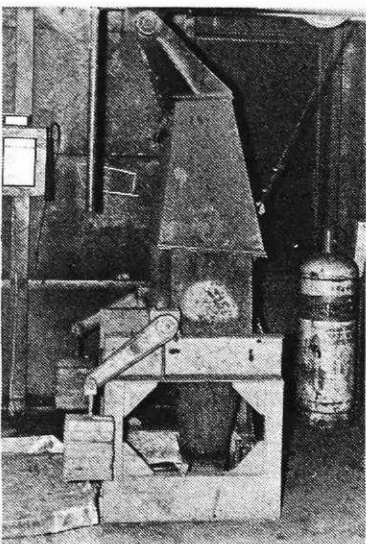
Zoran KREJČ iz kadrovskega sektorja na višji tehnični varnostni šoli v Zagrebu in si pridobil naziv: inženir varnosti pri delu.

Anton NOČ iz strojnega vzdrževanja na tehnični srednji šoli in si pridobil naziv: diplomirani metalurški tehnik.

Vsem sodelavcem iskreno čestitamo in jim želimo veliko delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva.

V turek, 29. oktobra na gradbišču nove hladne valjarne

Eksperimentalna ponvica za sintranje

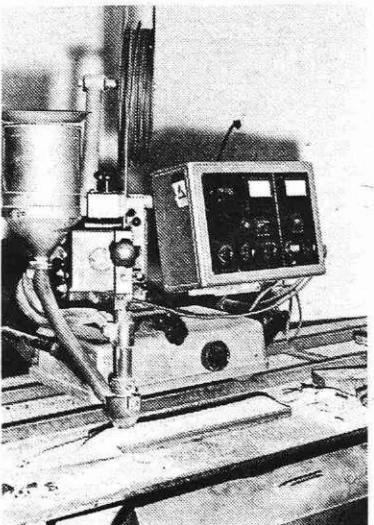
ozirom na različni profil obeh plavžev, so preiskave v preteklem in tudi v bodoče vezane na delo posamezne peči.

Na področju proizvodnje SM in elektro jekla, so bistveni naslednji problemi:

- povečati sigurnost izdelave jekla,
- zmanjšati čase rafinacije in pri tem zadržati kvaliteten nivo jekla,
- reševati probleme izdelave in vlivanja nepomirjenih jekel,
- osvajanje tehnologije izdelave jekla dinamo in nerjavnega po licenci ARMCO.

Pomanjkanje surovin, to je starega železa za jeklarno, povzroča izredne težave v dinamiki izdelave kvalitetnih jekel. Prisotnost neželenih elementov: baker, krom, arzen, kositer, antimon itd., vpliva bistveno na fizikalne lastnosti jekla. Delo metalurgov v svetu, pa tudi nas raziskovalcev na Jesenicah, je bilo in bo v bodoče še bolj usmerjeno v študije vpliva teh neželenih elementov na lastnosti jekla, upoštevajoč sedanjí, predvsem pa perspektivni kvaliteten proizvodni program. Nujno in zelo odgovorno raziskovalno delo mora dati rezultate o dopustnih tolerancah posameznih elementov krom, kositer, antimon, baker itd. pri posameznih kvalitetah jekla, kar bo vplivalo na dinamiko izdelave posameznih kvalitete, ki danes zaradi upravičenih ali neupravičenih preklasifikacij izpadejo. Nove raziskovalne naprave, katere bodo instalirane v kratkem v raziskovalnem oddelku, zahvaljujoč tudi razumevanju neposrednih proizvajalcev za združevanje finančnih sredstev, bodo bistveno prispevale k poznavanju te problematike.

Ocena posameznih šarž z ozirom na čistočo, velikost primarnega zrna in prisotnost plinov dokazuje, da imamo procese rafinacije dokaj v rokah. To je rezultat trajnega dela raziskovalcev, tehnologov v jeklarni, kakor tudi raziskovalcev metalurškega instituta, ki trajno iščejo nove metode za rafinacijo in z eksperimentalnim ter študijskim delom prispevajo k poznavanju problematike. Žal je subjektivni vpliv neposrednih proizvajalcev na stalnost kvalitete precej velik. Nujno bi bilo, da bi iskali možnosti ustreznega nagrajevanja za delavce v jeklarni, kar

Aparat za varjenje pod praškom

sodeluje poleg sodelavcev RO tudi strokovni kader valjarne bluming, so usmerjeni v prenos tehnologije valjanja blokov in slabov v TVT po dokumentaciji ARMCO. Danes lahko napišem, da je tehnologija valjanja siliciranih jekel dokončno osvojena in tako vložek TVT zasiguran za novo hladno valjarno.

Posebno razveseljivi pa so rezultati osvajanja tehnologije valjanja nerjavnih jekel avstenitnega tipa v valjarni štel. Spremembe profila valjev na štelu in boljše poznavanje energetskega profila potisne peči, so omogočili zelo uspešno valjanje avstenitnega nerjavnega jekla v trak, kot vložek za hladno valjarno. Zaradi diskontinuirnega obratovanja potisne peči, na drugi strani pa zaradi izpada BBC peči, je raziskovalno delo na tem področju precej ovirano. Vendar lahko na osnovi dosedaj doseženih rezultatov z optimizmom gledamo v nadaljnje osvajanje tehnologije valjanja ne-

VROČA VODA...

(Nadaljevanje s 1. strani)
V letu 1970 je bila na Jesenicah zgrajena centralna toplotna izmenjevalna postaja (CTIP), kapacitete 12 Gcal/h, ki je ogrevala vodo za aglomeracijo in HVZ. Stara izmenjevalna postaja za HVZ je bila prestavljena v kotlovnico Javornik in služi za pripravo vroče vode, oz. ogrevanje profilarne HOP, napajala pa bo tudi novi obrat za proizvodnjo vrtnih podbojev.

Na magistralno omrežje CTIP, je bil v letu 1971 priključen odcep za mesto Jesenice.

— v letu 1972 se je pričelo napajati z vročo vodo potrošnike v mestu — v letu 1972 je bila priključena magistrala za obrate: željarstvo, elektroodni obrat in strojne delavnice, transporta ter šotarnarstvo.

V letu 1974 je bila na vročevodno omrežje priključena magistrala za ogrevanje stavb na desni strani ceste 1./la reda, ostale stavbe severnega dela pa so napajane iz glavnega vročevoda za mesto.

Predvideno je, da se po etapah zamenja celotno omrežje parnega ogrevanja — predvsem zaradi dotrajanosti in velikih izgub kondenzata. V pripravi so že projekti in gradnja magistralnega vročevoda, ki bo napajal potrošnike v južnem delu podjetja ter stavbe transportnih obratov na desni strani nasipa.

Prednosti vročevodnega ogrevanja so naslednje:

1. zmanjšajo se izgube toplote zaradi manjših presekov cevovodov, 2. odpade kondenzatno omrežje in izguba kondenzata,

3. kondenzat se vrača čist — nazaj v krožni proces pridobivanja pare,

4. s toplarniškim načinom obratovanja pridobimo toploto, ki bi jo s kondenzacijskim obratovanjem odvedla hladilna voda,

5. s centralnim ogrevanjem zboljšamo izkoristek, zmanjšamo porabo goriv in manj onesnažujemo okolje.

Slaba stran vročevodnega ogrevanja pa je ta, da so vzdrževalni posegi na omrežju težavni in bolj zahtevni kot pri parnem ogrevanju. Cirkulacija vroče vode je odvisna od delovanja cirkulacijskih črpalk — zato se v primeru okvar oz. pri izpadu električnega toka krožni proces prekinje; ker pa ni kroženja vroče vode, tudi ni prenosa toplote do potrošnika in ni ogrevanja.

Opis tehnološkega postopka:

V parnem kotlu zgoreva gorivo — mazut in plavžni plin ter se proizvaja para, ki se vodi v parno turbino. Turbina lahko deluje kot delno odcepa ali kot kondenzacijska. Odcepa ali nizkotlačna para 3 do 4 atn (kp/kvadr. centimeter), temperatura 210 stopinj C, napaja potrošnike nizkotlačne pare in toplotne izmenjevalce pri CTIP (Centralna toplotna izmenjevalna postaja).

V toplotnih izmenjevalcih se para kondenzira ter odda toploto vodi, ki se ogreje na 130 stopinj C. Krogočne črpalke potiskajo vročo vodo v obtok do potrošnikov, nazaj pa se vrača ohlajena voda s temperaturo 90 stopinj C.

V posameznih stavbah so montirani izmenjevalci toplote ter boljlerji za pripravo vode v higienski namene, ki so napajani z vročo vodo sistema 130/90 stopinj C. V odvisnosti od izvedbe ogrevanja v stavbi, ki je lahko gravitacijsko ali črpalno krogočno, se v sistemu voda ogreje na 90/70 stopinj C. V stavbah so vgrajena grelna telesa — radiatorji, od katerih prestopa toplota na zrak oz. okolje. Zaradi naraščanja potrošne toplote energije — predvsem v zimskih mesecih, količina nizkotlačne pare iz odcepa parne turbine ne zadošča. V sistem nizkotlačne pare je potrebno dodajati reducirano 22 atn visokotlačno paro.

Tak način obratovanja ni ekonomičen. Zaradi dušenja pare zgubimo toploto, ki bi jo lahko spremenili v mehansko delo, če bi imeli parno turbino večje zmožljivosti. Želzarna Jesenice je zaradi lokacije vezana na dovoz goriv. Najugodnejše bi bilo, če bi podjetje krilo potrebe po gorivih s plavžnim plinom, ker je cena plina minimalna v primerjavi z drugimi gorivi.

Zaradi večje porabe v talilnicah, plavžnega plina vedno bolj primanjkuje, zato se kot dodatno gorivo kuri mazut — ker je po enoti mase kalorično najbogatejši.

Razmerje porabe goriv je razvidno v tabeli:

Leto	1970	1971	1972	1973
pl. plin	65,0	70,7	76,0	59,4
mazut	34,4	29,2	23,5	40,2
premog	0,6	0,1	0,5	0,4
skupno	100,0	100,0	100,0	100,0 %

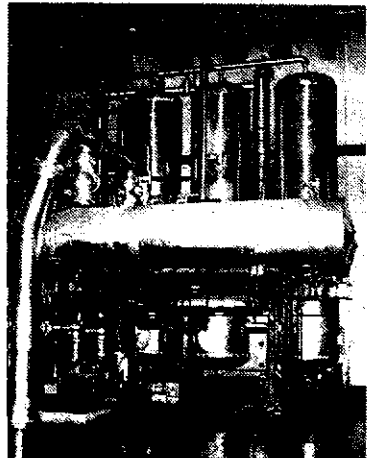
To razmerje pa se močno spreminja v zimskih mesecih, ker je takrat pomanjkanje plavžnega plina največje.

Sezona leta 1973/74:

Mesec	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.
pl. plin	56,7	44,5	38,0	48,0	50,6	44,4 %
mazut	43,3	55,5	61,0	51,4	48,6	55,1 %
premog	—	—	1,0	0,6	0,8	0,5 %
Skupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0 %

V letnih mesecih se potrebe po toploti zmanjšajo, zato se zmanjša tudi razmerje mazuta — ker je na voljo več plavžnega plina.

V bodoče bi se vroča voda pripravljala v novem vročevodnem kotlu moči 36 Gcal/h. Podpisana je že pogodba o dobavi kotla s podjetjem TPK Zagreb. Kotel bo grajen za kurjenje z mazutom. Zaradi energetske krize, ki vlada v svetu, cena mazuta skokoma narašča, zato bo tudi cena toplote proizvedene z mazutom, naraščala v odvisnosti od cene mazuta.

Centralna toplotna izmenjevalna postaja — toplotni izmenjevalci in ekspanzijske posode

KOMUNALNA ENERGETIKA

Porabniki toplotne energije v mestu Jesenice so bili priključeni na magistralni vročevod v letu 1971 in 1972, ko je bilo dograjeno naselje stolpnice. Napajani so z vročo vodo sistema 130/90 stopinj C ter imajo v posameznih stavbah vgrajene izmenjevalne postaje sistema 90/70 stopinj C. Stolpnice ogrevata dve izmenjalni postaji — cirkulacija vode pa je izvedena s krogočnimi črpalkami.

Zadnje čase se množe kritike stanovančev v stolpnicah na ceno, ki jo plačujejo za ogrevanje. Količina toplotne energije porabljene na odcepu za mesto je merjena, poraba toplote pa je odvisna od zunanje temperature. Ogrevanje mesta je bilo verjetno projektirano kot presežna kapaciteta Želzarne, ki bi se krila na osnovi zadostne količine plavžnega plina. Z nizko ceno plavžnega plina je pogojena tudi nizka cena toplotne energije. Ker količina plavžnega plina ne zadošča za kritje potreb toplotne energije v Želzarni — dodajati moramo mazut in preseženih kapacitet ni, zato je ogrevanje mesta lahko izvedeno le na osnovi cene mazuta.

Planska cena 1 Gcal toplote, ki jo odda vroča voda, je za sezono 1973/74 znašala 50,00 din. Sedanja cena mazuta je 1.675,00 din za tono — cena kurilnega olja za peči pa je 2.350,00 din za tono. Preračunano na toploto ima tona mazuta 10.000.000 kcal oziroma 10 Gcal — torej je cena kalorične moči tone goriva mazuta = 10 Gcal = 1.675,00 din; oziroma 1 Gcal je 167,5 din. Seveda pa pri tem niso upoštevani stroški za pridobitev energije iz goriva kot: vzdrževanje, amortizacija, os. dohodki, izkoristek, itd.

Na kraju sezone 1973/74 je lastna cena ene Gcal vroče vode znašala za Želzarno 173,96 din. Pogodbena cena za letno sezono 1974/75 med Želzarno in Stanovanjskim podjetjem Jesenice je predvidoma 160,00

din/Gcal. Razvidno je, da je cena energije vroče vode za porabnike v mestu regresirana, ker ne pokriva celotnih proizvodnih stroškov.

Razdelitev in obračun porabljene toplote v mestu je problematičen zato, ker posamezni potrošniki energije niso merjeni. Meritve so za manjše potrošnike težko izvedljive. Možna bi bila le izvedba meritve porabe toplote za posamezno stavbo. Cena izvedbe merilnega mesta za eno stavbo je ocenjena na 50.000,00 do 60.000,00 din — vgrajena oprema pa zahteva dodatne stroške za kontrolo in vzdrževanje. Ti stroški pa bi nedvomno bremenili potrošnike. Edini vpliv na ceno energije vroče vode, ki ga imajo potrošniki, je zmanjšana poraba toplote. Zmanjšanje porabe pa je možno doseči s prekinjenim obratovanjem lokalnih izmenjevalnih postaj — oziroma z zapiranjem ventilov na grelnih telesih.

Na vsak način pa je potrebno preprečiti, da polno grejejo radiatorji — istočasno pa so odprta vsa okna v stanovanju.

ZAKLJUČEK

Stroški ogrevanja z vročo vodo so kljub visoki ceni ekonomični. Izkoristek centralnega ogrevanja je mnogo večji, kot produkt posameznih izkoristkov naprav za ogrevanje (peči za ogrevanje raznih izvedb). Vsa večja mesta v svetu (pri nas Ljubljana, Zagreb, Beograd), imajo zaradi tega zgrajene TOPLARNE, ki proizvajajo vročo vodo tako, da obratujejo z velikimi točilnimi parnimi turbinami. Kot gorivo uporabljajo premog, mazut, zemeljski plin — uvažajo pa tudi sežiganje odpadkov — obogatenih z mazutom oz. ustrezno pripravljenih, ki jih v velikih mestih ne manjka.

V zimski sezoni z odcepno paro ogrevajo vodo v izmenjevalnih postajah, poleti pa obratujejo kondenzacijsko. Na tak način si zagotovijo termoelektrično energijo z nižjo ceno, znižajo toplotne izgube ter zmanjšajo onesnaževanje okolja z dimnimi plini. Tak način priprave vroče vode je možen tudi na Jesenicah, potrebno pa je najti najboljše rešitev in znižati ceno ogrevanja stanovanj.

Kakor sem že omenil, je cena toplotne energije na Jesenicah v največji meri odvisna od cene goriva. Zaradi transportnih in manipulativnih stroškov je najugodnejše gorivo mazut. V tekstu so razgovori za uvažanje zemeljskega plina kot gorivo. Ustanovljena je bila poslovna skupnost za graditev plinovodnega omrežja v SR Sloveniji. Po idejnih projektih bi Jesenice napajal plinovod, ki bi potekal od Lendave, Celja in Kranja do Jesenic — s priključki za Ravne, Maribor in Ljubljano.

V drugi fazi bi se plinovod priključil na tranzitni plinovod Sovjetske zveze — Italija. V pripravi je tudi gradnja velikega plinskega terminala v Trzinu (Monfalcone) pri Trstu. Možni pa bodo tudi priključki na tranzitne plinovode pri Novi Gorici, v Dravogradu in Sentilju.

Zaradi visokih investicijskih stroškov, je uvažanje plina za široko uporabo še daleč. K razumnemu trošenju fosilnih goriv in toplotne energije na splošno, nas bo prisilila skrajno neugodna energetska situacija v svetu. Dokler pa človeštvo ne bo pričelo uporabljati novih oblik energije, bo odvisno le od energij, ki so nam sedaj na voljo. F. NOVAK

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

O DOLGOROČNEM RAZVOJU ČRNE METALURGIJE JUGOSLAVIJE

V ponedeljek, 21. oktobra je bil v prostorih Kazine na Jesenicah aktiv sindikata Želzarne. Navzočih je bilo 26 predstavnikov iz naše Želzarne, razen njih pa še tov. Antič, član zveznega odbora sindikata in tov. Mlinarič sekretar republiškega sindikata delavcev kovinskih industrije.

Uvodno besedo o spremembah v razvoju črne metalurgije je posredoval Ivo Arzenšek in opozoril na raz-

liko med sedanjim programom ter programom, ki do leta 1985 predvideva 15 milijonov ton proizvodnje jekla, kar pa ni realno.

Rudi Rozman je govoril o ekonomskem razvoju s poudarkom na naše razmere. Govoril je o tem, kako pri nas planiramo in si prizadevamo, da bi izpolnili odredene naloge.

Bogomil Homovec je spregovoril o dolgoročnem razvoju železarstva na Jesenicah.

Na osnovi uvodnih misli je v razpravi sodelovalo deset članov aktivna in gosta. Razprava je dovolj kritično ocenila dosedanje stanje izgradnje metalurških objektov kot tudi predlog dolgoročnega razvoja črne metalurgije v Jugoslaviji.

Predvidevajo, da bo 11. novembra v Beogradu konferenca sindikata črne metalurgije. Konferenca se bo udeležilo tudi pet delegatov iz naše želzarne, ki naj bi posredovali mnenja in stališča aktivna sindikata naše Želzarne o dolgoročnem razvoju črne metalurgije.

(Nadaljevanje na 4. strani)

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 4. 11.	ENIKO VANDA	LOGAR IGOR
TOREK — 5. 11.	MENCINGER STANE	BAK DUŠAN
SREDA — 6. 11.	ULČAR MARJAN	LEBAN IVO
ČETRTEK — 7. 11.	DROLČ MARJAN	SVETINA JOŽE
PETEK — 8. 11.	RAVNIHAR PETER	SOKLIČ JAKA
SOBOTA — 9. 11.	MOLAN IVAN	ARH JANEZ
NEDELJA — 10. 11.	KAVČIČ EDO	KOVAC JANEZ

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Želzarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD-VET.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 4. do 9. novembra bodo delali naslednji zdravniki:
Dopoldan: III. OA Drago Jeremič, IV. OA Stanka Šemrov-Novak.
Popoldan: I. OA Branimir Čeh, II. OA Aleksander Rjazancev.
V soboto, 9. novembra samo dopoldan I. OA Branimir Čeh.

V zobni ambulanti bosta delala zdravnik oziroma terapevt:
Dopoldan: I. ZA Viktor Stražišar
Popoldan: II. ZA Alojz Smolej
V soboto, 9. novembra samo dopoldan I. ZA Viktor Stražišar.
Ordinacijski čas dopoldan od 6.30 do 13. ure, popoldan od 13. do 19.30. V soboto dopoldan od 6.30 do 14. ure.

GRIPA (INFLUENZA)

Vsako leto se pripravljamo na spopad z gripo. Tudi v letošnjem letu imamo obsežen preventivni načrt v smislu obrambe proti gripi. Kako bo letos z gripo pri nas, nihče ne ve. Vemo le to, da jo bomo pričakali pripravljeni. Pred izbruhom epidemije gripe, bomo preventivno cepili. S cepljenjem bomo pričeli 4. novembra na vseh rešilnih postajah, razen rešilne postaje III. Cepili bomo z mrtvo vakcino. Cepljenje se bo izvajalo po naslednjem razporedu:

Rešilna postaja I. (ob glavnem vhodu v železarno Jesenice):
4. novembra
Od 5. ure zjutraj do 9. ure dopoldne, od 13. ure do 17. ure popoldne in od 21. ure do 24. ure zvečer;

5. novembra
Od 5. ure zjutraj do 9. ure dopoldne, od 13. ure do 16. ure popoldne, in od 21. do 23. ure zvečer;

6. novembra
Od 5. ure zjutraj do 8. ure dopoldne, od 13. ure do 16. ure popoldne, zvečer in ponoči odpade.

Rešilna postaja II. (stare valjarne), rešilna postaja V. (Valjarna Bela) in rešilna postaja IV. (HVZ — hladna predelava):

4. novembra
Od 5. ure zjutraj do 8. ure dopoldne in od 13. ure do 16. ure popoldne;

5. novembra
Od 5. ure do 7. ure zjutraj in od 13. do 16. ure popoldne;

6. novembra
Od 5. ure do 7. ure zjutraj in od 13. do 15. ure popoldne.

Vsem tistim, ki menijo, da cepljenje proti gripi ni potrebno, je treba povedati, da smo v lanskem letu imeli nekaj smrtnih primerov pri necepljenih Jesenčanih in okoličanih. Pri tako zahrbtni bolezni se nikoli ne ve, kdo bo naslednji, zato je bolje ena injekcija v nadež, kot pa smrt ali posledice po preboleli gripi. Kadar je prava epidemija, pride do tekmovanja med človekom in do danes še nepremagljivo gripo. Kdor je cepljen ima več možnosti, da bo preživel kot pa tisti, ki ni.

Že danes, ko še ni gripe je pametno obiskati rešilne postaje, kjer vam nudijo dvoje preventivnih zdravil, to sta Bimolin in C-vitamin. V letu 1969/70 je gripa povzročila v svetu milijonska obolenja in na stotine smrtnih. Pri nas v ZJ smo zabeležili le nekaj odstotkov obolenj, čeprav je bilo v občini preko 50 odstotkov bolniškega staleža.

Iz Pariza prihajajo poročila, da so na Pasteur-Institutu odkrili novo obetajočo cepilno sredstvo Mutagup. Ta preparat je danes že v prometu, toda ne pri nas. Cepivo ima to prednost, da je polivalentno t.j., da je učinkovito za vse vrste gripe.

Klasično cepljenje proti gripi traja v svetu že 30 let z okrog 80 odstotnim uspehom. Vsa dosedanja cepljenja veljajo le za eno leto. Uspešnost cepljenja zavisi od vrste virusa. Največje težave so v tem, ker ne vemo katere vrste virusa bo povzročila bolezen. Od obeh virusov A in B je nevaren le A virus. Kadar se pojavi A virus, ga lahko enatimo z orkanom, ki neusmiljeno uničuje in zapušča razdejane večino pri tistih ljudeh, ki so slabega zdravja in socialno šibki.

Kadar se v naprej ve kakšen bo virus, je s cepivom vse v redu, toda po 10 do 14 letih pa se virus tako spremeni, da nobena obramba ni uspešna. Take organske preosnove virusov A so bile 1933., 1947., 1958. in 1969. leta. V teh letih je smrtnonosno žel virus podgrupa A2-Hongkong. Ponovni takšen virus se predvideva 1980. leta.

Stoodstotnega cepiva ni. Mi lahko cepimo proti virusu A, pojavi pa se B ali obratno. Danes predvidevajo, da se bo pojavil v bližnji prihodnosti A3, toda za ta virus še ni cepiva.

Statistični podatki zadnjih deset let o cepljenju proti gripi kažejo, da cepljenje zagotavlja uspešno individualno in kolektivno zaščito pred obolenjem.

Tisti, ki se ne cepijo, obolijo z naslednjimi znaki:
1. Kašelj 90 odstotkov
2. zamašen nos 82 odstotkov
3. glavobol 72 odstotkov
4. občutek slabosti 66 odstotkov
5. boleče mišice 62 odstotkov
6. vnetje grla 62 odstotkov

Poleg teh znakov je še dva do pet dni trajajoča vročina s temperaturo 38—39 stopinj. V mnogih primerih pride do hripavosti, vlažnega kašlja in bolečin v trebuhu. Inkubacija traja 18 do 36 ur po okužbi z virusom.

Gripozno obolenje preneha brez posledic ali pa se pojavijo dodatno še druga obolenja zaradi oslabelosti organizma, ali pa nastopi smrt.

Do sedaj znana in edina borba proti gripi pri nas je cepljenje z mrtvo vakcino, ki je uspešno v 80 odstotkih.

Socialno zdravstvena služba
Želzarna Jesenice

UPOKOJENCEM ELEKTRO TOPLOTNE ENERGIJE

Kolektiv elektro toplotne energije obvešča svoje nekdanje sodelavce — upokojujence, da organizira dva dvodnevna izleta v Poreč in sicer 3. in 4. ter 10. in 11. novembra. Vse nekdanje sodelavce — upokojujence vabi, da se izleta udeležijo. Finančna udeležba za upokojujence je 100,00 dinarjev, za njihove sorce pa 150,00 dinarjev. Prijavite se na sindikalnem odboru elektro in toplotne energije.

Sindikalni odbor elektro
in toplotne energije

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Talilnice

10. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik DS TOZD Talilnice Jože Osvald je v petek, 25. oktobra, sklical 10. sejo. Poleg članov se je seje udeležil tudi direktor TOZD Talilnice Stanko Čop, obratovodje in predstavniki družbeno-političnih organizacij. Na seji so obravnavali naslednje zadeve:

1. Pri pregledu sklepov prejšnje seje so ugotovili, da so vsi izvršeni.
2. Sprejeli in potrdili so devetmesečno poslovno poročilo za TOZD Talilnice in Železarne skupaj s stališči odbora za gospodarstvo, sprejetimi na 16. seji.

3. Obravnavali so protinflacijski program in ugotovili, da je izpolnjevanje tega programa nujno za izboljšanje položaja TOZD, posebno še, ker so podražitve surovin v zadnjih mesecih izredno velike.

4. Obravnavali so predlog poslovne politike za leto 1975. Ugotovili so, da so smernice realne, da upoštevajo nadaljnji razvoj samoupravljanja v TOZD in da nalagajo vsem TOZD dovolj težke, vendar enake naloge.

5. DS pristopa k poslovni skupnosti za izgradnjo plinovodnega omrežja v SR Sloveniji in sklene, da nas SZ zastopajo v vseh nadaljnjih zadevah. Za delegata je bil izvoljen Jaka Šranc iz energetskega gospodarstva.

6. DS pristopa k samoupravnemu sporazumu za nafto in plin. Za delegata sta izvoljena Miro Noč, direktor TOZD VET in Stanko Čop, direktor TOZD Talilnice.

7. DS pristopa k območni vodni skupnosti Gorenjske in imenuje za delegata Jožeta Osvalda.

8. DS pristopa k samoupravnemu sporazumu o sodelovanju med SZ in Metalko.

9. Za delegata za podpis samoupravnega sporazuma v črni in barvni metalurgiji so izvolili Franca Bička.

10. Stanovanja iz prioritete liste so dodelili naslednjim sodelavcem Fadilu Crnkčiču iz elektro jeklarne, Osmanu Harambašiču iz martinarne in kombinaciji s Hamzaliem Turkežem iz elektro jeklarne.

11. Na seji so razglasili samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in študentov za veljavnega. Za delegata so imenovali Polde Lomovšek.

12. DS soglašajo z odlokom o delu o izmenah za določanje minimalne stopnje amortizacije.

13. Odobrili so predloge SEOP, oddelka za organizacijo dela, glede normativnih sprememb v obratih plavž, elektro jeklarne in šamotarne za veljavnostjo od 1. 11. 1974.

14. Na seji so obravnavali delovno in tehnološko disciplino. V zvezi s tem so naročili samoupravnim de-

lovnim skupinam TOZD Talilnic, da vsaka na svojem področju to obravnavajo.

15. Potrdili so sredstva iz amortizacijske zamenjave za naslednje objekte: jeklen trak št. 54 za transport vročega povratka v aglomeraciji, nabavo dveh ponvic za jeklo, nabavo vibratorja za doziranje vsipa v objektu 30 na plavžu, rezervni pogon za sito vročega sintra v aglomeraciji, kabine za delovodje na plavžu, avans za plačilo rezervne tuljave za mešalec ASEA peči, košaro za elektro peč in rezervne motorje za vlagalne stroje.

16. Soglašali so s predlogom direktorja novogradenj v zvezi sodelovanjem s podjetjem Kovinar.

17. Na priporočilo samoupravne delavske kontrole Železarne, so obravnavali izgubo železa z žlindro na haldi. Samoupravnim delovnim skupinam martinarne in elektro jeklarne so naročili, da to zadevo obravnavajo.

16. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik odbora za gospodarstvo Franc Golba je v četrtek, 24. oktobra, sklical 16. sejo odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Talilnice, na kateri so obravnavali devetmesečno poslovno poročilo TOZD Talilnic in Železarne, izpolnjevanje protinflacijskega programa, obravnavali predlog poslovne politike za leto 1975, predlog za pristop v poslovno skupnost za izgradnjo plinovodnega omrežja v SRS, predlog samoupravnega sporazuma o ustanovitvi območne vodne skupnosti za Gorenjsko, predlog samoupravnega sporazuma o sodelovanju med SZ in Metalko, predlog za nabavo novih naprav iz sredstev amortizacijskih zamenjav, predlog sodelovanja s podjetjem Kovinar in potrdili program proizvodnje za mesec november.

Devetmesečno poslovno poročilo TOZD Talilnic in Železarne je podal direktor Stanko Čop. Obrati TOZD Talilnic so se zelo približali izpolnitvi družbenega plana. Obrati plavž, elektro jeklarne, livarna in šamotarna, so dosegli količinsko višjo proizvodnjo kot lani, le obrat martinarne je nekoliko nižji. Produktivnost na zaposlenega je povsod večja, razen v livarni, kjer so zaposlili mlade livarje, ki pa še niso dali polnega učinka. Poslovanje je bilo boljše od planirane, znižanje stroškov je za 12,5 milij. din, vendar pa so se surovine podražile samo v TOZD Talilnice za 152 milij. din.

V letošnjem letu je občutna ustalitev delavcev, manj je bilo samovoljnih odhodov. V obratih imajo stalne težave zaradi novih delavcev,

18. Sredstva iz povečanega inv. vzdrževanja in amort. zamenjav so odstopili za popravilo strehe na stanovanjski hiši na Prešernovi 24, ki je last Železarne in popravilo samskega doma na Plavžu.

19. Generalnega direktorja SZ so pooblastili, da zastopa TOZD v poslovnem združenju jugoslovanskih železarn. DS je obravnaval predlog samoupravnega sporazuma k pristopu v poslovno združenje jugoslovanskih železarn. V zvezi s tem so soglašali in pooblastili SZ, da pristopijo v združenje in to kot SZ v celoti.

20. Odobrili so 10.000,00 din kot prispevek TOZD za raziskavo uspešnosti in dela samoupravnih delovnih skupin.

21. Sprejeli so sklep o začasnem združenju sredstev iz amortizacije za povečanje kapacitet valjarne žice. Po odobritvi posojila interne banke SZ, se ta sredstva vrnejo.

22. Odobrili so za izdelavo projektno dokumentacije 2 % letnih sredstev IV in 4 % AZ. Obratom so naročili, da morajo projekte naročiti preko oddelka OPTIO za vsa dela, ki so v zvezi z investicijskim vzdrževanjem in amortizacijo.

23. Soglašali so s pravilnikom novator leta, za podpisnika pa imenovali Henrika Zupana iz martinarne. DM

TOZD Talilnice in da nalagajo vsem TOZD dovolj težke, vendar enake naloge.

Odbor je predlagal DS TOZD Talilnice pristop v poslovno skupnost za izgradnjo plinovodnega omrežja v SR Sloveniji in podpira predlog komisije za energetiko SZ. Nadalje predlagajo DS TOZD Talilnic pristop k samoupravnemu sporazumu za nafto in plin, kar je za TOZD izredno pomembno, ker je velik poročnik te energije. Delavskemu svetu so predlagali v potrditev tudi pristop v območno vodno skupnost Gorenjske in pristop k samoupravnemu sporazumu o sodelovanju med SZ in Metalko.

Odbor je podprl predlog za nabavo naprav iz amortizacijske zamenjave in predlagal DS odobritev nabave deviz in najetje kredita pri podjetju Kovinar.

Sektorju novogradenj so naročili, da čimprej uresniči projekt predelave žlindre, bodisi v sodelovanju z inozemskim podjetjem ali pa v lastnem obratu, ker odbor ugotavlja, da

bi se z večjo tehnološko disciplino dalo zmanjšati kopičenje železa na nasipu, nikakor pa se to ne bo moglo povsem odpraviti.

Kadrovskemu sektorju so priporočili predlog za popravilo strehe na samskem domu na Plavžu in s tem v zvezi koriščenje sredstev iz investicijskega vzdrževanja in amortizacije.

Na seji so obravnavali predlog sporazuma o poslovnem združevanju v združenje jugoslovanskih železarn in predlagali, da je član združenja sestavljena organizacija združenega dela Slovenske železarne in ne železarne individualno.

Na seji so potrdili predlog programa proizvodnje za mesec november v naslednjih količinah: plavž 13.100 t grodlja, martinarna 28.000 t SM jekla, elektro jeklarne 12.700 t elektro jekla, livarna 125 t jeklenih ulitkov in 5 t barvnih kovin in šamotarna 1260 t šam. izdelkov.

Člani odbora so bili na seji seznanjeni z uspehi proizvodnje v mesecu oktobru. DM

17. SEJA ODBORA ZA KADRE IN MEDSEBOJNA RAZMERJA

Predsednik odbora za kadre in medsebojna razmerja pri DS TOZD Talilnice, Stanko Podobnik, je v torek, 22. oktobra, sklical 17. sejo odbora, na kateri so pregledali sklepe prejšnje seje, obravnavali devetmesečno kadrovsko poročilo in potrdili preložitve in razporeditve delavcev.

Pri pregledu sklepov prejšnje seje so ugotovili, da so sklepi izvršeni, razen enega, ki zadoljuje obratovodstvo livarne, da pripravi predlog za zasedbo delovnega mesta delovodja čistilnice. Obratovodstvo livarne pripravlja nov predlog organizacije dela, s tem v zvezi pa bo podana tudi kadrovska rešitev v oddelku čistilnice.

Devetmesečno kadrovsko poročilo je podal kadrovik talilnic Polde Lomovšek. Iz poročila je razvidno, da je zaposlovanje in kadrovanje delavcev potekalo dokaj umirjeno s tendenco rahlega upadanja tako odhoda kot prihoda. Še vedno ni na tem področju dovolj možnosti za še boljše delo in rezultate, kajti še vedno je eden od glavnih vzrokov pomanjkanje samskih in družinskih stanovanj. Zato odbor podpira predlog kadrovskega sektorja in odbora za gospodarstvo pri DS Železarne za odobritev sredstev za popravilo samskega doma na Plavžu in izgradnjo novega samskega doma v letu 1975. Odbor je v devetih mesecih letošnjega leta med ostalimi obravnaval tudi 127 vlog delavcev in to: 55 vlog za preložitve v druge obrate, 48 vlog za ponovni sprejem na delo v TOZD Talilnice, 14 odlovedi lastnosti delavca v TOZD in deset drugih vlog. Odboru je bil podan tudi pregled delavcev — in-

validov v TOZD. Invalidska komisija je v letošnjem letu obravnavala 21 primerov. Trenutno je sedem delavcev invalidov s telesno okvaro 30—70 % in 53 invalidov III. kategorije.

Odbor je devetmesečno kadrovsko poročilo potrdil s priporočilom, da se v bodoče odgovorne službe kot operativni dejavniki v obratih delujejo in se zavzemajo v smeri nadaljnje zniževanja fluktuacije iz obratov TOZD Talilnic.

Odbor je v nadaljevanju obravnaval preložitve in razporeditve delavcev, ki so jih predlagala odboru posamezna obratovodstva in jih soglasno potrdil. Kadrovik Polde Lomovšek je odbor informiral o pripravah in organiziranju oddelka šole za metalurške delavce za poklic talilca.

Odbor je soglašal s predlogom SEOP, oddelka za organizacijo dela v zvezi s spremembami normativov delavcev v obratih plavž, martinarne in šamotarne. Člani so bili tudi seznanjeni z organizacijo letnih periodičnih preizkusov znanja za žerjavovodje, ki je predviden ob koncu letošnjega leta. Na znanje so vzeli informacijo o obratovanju s petimi pečmi v obratu martinarne in s tem v zvezi z zaposlitvijo novih delavcev. DM

GRIPA NAM GROZI

Ali nam tudi letos grozi gripa?

To vprašanje si zastavljajo prebivalci in zdravstveni strokovnjaki po vsej deželi. Odgovor je na žalost le eden. DA, tudi letos nam gripa grozi in to še bolj resno in nevarno kot prejšnja leta. Vzrok za to nevarnost je več. Letošnja hladna in deževna jesen je nastopila zelo zgodaj. Daljni vzhod in južno poloblo je zajela epidemija gripe že v septembru. Prejšnjo zimo je pri nas zbolelo za gripo le malo ljudi, ker ni bilo prave epidemije in zato je večina prebivalstva naravno neoporna proti tej bolezni.

Znano je, da je gripa nalezljiva, virusna bolezen, ki se naglo razvija, poteka z visoko vročino, mrzlico, bolečinami v grlu in sklepih. Bolezen traja 4 do 7 dni, če ni komplikacij. Pri otrocih je najpogostejša komplikacija vnetje srednjega ušesa, pri odraslih — starejših osebah se posebej bojimo pljučnice.

Cepiv so strokovnjaki virus gripe odkrili že 1933. leta in ga dobro proučili, doslej niso našli nikakršnih vzročnih zdravil za gripo, niti iz skupine kemičnih sredstev, niti iz skupine antibiotikov. Bolnik mora v posteljo že ob prvih znakih bolezni. Bolezen moramo preležati. Samemu sebi in okolišni nevarni »junaki«, ki se hvalijo, da so »hipo preboleli v stoje«. Zdravniki jih neredko srečujemo po nekaj tednih s pljučnico, vnetjem reberne mrene ali celo s specifičnim zasedenjem pljuč. Koristne so večje doze C vitamina in aspirin. Ostala zdravila predpiše in izbere le zdravnik. Zelo nevarno je jemanje zdravil na lastno pest. Posebej nevarno je uživanje alkohola. Ta lahko zabiže znake gripe ali njenih komplikacij ter zmanjša naravne obrambne moči organizma. Če temperatura kljub ležanju ne pade tretji dan, je vedno potreben

posvet z zdravnikom. Otroci, stari ljudje, kronični bolniki in osebe po operaciji obvezno potrebujejo v času gripe zdravniški posvet in zdravlila.

Gripa je posebej nevarna, ker nastopi v obliki velikih epidemij, ko zbolijo istočasno v istem mestu desetisoči. To povzroča velike zdravstvene, družbene in ekonomske škode.

Zadnja leta se uspešno borimo proti epidemijam gripe s cepljenjem. Desetletne izkušnje in rezultati v SR Sloveniji kažejo, da cepjenje zagotavlja individualno in kolektivno zaščito pred gripo ter ima poleg preventivno-zdravstvenega pomena tudi velik gospodarski pomen, ker v primeru epidemije zelo zmanjša število obolelih in s tem tudi izgubo delovnih dni. Cepljenja organizirajo splošne in obratne ambulate v dogovoru z organizacijami združenega dela. Tudi na našem območju cepimo že več let z dobrim zdravstvenim in gospodarskim uspehom. Čim boljša je udeležba na cepitvi, boljše so rezultati cepljenja, ker je kolektivna zaščita odvisna od precepljenosti kolektiva. Zato je dobro, če cepimo poleg aktivnih zavarovancev čimveč ostalega prebivalstva.

Po priporočilu svetovne zdravstvene organizacije je potrebno predvsem zaščititi stare osebe, bolnike s prirojenimi in pridobljenimi srčnimi hibanji, osebe z izraženim poplajenjem žil, zvišanim krvnim pritiskom in z oslabelostjo srčne mišice, bolnike z nadehom, kroničnim bronhitisom in tuberkulozo ter bolnike s sladkorno boleznijo. Ne smemo pozabiti del prebivalstva, ki je najbolj izpostavljen okužbi z gripo in ki je nujno potreben za normalno življenje v deželi. To so predvsem zdravstvena in prometna služba, služba javne varnosti, delavci v

trgovinah, predvsem v živilskih trgovinah, terenski delavci, vodovodni delavci, inkasanti, prosvetni delavci, zunanji delavci v kmetijstvu, gozdarstvu, gradbeništvu, komunalni dejavnosti in drugi. Posebej je pomembno, da pred gripo zavarujemo vse tiste katerih bolezen in odsotnost z dela bi ogrozila proizvodnjo in gospodarstvo. Dosedanje izkušnje so pokazale, da je bilo vaško prebivalstvo doslej najmanj zaščiteno, največ obolevalo in tudi največ umiralo zaradi gripe. Zato je nujno, da cepimo tudi čimveč vaščanov.

Ce hočemo doseči dober uspeh zaščitnega cepjenja, moramo pričeti s cepljenjem že v začetku novembra, ker so dosedanje epidemije pokazale, da se gripa najbolj razširja od decembra do februarja. Posebej ogrožene skupine prebivalcev pa moramo cepiti že prej.

V zdravstvenem domu smo že poskrbeli za cepljenje in cepivo. Cepivo, ki ga imamo na zalogi za letošnje cepljenje je popolnoma sveže, pripravljeno je v skladu z mednarodnimi standardi, je uspešno proti gripi, ki jo povzročata virusa tipa A in B in ne povzroča reakcij ali nevarnosti po cepitvi. Cepivo je pripravno za individualna in masovna cepjenja, a posebej učinkovito za osebe nad 60 let starosti, osebe, ki bolujejo od tuberkuloze, kroničnih pljučnih bolezni, bolezni srca in ožilja, sladkorne bolezni, bolezni ledvic. Uspešno se sme uporabljati tudi pri osebah, ki imajo zvišan krvni pritisk in arteriosklerozo ter pri nosečnicah v visoki nosečnosti.

Proti gripi ne cepimo otrok do sedmega leta starosti, oseb, ki imajo v času cepjenja kakor vročinsko bolezen ter oseb, ki so alergične na jajca, perutnino in perje.

Za cepljenje proti gripi imamo na razpolago sodobno opremo s katero lahko učinkovito, hitro, neboleče in nenevarno pocepimo v kratkem času velike skupine prebivalstva. Opremo

smo učinkovito preverili že prejšnja leta, prej pa so jo preverile pri masovnih cepjenjih prebivalstva in vojakov najbolj razvite dežele v svetu.

Za popolno zaščito je potrebno

dati najmanj dve dozi cepiva v presledku enega meseca.

Po naših zakonitih predpisih cepjenje proti gripi ni obvezno, vendar ga strokovnjaki zelo priporočajo. Mario Kocijančič

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

(Nadaljevanje s 3. strani)

PRVI SESTANEK DELEGATOV

Skladno s sklepom zadnje seje izvršnega odbora sindikata Železarne, so se v ponedeljek, 21. oktobra v Delavskem domu na Jesenicah sestali delegati v samoupravnih stanovanjskih skupnosti ter vodje delegacij TOZD iz Železarne v zboru združenega dela občinske skupščine. Sestanek je bil sklican z namenom, da bi bili vabljeni izčrpno seznanjeni o sedanjem stanju gradnje stanovanj na Jesenicah. Problematiko je posredoval vodja oddelka za družbeni standard Pavle Lotrič, o financiranju stanovanjske izgradnje pa je govoril Mirko Zupan. Uvodnim besedam Pavla Lotriča in Mirka Zupana je sledila razprava, ki je bila zelo kritična. Med razpravo je bilo postavljeno več vprašanj na katera naj bi odgovorili pristojni organi za urejanje vprašanj s področja stanovanjske izgradnje na Jesenicah.

SEJA TOVARNIŠKE KONFERENCE OSNOVNE ORGANIZACIJE SINDIKATA ŽELEZARNE

V petek, 18. oktobra, je bila v delavskem domu pri Jeleni seja tovarniške konference OO sindikata Železarne. Seje sta se udeležila tudi vodja oddelka za družbeni standard tov. Lotrič in vodja oddelka za na- grajevanje v SEOP Stanko Malej.

Tovariš Lotrič je obrazložil predlog sprememb pravilnika o urejanju stanovanjskih vprašanj delavcev Železarne, tov. Malej pa predlog samoupravnega sporazuma o delitvi osebnih dohodkov. Oba dokumenta sta bila objavljena v prilogi Železarnja in sta že v javni razpravi. Člani tovarniške konference so imeli več konkretnih pripomb, ki jih bo moral izvršni odbor sindikata Železarne posredovati pristojnim organom v Železarni, da jih ob sprejetju tudi upoštevajo. Konferenca je oba dokumenta zelo dobro ocenila in meni, da predstavljata pomemben napredek pri urejanju omenjenih vprašanj v Železarni. Vsem samoupravnim delovnim skupinam priporočajo, da o obeh dokumentih temeljito razpravljajo, kar pa bo možno le ob ustreznih obrazložitvi, ki naj jo posredujejo vodje samoupravnih delovnih skupin.

SEJA KOMISIJE ZA ŠPORT IN REKREACIJO PRI SVETU SINDIKATOV SLOVENSKE ŽELEZARNE

Preteklo soboto je bila v prostorih tovarne Veriga v Lescah seja komisije za šport in rekreacijo. Na seji so pregledali opravljeno delo komisije in pripravili okvirni program za leto 1975. O programu bo razpravljala še svet sindikatov Slovenskih železarn, pozneje pa ga bodo posredovali v razpravo še posameznim kolektivom v Slovenskih železarnah.

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH. NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

NA POGOVORU V DOMU UČENCEV

Pred nedavnim sem bil na razgovoru z gojenci doma učencev ŽIC, ki so mi povedali marsikaj zanimivega, se potopili o svojih problemih v domu in v šoli. V domu je 153 gojencev, kar je trideset več kot je njegova kapaciteta, vendar so s preureditvijo garderob v spalnice z majhnimi investicijami pridobili nove kapacitete. Pri tem jim je pomagala Železarna. Edino kar jim še manjka je športno igrišče, prostor za rekreacijo in zabavo.

S prvim, ki sem se pogovarjal je bil **Mirko Karanovič**, ki je prišel na Jesenice iz Sanskega mosta. Takole mi je pripovedoval:

»Osnovno šolo sem končal v Zgornji Sanici z dobrim uspehom. Na šolo smo dobili razpis in s pomočjo prijateljev sem se odločil, da sem šel na Jesenice. Izučiti se želim za ključavničarja-varilca. Na Jesenicah sem se kar hitro vživel, saj imam veliko prijateljev iz rojstnega kraja. Po končani triletni šoli, če bom uspel, mislim nadaljevati na tehnični šoli.

V domu mi nič ne manjka. V prostem času igram nogomet, grem v kino ali berem romane. Z jeseniško mladino, kar jih poznam in s kolegi v domu se dobro razumemo tako, da nimam problemov. V prvem tromesečju so nam učitelji na šoli obljubili, da učenci, ki smo iz drugih republik, v slovenskem jeziku ne bomo ocenjeni, kasneje pa upam, da bom s pomočjo profesorjev in vzgojiteljev ter prijateljev uspel, da bom uspešno končal šolo.

Boško Milakovič:
»Obiskujem drugi letnik PIŠ in se učim za varilca. Na Jesenice sem prišel leta 1973 iz Banja Luke, kjer sem tudi končal osnovno šolo. Ko mi

je prijatelj povedal kakšne pogoje nudi Železarna, sem se odločil in vpisal v šolo. S slovenskim jezikom nisem imel večjih težav, saj sem bil preje večkrat pri teti v Kranju na počitnicah in tudi pol leta sem delal. Tudi učitelji nudijo pomoč pri predavanju, posebno pa še pri slovenskem jeziku. Po končani šoli se bom zaposlil v tovarni, ne vem pa še, če bom nadaljeval šolanje. Če bom imel možnosti bom ostal dalj časa v tovarni, če ne pa se bom vrnil domov.

V prostem času igram nogomet in zahajam v kino. Hrana mi ni preveč všeč, menim, da bi lahko hrano s istimi stroški precej izboljšali. Manjka nam tudi igrišče za rekreacijo in zabavo. Lahko bi tudi sami pomagali pri izgradnji igrišča.

Džuro Stojkovič:
»Sem učenec tretjega letnika PIŠ in se učim za ključavničarja-varilca. Oba letnika sem uspešno zaključil. Težave mi dela le matematika. S pomočjo profesorjev in vzgojiteljev sem se dokopal do tretjega letnika in sedaj mi gre že bolje.

Leta so hitro minila. Če bom uspešno končal PIŠ, nameravam nadaljevati šolanje na Reki ali v Sisku. Kajti šolanje na tehnični šoli traja tam le dve leti. Poskušal bom tako urediti da se bom po končani šoli vrnil nazaj na Jesenice in izvršil do Železarne obveze, ki sem jo sprejel s pogodbo. Na Jesenicah pa ne mislim ostati zaradi zdravja. V prostem času poleg učnih ur igram še nogomet in pišem pesmi. Mislim pa, da bi starejši mladinci lahko ostali dalj časa zunaj, ker se čutijo že bolj odgovorne.

Ivan Mrak:
»Prišel sem iz Primorskega, osnovno šolo pa sem končal v Podbrdu.

V šolo smo dobili razpis za šolo in tako sem se odločil s prijateljem z mojega razreda, da se izučiva za ključavničarja-varilca. Prve dni sem imel malo domotožja, sedaj pa je še kar dobro. Všeč mi je razpored in način dela v šoli. Tri dni prakse in dva dni šole. V domu, kjer stanujem bom našel pomoč če bo treba in prijatelje.

Prosti čas porabim za učenje, razen tega pa veliko berem. Vsak petek grem domov k staršem, da jima pomagam pri delu v sobotah in nedeljah. V prostem času pa se še učim. Po triletnem šolanju mislim ostati na Jesenicah in se zaposliti v tovarni. Samo mesto Jesenice mi je všeč.

Ivan Fekonja

KRATKE VESTI

Na torkovi seji predsedstva OK ZSMS Jesenice so člani razpravljali o pripravah na sklic 1. seje občinske konference v novem mandatu ter o sklicu konferenc s posameznih področij.

Na današnjem sestanku vodstva aktivna mladina na Plavžu se bodo menili predvsem o nalogah po IX. kongresu ZSMS ter o sestavi bodočega vodstva mladine v tej krajevni skupnosti.

Člani kulturne skupine Jutro, ki jo vodi Boro Stojanovič, so že začeli s pripravami na novo sezono. Pred nedavnim so se priključili gledališču Tone Čufar, ki je mladim kulturnikom iz samskih domov pripravljati pomagati pri delu.

J. R.

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje ...

Tito

Hrana je pogoj, da se preživimo

33

— Hobotnico lahko izvbavimo iz luknje tudi s kosom modre galice, ki ga zavijemo v krpo ali vtaknemo v mrežo. Spustimo ga do hobotnične luknje. Raztopljena modra galica zapeče hobotnico v oči. Ko skuša pobegniti, jo lahko nabodemo z ostjo.

RAKI

Kadar govorimo o užitnih morskih raki, s tem ponavadi mislimo jastoge, raroge in škampe. Vsi ti so užitni, vendar poznamo še nekaj manjših, ki so prav tako užitni.

KOZICA (LEANDER)

Živi v večjih skupinah v pasu plime in oseke. Najdemo jo med kamenjem in skalami, v pristanišču ter na tleh, ki so gosto porasla z rastlinjem. Kozice jemo predvsem ocvrte.

NAVADNA RAKOVICA (CARCINIDES MAENAS)

Živi na peščenih obali in na mivkastem dnu v globini 20 metrov. Lovimo jo v mreže ali košare. Meso rakovic je posebno cenjeno spomladi in jeseni, ko nosijo samičke na zadku številna jajčeca.

KLEŠČAR (ERIPHIA SPINOFRONS)

Kleščar je v našem morju daleč najmočnejša rakovica. Lovimo ga kot navadno rakovico, je izrazit ropar. Njegovo meso je najbolj okusno ob koncu zime in v prvih pomladanskih mesecih.

RAROG (PALINURUS VULGARIS)

Zraste do dolžine 30 cm. Ima bodičast oklep in zelo dolge, bodičaste tipalice, klešč pa nima. Obarvan je rjavo vijoličasto do temno vinsko rdeče. Živi na podvodnih grebenih in stenah ter na kamnitem dnu v globini 40 do 70 metrov. Lovimo ga v vrše. Meso, ki ga predvsem jemo kuhanega v slani vodi, je zelo okusno in od vseh rakov najbolj cenjeno.

JASTOG (HOMARUS GAMMARUS)

Zraste do 50 cm, tehta od 5 do 10 kg. Ima robustno telo rumene barve, ki je po zgornji strani modro črno, deloma lahko tudi vijoličasto ali rjasto progasto. Živi v obalnih luknjah. Čez dan spi, ponoči pa lovi predvsem polže in školjke. Lovimo ga v vrše. V kleščah in zadku je zelo cenjeno meso.

KVARNERSKI RAK ALI ŠKAMP

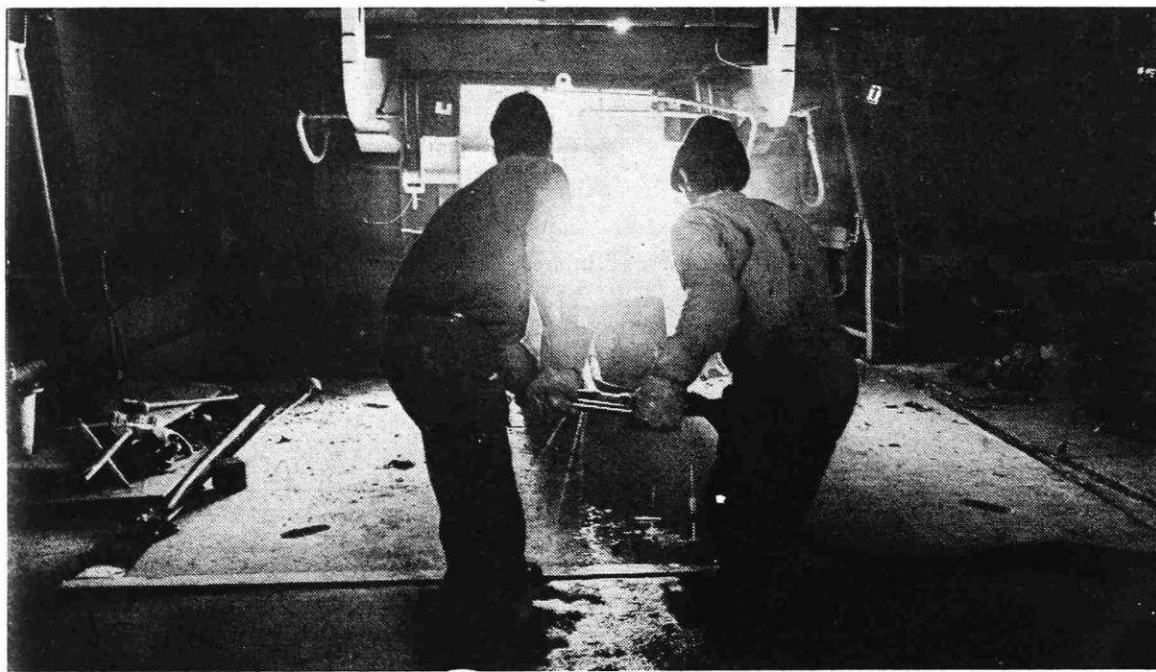
Na prvi pogled je podoben jastogu, le da je bolj vitek. Telo je bele ali rumenkasto rožnate barve z rdečimi robovi, zraste do dolžine 20 cm. Večinoma živi na mehkem, blatnem dnu v globini 50 do 150 m, pozimi pa se preseli v plitvejšo vodo. Lovimo ga v vrše ali pa s košarami. Ima zelo cenjeno meso, škoda le, da je tako redek na trgu.

MORSKI JEŽKI

Pri nas živita dve vrsti — črni morski ježek (PHRACENTROTUS LIVIDUS) in sivi morski ježek (SPHAERECHINUS GRANULARIS). Črni morski ježek živi bolj v plitvi vodi do globine nekaj metrov, od tu dalje pa je pogostejši sivi morski ježek. Slednji je sicer večji, saj zraste do 12 cm, vendar ga bomo dobili redkeje kot sicer manjšega, le do 7 cm velikega črnega ježka.

Morske ježke dobimo v obalnem pasu včasih v taki množini, da nas ovirajo pri hoji po morskem dnu. Nabiramo jih s potapljanjem, z orokavičeno roko, najuspešneje pa z mrežo, ki jo nataknemo na daljšo palico.

Užitni so samo jajčniki samic, ki so izrazito rdeče oranžne barve in simetrično razvrščeni v notranjosti lupine. Dobimo jih, če lupino stremo, jemo pa jih surove.

Elektroeklarja v akciji

mala šola samoupravljanja — mala šola samoupravljanja — mala šola samoupravljanja — mala šola samoupravljanja —

Ob petdesetletnici delavskih spopadov s fašistično Orjuno

Zapiski iz obdobja Neodvisne delavske partije Jugoslavije na Jesenicah

Spomini prve generacije jeseniških komunistov

24

Zaveznikov-zmagovalcev v prvi svetovni vojni niso motili nacionalistični in nacistični napadi Erzbergerja, »tega, bivšega osnovnošolca iz Würtenberga, tega nekdanjega člana nadzornega sveta pri firmi Thyssenwerke, ki je po izgubi svojega donosnega mesta kot politik postal apostol za mir brez zmagovalcev in poraženih«, (Gehl, str. 182) a so se njegovim naklepom, ki so dobili v parlamentu 19. julija 1917 skoraj dvotretjinsko večino, uprli generali pod vodstvom Hindenburga, zahtevali še večjo zaostroitev podmorniške vojne in tako podaljšali nesmiselno umiranje vojakov v bitki za Flandrijo, ki je trajala od avgusta do novembra 1917 in zahtevala samo na 20 km dolgem in 8 km širokem ozemlju več kakor pol milijona mrtvih, potem na soški fronti, kamor so poslali nemške divizije, da bi podprle nezanesljive avstro-ogrske divizije, sestavljene iz mešanice avstro-ogrskih narodov. Nemški vojniki so morali doživeti še »zadnjo nemško« ofenzivo »Frühlingserwachen« (zanimivo je, da so s tem imenom v drugi svetovni vojni zaznamovali Nemci svojo zadnjo ofenzivo proti enotam našega IX. korpusa marca in aprila 1945) in s petdesetimi divizijami prebili francosko fronto v dolžni 75 km ter prodrli 60 km v globino, dokler jih pri Amiensu niso ustavile zavezniške rezerve. Po mnenju nacionalistov-nacistov Nemci niso dosegli odločitve ne zaradi izčrpanosti in ogromnih izgub, marveč »zaradi pomanjkanja streliva, ki ga je povzročila januarska stavka delavstva v tovarnah orožja in streliva«, (Gehl, str. 185). Toda to pomanjkanje vseeno ni preprečilo njihove aprilske ofenzive v Flandriji, ne njihovega prodora preko Marne (maj-julij 1918), ki so ga Francozi zaustavili šele 85 km severno

od Pariza. Kriva je bila seveda »izdaja, s pomočjo katere so Francozi zvedeli vnaprej za nemški načrt in zaradi katere je nemški prodor izkerval ob francoskem protisunk« (Gehl, str. 185), ki se je spremenil 8. avgusta 1918 v črni dan za nemško vojsko. Hidenburgova in Ludendorfova ofenziva je propadla in se spremenila v poraz, ki so ga zakrivali »bežeči« tipi, nahujskani povratniki z dopustov (verhetzte Urlauber, verhetzter Nachwuchs), nahujskana mladina, naraščajoče število dezertirjev« (Gehl, str. 185) in tako dalje, ne pa dejstvo, da so se vsi naveličali vojne in da so se enote, ki so jih po premirju z Rusijo premestili na zahodno fronto, navduševali za revolucijo pod vplivom boljševiške revolucije v Rusiji.

Ne, pripadniki nacističnih prostovoljskih korpusov, kakor so bili Oberland, Wandervogelhudertschaft (Gehl, str. 195) Rossbach, Reichskriegsflagge, Brigade Ehrhardt, Ludendorffkreis (Archiv der Gegenwart, letnik 1934, str. 1360, oznaka D) se s porazom niso hoteli sprijazniti. Ščuvali so proti vladi in proti zaveznikom, vendar jih ne vlada ne zavezniki niso preganjali, ker so jih potrebovali v boju proti revolucionarnemu gibanju nemškega delavstva. Vlada ni dala zapreti Ehrhardta, ni razpustila nemškega centra Erzbergerja, ki ga je brigada obsodila na smrt, ker je leta 1918 vodil delegacijo v Compiègne in baje maršalu Fochu »zatrdil, da bo Nemčija sprejela za dosego premirja vse pogoje, kakršnikoli bi bili« (Gehl, str. 187), v resnici pa je Hindenburg sam 29. septembra 1918, torej šest dni pred nemško ponudbo premirja, zahteval od vlade naj ponudi zaveznikom premirje in mir. Nemški generali, ki so julija 1917 odklonili zahtevo nemškega parlamenta in pustili krvaveti nemško vojsko vse do pozne jeseni 1918 (do premirja), so spoznali, da bi nadaljevanje vojne pomenilo popoln nemški poraz in s tem popolno razorožitev nemške vojske. (Masaryk, Svetovna revolucija, Ljubljana 1936, str. 304).

Tega seveda niso voditelji nemških nacionalističnih in nacističnih prostovoljskih korpusov razglašali, marveč so hoteli ohraniti mit o »nepremagljivosti« nemške vojske, za poraz in za »versajsko sramoto« (Schmach von Versailles) in vse druge posledice izgubljene vojne krivili vlado weimarske koalicije, ki so jo imenovali tudi novembrsko koalicijo (Weimarer Koalition, November-Koalition), svoj boj pa usmerili predvsem proti komunistom in njihovim revolucionarnim akcijam. In ker so bili v boju pri dušitvi delavskih vstaj zanesljivejši od samega Reichswehra — nemške vojske, oziroma ker je bil zaradi zahteve zaveznikov in mirovne pogodbe Reichswehr številčno okrnjen in šibak, ni ukinjala nacionalističnih in nacističnih

prostovoljskih korpusov in drugih podobnih združenj, ki so po zadušitvi bavorske sovjetske republike našli svoje zaledje predvsem na Bavarskem, ki je postala, kakor pravi nacistični zgodovinar Gehl »osrednje zbirališče nacionalnih moč« (Bayern Sammelpunkt nationaler Manner-ludendorff, Ehrhardt, dr. Frick, Poener). Ne vlada ne zmagovalci jih niso preganjali, čeprav so leta 1922 (prav tako kakor so leta 1921 Erzbergerja) ustrelili zunanjega ministra Rathenaua. Potrebovali so jih v boju proti delavstvu. Oboji so jih potrebovali v boju proti delavstvu; vlada v Nemčiji, a Francozi v Porurju, ki so ga jan. uarja 1923 zasedli, ker je nemška vlada zaostala s plačevanjem reparacij, in kjer je kmalu nato izbruhnila že omenjena stavka porurskih delavcev, ki je bila krvavo zatrta.

Zasedba Porurja pa ni prizadela samo nemškega delavstva, marveč tudi vlado, ki je vzpodbujala k pasivnemu odporu, opogumljena predvsem zaradi tega, ker je zaradi te francoske zasedbe protestirala tudi angleška vlada. Prav tako so našli sedaj tudi nacisti priložnost, da se pokažejo kot bojeviti patriotje in zahtevali od vlade prehod od pasivnega k aktivnemu odporu. V Porurje so poslali oddelek pod vodstvom nacističnega Schlageterja, bivšega vojnega prostovoljca in poročnika, nosilca železnega križca prvega reda (EK I), ki se je s svojim oddelkom že odlikoval v povojnih bojih proti boljševikom leta 1919 v Rigi, potem proti spartakovcem (komunistom) in leta 1921 proti Poljakom v Gornji Šleziji. Sedaj so ga poslali proti Francozom v Porurje, da bi miniral mostove in tako onemogočil transport porurskega premoga v Francijo, dokler ga niso v Essen prišli, kjer ga je francosko vojno sodišče 26. maja 1923 obsodilo na smrt z ustreliitvijo.

Vsi ti dogodki so povzročili vladno krizo v Nemčiji. Socialni demokratje so pripisovali vzrok za stavko v Porurju vladnemu pozivanju na pasivni odpor in ji izglasovali nezaupnico. Septembra 1923 je nemški predsednik, socialni demokrat Ebert, poveril mandat za sestavo nove vlade predsedniku Nemške ljudske stranke (Deutsche Volkspartei) Stresemannu, ki je sestavil vlado iz članov svoje stranke in članov strank weimarske koalicije v času, ko je bila inflacija nemške marke na višku in ko je postal stari denar dejansko brez vrednosti. Jeseni 1923 so se zatekli k Rentenmarku. Deset milijard papirnih mark se je spremenilo v vrednost ene same stotinke marke (1 pfenig), ker je bil novi denar brez kritje v zlatu. (Z Rentenmarkami so Nemci leta 1941 razvrednotili tudi jugoslovanski dinar na Gorenjskem in Štajerskem, kot plačilno sredstvo pa so veljale v vseh drugih okupiranih deželah Evrope.

OSNUTKI SKLEPOV 8. KONGRESA

DELOVNE IN ŽIVLJENJSKE RAZMERE DELAVCEV

V Sloveniji smo že dosegli skoraj polno zaposlenost aktivnega prebivalstva. Pereče pa ostaja vprašanje izboljšanja kvalifikacijske sestave zaposlenih, premajhne prostorske in profesionalne gibljivosti, kakor tudi nestvarnega načrtovanja potreb po kadrih.

— V organizacijah združenega dela bomo sindikati zahtevali od samoupravnih organov, da se zaposlovanje v organizacijah združenega dela usklajuje in načrtuje v skladu s splošnimi in perspektivnimi potrebami.

— Osnovne organizacije sindikata bodo od organov samoupravljanja zahtevale oceno uresničevanja aktov o sistematizaciji delovnih mest in dajale pobude za odpiranje novih delovnih mest. Ob tem bodo terjale, da se skladno s samoupravno zakonodajo zagotovi delavcem, ki prehajajo na drugo delo, potrebno prekvalifikacijo in zaposlitev.

— Sindikati na republiški ravni bodo dali pobudo za sklenitev družbenih dogovorov, s katerimi bodo zagotovljeni osnovni normativi življenjskih in kulturnih pogojev za delavce, ki prihajajo na delo iz drugih krajev Slovenije in Jugoslavije, ter vztrajali pri tem, da organizacije združenega dela, ki teh pogojev ne bodo izpolnjevale, ne bodo mogle zaposlovati teh delavcev.

— Sindikati bomo organizirano in v sodelovanju z drugimi družbenimi dejavniki usmerjali akcije skupnosti za zaposlovanje v poklicnem usmerjanju, zagotavljanju gibljivosti delavcev ipd. in ugotavljali, kako se izvaja zavarovanje brezposelnih glede na obstoječe predpise in mednarodne dogovore in sporazume.

— Proizvodni in delovni procesi morajo temeljiti na varnih delovnih sredstvih in tehnoloških postopkih, na ustreznem usposabljanju delavcev, na zadostnih navodilih in doslednem nadzoru, prilagojeni pa morajo biti organizaciji dela glede na zahtevne delovne pogoje.

Sindikati bomo politično delovali za hitrejšo odpravljanje težavnih in zdravju škodljivih delovnih mest, za spremembo tehnoloških postopkov, izboljšanje organizacije dela in poostrežen nadzor nad izvajanjem varstva pri delu. Osnovne organizacije sindikata in sindikati v organizacijah združenega dela bomo dali pobude za sprejem samoupravnih sporazumov o varstvu pri delu. Še posebno pozornost bomo sindikati usmerili v uresničevanje dogovorov mednarodne organizacije dela o varstvu pri delu, ki jih je podpisala SFRJ.

— Osnovne organizacije sindikata bodo zahtevale, da se pripravi programe za izpolnjevanje varstva pri delu in da se zagotovi za to potrebna sredstva. Le v primerih, če iz objektivnih razlogov ni mogoče v celoti zagotoviti zdravju neškodljivega in varnega dela, bodo osnovne organizacije sindikata pristajale na beneficiranje delovne dobe delavcem na takih delovnih mestih.

— Sindikati na republiški ravni bomo v sodelovanju z drugimi družbenimi dejavniki vplivali na to, da se pri izbiri tehnologij in v sami proizvodnji štiti tudi človekovo okolje. V ta namen bomo spodbujali sklepanje samoupravnih sporazumov in skupnih načrtov organizacij združenega dela za varstvo okolja.

— Sindikati bomo analizirali in dajali pobude, da se s samoupravnimi sporazumi o medsebojnih razmerjih delavcev v združenim delu primerno in skladno z zakonodajo in v smislu podpisanih

mednarodnih dogovorov uredijo in uresničijo pravice iz dela v zvezi z delovnim časom, s podaljšanim delom in v zvezi z nočnim delom. Predlagali bomo morebitne potrebne spremembe in dopolnitve že sprejetih samoupravnih sporazumov o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu.

— Sindikati bomo nosilci za sprejem takih odločb v kolektivnih pogodbah o delovnih razmerjih med delavci in zasebnimi delodajalci, s katerimi bodo izenačene pravice teh delavcev s pravicami delavcev v združenem delu.

— Nezadostna razvitost otroškega varstva ovira enakopraven razvoj otrok in negativno vpliva na produktivnost dela staršev. Da bi omogočili učinkovitejšo samoupravno urejanje odnosov na tem področju, bomo sindikati delovali skupno s temeljnimi organizacijami združenega dela, krajevnimi skupnostmi in skupnostmi otroškega varstva, da se zagotovi potrebna sredstva za povečanje kapacitet in za njihovo boljše izkoriščanje, da se zagotovi načrt otroškega varstva, ki bo ne glede na socialne razmere v družinah omogočal enakopravnejši razvoj otrok, in da se s politiko otroškega dodatka izenačujejo življenjske razmere otrok v družinah z nižjimi dohodki na družinskega člana.

— Osnovne organizacije sindikata in sindikati v organizacijah združenega dela bodo v sodelovanju s krajevnimi skupnostmi preverjali uresničevanje sprejetih programov otroškega varstva in predlagali potrebne spremembe in dopolnitve.

— Da bi zagotovili trajen razvoj zdravstvenega varstva in s tem ustvarili podlago za vse večjo produktivnost, bomo sindikati spodbujali takšno solidarnostno združevanje sredstev, da bomo imeli vsi delavci enake možnosti za zadovoljevanje potreb po zdravstvenem varstvu. Sindikati ne bomo dopustili, da bi neposredna udeležba zavarovancev v stroških zdravljenja krnila načelo solidarnosti in odvrčala zavarovance od potrebnega izkoriščanja zdravstvenih storitev, s tem pa poslabšala zdravstveno stanje zaposlenih.

— Sindikati si bomo prizadevali v osnovnih organizacijah združenega dela in skupnosti zdravstvenega zavarovanja, da se nadomestila za čas delavčevegačasne zadržanosti od dela usklajuje skladno in sprotno z zviševanjem življenjskih stroškov in osebnih dohodkov.

— V skupnosti zdravstvenega zavarovanja bomo sindikati delovali tako, da se omogoči nadaljnji razvoj zdravstvenega varstva in čim bolj racionalno delovanje zdravstvenih institucij, in bomo na osnovi svobodne menjave dela vplivali na kvaliteto in učinkovitost dela delavcev v zdravstvu.

— Sindikati bomo zahtevali spoštovanje sprejetih predpisov o invalidskem zavarovanju in zagotovitev ustrezne prekvalifikacije za invalide in zaposlitev v normalnih pogojih in okoljih, v organizacijah združenega dela pa bomo zahtevali izpolnitev varstva pri delu v taki meri, da bodo učinkovito odpravljeni vzroki invalidnosti.

— Da se zagotovi odvisnost med živim in minulim delom delavcev, upokoencev in invalidov, bomo sindikati vztrajali pri doslednem izvajanju in spoštovanju zakonskih in samoupravnih predpisov, tako da bodo pokojnine odraz gibanj osebnih dohodkov, ki so rezultat dosežene družbene produktivnosti dela.

— V sindikatih bomo vztrajali pri tem, da se uvede tak sistem stanovanjskega gospodarstva, ki bo spodbujal stanovanjsko varčevanje.

— Sindikati bomo zagovarjali tako politiko dodeljevanja stanovanj, ki bo mladim delavcem čim prej omogočila vselitev v ustrezna najemna stanovanja, ki pa jih bo tudi v skladu z njihovimi materialnimi možnostmi — spodbujala v stanovanjsko varčevanje.

— V sindikatih bomo vztrajali pri tem, da se uvede tak sistem stanovanjskega gospodarstva, ki bo spodbujal stanovanjsko varčevanje.

— Ponovno poudarjamo, da je treba čim prej začeti s postopnim uveljavljanjem stroškovnih najemnin ob hkratnem sistematičnem subvencioniranju, ki bo v skladu s celovito socialno politiko.

— Zagotavljanje povečanega obsega gradnje stanovanj v družbeni lastnini je sprejeto družbeno stališče

in sindikati ne bomo dopuščali odstopanj od tega.

— Osnovne sindikalne organizacije bodo s pomočjo občinskih in republiških sindikatov razvijale samoupravno organiziranost delavcev v stanovanjskih skupnostih in vztrajale pri tem, da dobijo hišni sveti odločujočo vlogo v upravljanju s stanovanji.

PREOBRAZBA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA NA SAMOUPRAVNIH OSNOVAH

Sindikati bodo v naslednjem obdobju zlasti delovali na področjih samoupravne organiziranosti vzgojno-izobraževalne dejavnosti kot nedeljivega dela združenega dela na področju graditve vzgojnoizobraževalnega sistema v skladu z načrtom gospodarskega, družbenega in kulturnega razvoja republike ter zahtevami znanstvenotehnološkega napredka, na področju urejanja materialnih in drugih pogojev za vzgojo in izobraževanje in na področju zagotavljanja enakopravnih možnosti za vzgojo in izobraževanje mladine in zaposlenih. Zato bomo sindikati zavzeli z naslednjimi nalogami:

— Sindikati na občinski ravni bodo neposredno sodelovali pri preoblikovanju temeljnih izobraževalnih skupnosti ter pri načrtovanju in družbenem dogovarjanju o sredstvih za vzgojno-izobraževalno dejavnost v okviru teh skupnosti. Republiški odbori sindikatov in zveza sindikatov Slovenije pa se bodo predvsem angažirali pri ustanavljanju posebnih izobraževalnih skupnosti za usmerjeno izobraževanje ter se zavzeli za to, da bo pri oblikovanju politike, vsebine in organizacije usmerjenega izobraževanja zagotovljen tvoren, neposreden vpliv delavcev v gospodarstvu in družbenih službah.

— Osnovne organizacije sindikatov bodo pri volitvah delegatov v poklicne, izobraževalne skupnosti zagotovile izbor sposobnih in za področje izobraževanja zainteresiranih delavcev. Zavzele se bodo za ustrezno strokovno organiziranost kadrovskih in izobraževalnih služb v organizacijah združenega dela, da bodo stalno spremljale in ugotavljale problem in naloge, ki jih narekuje tehnološki, družbeni in organizacijski razvoj temeljnih organizacij združenega dela in organizacij združenega dela ter dajale predloge za splošno, strokovno in družbeno izobraževanje delavcev.

— Republiški odbori sindikatov bodo ustvarjali take družbene pogoje, da bodo tehnološko in organizacijsko razvitejšie organizacije združenega dela vključene v oblikovanje sistema izobraževanja kadrov za posamezne panoge, v izdelavo učnih načrtov in programov, v načrtovanje kadrovskih potreb ter v razvoj mreže vzgojno-izobraževalnih zavodov.

— Osnovne sindikalne organizacije in občinski sindikalni sveti se bodo v okviru kratkoročnih in dolgoročnih načrtov za razvoj predšolskega varstva in vzgoje otrok zavzemali za hitrejšo gradnjo in povečanje kapacitet za predšolsko vzgojo in varstvo otrok. Sindikati se bomo zavzeli, da bodo lahko vsi otroci delavskih družin (zlasti obojestransko zaposlenih staršev) do leta 1980 vključeni v organizirano predšolsko vzgojo in varstvo.

— Da bi lahko vsi otroci ob enakih pogojih uspešno dokončali osnovno šolo ter da bodo s tem zagotovljeni enakopravni pogoji za nadaljnje poklicno, kulturno in družbeno uveljavljanje ter napredovanje vse mladine, se bomo sindikati na vseh ravneh angažirali za hitrejšo uveljavljanje celodnevne osnovne šole. Po poskusni uvedbi celodnevne osnovne šole v šolskem letu 1974/75 se bomo sindikati zavzeli za to, da bodo v srednjeročni načrt vključeni pogoji za postopno uvedbo celodnevne osnovne šole v krajih z visoko stopnjo zaposlenih staršev.

— Sindikati se bomo skupno z drugimi družbenopolitičnimi dejavniki prizadevali, da bodo najpozneje v treh letih vsem otrokom v osnovnih šolah zagotovljene brezplačne šolske potrebščine.

— Za odpravljanje socialnih in drugih razlik, ki vplivajo na nadaljnje usmerjanje mladine v šolanje po končani osnovni šoli, bomo sindikati na vseh ravneh vztrajali na doslednem izvajanju družbenega dogovora o štipendiranju učencev in študentov. Sindikati prevzemamo politično odgovornost za to, da bodo v vse samoupravne akte temeljnih organizacij združenega dela vključena

— Sindikati vztrajamo pri zahtevi, da se davki v prometu s stanovanji vežejo na družbeno dogovorjene kriterije, ki naj omogočijo smotno menjavo stanovanj in omogočijo sleherno spekulacijo. V politiki davčnih olajšav je treba upoštevati prizadevanja delavcev, ki vlagajo svoja sredstva za pridobitev stanovanja.

— Sindikati podpiramo povezovanje individualnih graditeljev v stanovanjske zadruge.

— Ob dogovarjanju o cenah stanovanj bomo sindikati podpirali rešitve, ki znižujejo končne stroške gradnje. Sindikati terjamo skupno odgovornost vseh dejavnikov, ki vplivajo na stroške gradnje stanovanj, da bi dosegli čimnižjo ceno

ter čimvečjo uporabno vrednost stanovanja.

— Zahtevali bomo, da zadolženi dejavniki in še posebno gospodarska zbornica SRS pripravijo strokovne podlage za take integracijske procese v gradbeništvu, ki bodo realna osnova za uresničitev družbenih ciljev na stanovanjskem področju, sindikati pa bomo organizirali delavce, da se bodo odločali za najboljše integracijske procese.

— Sindikati bomo v skladu s skupnim sklepom centralnega komiteja ZK Slovenije in predsedstva republiškega sveta SRS vztrajali povsod, kjer bo to potrebno, in predlagali ukrepe, da se uresniči akcija za graditev 26.000 stanovanj do leta 1976.

določila samoupravnih sporazumov o štipendiranju in da bodo komisije za spremljanje izvajanja sporazumov sproti analizirale in ukrepale za dosledno izvajanje sporazumov v temeljnih organizacijah združenega dela, občinah in republikah. Posebej se bomo sindikati angažirali pri izbiri štipendistov Titovega sklada in za solidarnostno združevanje sredstev v okviru družbenega dogovora o štipendiranju učencev in študentov.

— Sindikati v temeljnih organizacijah združenega dela, občinah in republikah se bomo angažirali za hitrejšo in učinkovitejšo gradnjo ter obnavljanje dijaških in študentskih domov. Že v letu 1975 je treba zagotoviti sredstva za gradnjo novih dijaških domov zlasti v industrijskih središčih ter za to angažirati dodatna sredstva organizacij združenega dela. Hkrati z izdelavo načrta razvoja mreže srednjega in visokega šolstva pa se bomo sindikati zavzeli za to, da bo v program poklicnih izobraževalnih skupnosti enakopravno vključena tudi gradnja dijaških in študentskih domov ter da se z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi zanje zagotovi ustrezna sredstva.

— Sindikati na vseh ravneh bomo stalno spremljali in dopolnjevali družbene dogovore o kadrovski politiki: zlasti tiste določbe, ki opredeljujejo pravice in dolžnosti delavcev za stalno splošno, družbeno in strokovno izobraževanje.

— Ob reelekciji in kriterijih za zasedbo vodilnih in vodstvenih strokovnih delovnih mest bomo sindikati terjali spoštovanje družbeno sprejetih meril o moralno-političnih lastnostih delavcev.

— Enkrat letno bomo v občinskih svetih zveze sindikatov in na republiškem svetu ZSS obravnavali analizo o uresničevanju dogovorov o kadrovski politiki.

RAZVIJANJE KULTURNE IN RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI

Da bi delavci postali odločilen dejavnik kulture in znanstvenoraziskovalne politike in da bi nenehno dvigali lastno kulturno raven ter izostrovali idejna, etična in umetniška merila, bomo sindikati na osnovi dogovora o kulturni akciji ter stališčih Zveze komunistov Slovenije o nadaljnjem razvoju kulture svojo aktivnost osredotočali predvsem na naslednje naloge:

— Preoblikovanje kulturnih skupnosti na ustavnih načelih, pri čemer se bodo predvsem angažirale osnovne organizacije sindikatov, občinski sveti zveze sindikatov in Zveza sindikatov Slovenije.

— Načrtno ugotavljanje potreb, interesov in nagnjenj delavcev po kulturnem udejstevovanju. V vseh temeljnih organizacijah združenega dela bodo osnovne organizacije sindikata pridobile organizatorje in spodbujevalce kulturnega dela ter spodbujale in razvijale različne oblike kulturnega udejstevovanja delavcev. Republiški odbori sindikatov bodo v sodelovanju z zvezo kulturno-prosvetnih organizacij spodbujali in organizirali različne oblike srečanj, revij in tekmovalni kulturno-prosvetnih skupin delavcev ter spodbujali ustvarjalno kulturno-umetniško snovanje delavcev — amaterjev. Osnovne organizacije sindikata se bodo zavzemale za razvijanje estetske vzgoje delavcev zlasti za približanje knjige čim širšemu krogu delavcev.

— Zveza sindikatov Slovenije bo v sodelovanju z zvezo kulturno-prosvetnih organizacij in zvezo delavskih univerz Slovenije organizirala stalno usposabljanje kadrov za delo na področju kulture v delovnih organizacijah.

— Občinski sveti zveze sindikatov bodo sprožili akcijo za gradnjo delavskih domov v novih delavskih stanovanjskih in industrijskih središčih. V vseh projektih novih stano-

vanskih naselij morajo biti zagotovljeni tudi prostori za osnovno kulturno in družabno življenje delavcev.

Na področju pospeševanja raziskovalnega dela se bomo sindikati na vseh ravneh zavzemali za ustvarjanje ugodnejših pogojev in za večjo integriranost organizacij združenega dela pri razvijanju raziskovalne dejavnosti.

— Sindikati bomo sodelovali pri razvijanju samoupravnih interesnih skupnosti za področje raziskovalne dejavnosti ter se zavzemali za večjo narčnost in povezanost raziskovalne dejavnosti s potrebami prakse. Sindikati se bomo v načrtovanju raziskovalnega dela zavzemali predvsem za raziskave, ki bodo neposredno vplivale na modernizacijo proizvodnje, dvig produktivnosti in izboljšanje delovnih in življenjskih razmer zaposlenih.

— Sindikati se bomo zavzemali za sistematično raziskovalno delo na področju družbenih znanosti — zlasti za raziskave, ki bodo prispevale h kvalitetnejšemu samoupravnemu odločanju delavcev. To nalogo bomo sindikati opravljali v lastnem raziskovalnem centru pa tudi po načrtih drugih raziskovalnih zavodov.

— Sindikati bomo spodbujali razvoj iznajditeljstva, novatorstva in racionalizatorstva v organizacijah združenega dela. Osnovne organizacije sindikata prevzemajo politično odgovornost za to, da bodo v samoupravnih aktih podrobneje opredeljeni pogoji za čim širši razvoj ustvarjalnosti delavcev ter merila za nagrajevanje in spodbujanje novatorske in racionalizatorske dejavnosti. Sindikati na občinski ravni, republiški odbori in Zveza sindikatov pa bomo stalno spremljali razvoj teh dejavnosti na svojih področjih, skrbeli za usposabljanje kadrov ter za usklajevanje normativnih aktov.

ANALIZA AKCIJE...

Nadaljevanje s 1. strani

Od 10. oktobra do vključno 26. oktobra je prišlo na tajništvo samoupravljanja 226 ali 83,4 odstotke vseh zapisnikov sestankov samoupravnih delovnih skupin, ki so obravnavale solidarnostno akcijo »enodnevni osebni dohodek za Kozjansko«. Večinoma so se SDS strinjale za predlagano akcijo, vendar pa je več kot polovica SDS (129 SDS) imela svoje predloge, pripombe in vprašanja glede same akcije,

njene organizacije rezultatov in posledic. SDS želi, da bi solidarnost pokazali enotno vsi zaposleni v Železarni hkrati pa tudi nakazujejo rešitve, kako bi to enotnost lahko dosegli.

V tabeli, ki sledi, je prikazano, kako so se SDS sestajale po obratih in TOZD po tem vprašanju oziroma prikazana je kvantitativna analiza zapisnikov SDS, ki so se sestale zaradi obravnav solidarnostne akcije enodnevni osebni dohodek za Kozjansko.

Obrat	število SDS	štev. SDS, ki so se sešale zaradi akcije	štev. SDS, ki so se sešale	štev. SDS, ki so dale pripombe
VOĐSTVO TOZD TALILNICE	1	1	—	—
plavž	14	13	1	4
martinarna	14	11	3	3
elektrojeklarna	6	3	3	—
livarna	5	4	1	4
šamotarna	6	5	1	5
SKUPAJ TOZD TALILNICE	46	37	9	16
VOĐSTVO	1	1	—	—
TOZD Valjarne	6	4	1	—
valjarna bluming	5	5	—	1
adjustaža stekel	4	4	—	—
adjustaža bluming	12	10	2	9
valjarna žice	8	7	1	6
SKUPAJ TOZD VALJARNE	35	31	4	16
VOĐSTVO TOZD	1	1	—	—
Hladna predelava	13	13	—	7
hladna valjarna	15	15	—	14
žičarna	5	4	1	—
profilarna	10	1	9	—
jeklovlek	6	5	1	2
elektrodni ob.	5	2	3	2
žebljarna	—	—	—	—
SKUPAJ TOZD HL. PREDE.	55	41	14	25
VOĐSTVO	2	2	—	—
TOZD VET	13	13	—	10
stroj. del.	29	29	—	17
stroj. vzdrž.	13	13	—	9
RTA	7	7	—	5
gradbeno vzdrževanje	7	7	—	3
strugarna valjev	2	2	—	—
ETE	11	—	11	—
PIV	6	5	1	5
transport	15	15	—	9
SKUPAJ TOZD VET	105	93	12	9
Organizacija	30	24	6	14
skupnih služb	271	226	45	129

Kvantitativna analiza predlogov, pripomb in vprašanj, ki so jih dale SDS na sestankih, kjer so obravnavali solidarnostno akcijo »enodnevni osebni dohodek za Kozjansko«.

obrat	1	2	3	4	5	6	skupaj
1. plavž	7	—	—	—	—	—	7
2. martinarna	—	—	—	—	—	2	2
3. livarna	2	2	1	4	1	3	13
4. šamotarna	2	—	—	—	—	—	2
TOZD TALILNICE	11	2	1	4	1	5	24
5. adjustaža stekel	1	—	—	—	—	—	1
6. valjarna žice	11	—	—	1	—	1	13
7. valjarna 2400	8	—	—	—	1	1	10
8. hladna valjarna	12	1	—	—	—	—	13
TOZD VALJARNA	32	1	—	1	1	2	37
9. žičarna	20	5	1	2	—	1	29
10. elektrodni ob.	2	1	1	2	—	—	6
11. žebljarna	1	—	—	—	—	1	2
TOZD HL. PREDEL.	23	6	2	4	—	2	37
12. stroj. del.	—	—	7	1	—	—	8
13. stroj. vzdrž.	7	2	12	11	2	1	35
14. elektr. vzdrž.	—	—	3	6	1	2	12
15. RTA	—	—	3	—	1	—	4
16. gradb. vzdrž.	1	—	2	2	—	—	5
17. PIV	6	—	—	3	1	—	10
18. transport	1	—	5	2	2	2	12
TOZD VET	15	2	32	25	7	5	86
19. OSS	3	1	4	3	—	2	13
SKUPAJ ŽJ	84	12	39	37	9	16	197

TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI TRANSPORTIRANJE PO CEVOVODIH 2

Cevovod na dnu oceana

Med vsemi področji, kjer vrtajo in iščejo nafto na morskem dnu, je zaenkrat najzanimivejše Severno morje. Do sedaj so investirali v izkoriščanje teh bogatih nahajališč 16 milijard dolarjev. Kljub težavam zaradi globine 110 do 180 metrov, pogostih viharjev in slabih vremenskih pogojev, so v sorazmerno kratkem času uspeli priti do nafte. Ta uspeh je spodbudno vplival na to, da so tudi na drugih področjih pričeli z intenzivnimi raziskavami iskati nafto in zemeljski plin na morskem dnu.

Nahajališče nafte v Severnem morju, imenovano Forties Field, izkorišča britanska naftna družba British Petroleum. Pri polni zmogljivosti računajo na dnevno proizvodnjo 40.000 do 100.000 ton nafte. Podvodni cevovod bo povezoval Forties Field z britansko obalo. Dolg bo 184 kilometrov in bo nameščen 150 metrov pod morsko gladino. Pred pričetkom gradnje so izdelali zelo temeljite študije v zvezi s samo traso cevovoda. Morali so upoštevati slabe vremenske razmere in konfiguracijo morskega dna, da bi preprečili razpoke na ceveh in s tem iztekanje nafte. Rezultat teh študij je bil izbira sedanje trase za cevovod in njegove dimenzije — 813 mm premer in 19 mm debelina stene. Kot za cevovod na Aljaski, so tudi v tem primeru zahtevali posebne pogoje za uporabljene cevi. Ti pogoji so prilagojeni situaciji na dnu morja.

Tudi za ta cevovod dobavljajo cevi japonske železarnice. Skupna potrebna količina je 66.000 ton. Pri proizvodnji jekla za

te cevi so upoštevane vse zahteve kupca. Pri tem je šlo v glavnem za izboljšane mehanske lastnosti.

Stolpi za vrtanje na morskem dnu so v glavnem izdelani iz cevi in so visoki 185 metrov. Konstrukcija je izvedena tako, da lahko kljubuje morskim viharjem v Severnem morju, do 30 metrov visokim valovom in hitrosti vetra do 60 m/sek. Tudi za ta material je naročnik postavil zelo stroge kvalitativne pogoje. Uporabljene cevi imajo premer 500 do 3000 mm in debelino stene 20 do 75 mm ter so izdelane iz jekla z visoko trdnostjo. Sedaj obratujeta dva takšna stolpa. Za enega izmed njih so dobavile japonske železarnice 30.000 ton pločevine in cevi. Ostali potrebni material so dobavile v glavnem zahodnoevropske železarnice.

Nove možnosti transporta s cevovodi

Preizkušeni in praktično uporabljeni cevovodi so pokazali vse ekonomske in ostale prednosti takšnega načina transporta. Vedno več cevovodov uporabljajo ne samo za transportiranje nafte, vode ter zemeljskega plina, temveč tudi za trdne materiale oziroma gošče sestojke iz vode ter trdnih materialov.

Z ozirom na energetsko krizo in onesnaževanje okolja z uporabo tovornjakov za prevoz raznih trdnih materialov, zelo intenzivno proučujejo tudi možnosti za množično transportiranje trdnih snovi po cevovodih. Pri tem so zaradi specifične situacije (malo prostora in gost promet, pomanjkanje lastnih izvorov nafte), zelo agilni na Japonskem.

Zaenkrat proučujejo tri možnosti transportiranja trdnih materialov po cevovodih.

»Vakuumski način transporta po cevovodih« ima za osnovo izsesavanje zraka iz cevovoda s pomočjo turbo ekstraktorja. S tem znižajo atmosferski pritisk v notranjosti cevovoda in povzročijo določeni pretok zraka. Ta pretok je zadosten za transportiranje odpadkov do smetišča. Ta način bi predvsem služil za transport smeti, lahko pa tudi za druge materiale v manjših količinah.

V tabeli levo spodaj so navedeni obrati, kjer so SDS dale predloge, pripombe, ali vprašanja ter število teh predlogov, pripomb in vprašanj. SDS so predlagale, vprašale ali imele naslednje pripombe (zaporedne številke se pokrivajo s številkami v tabeli):

1. Zagotoviti je treba enotno obremenitev za vse zaposlene v Železarni: povprečje enodnevnega zaslužka; določen odstotek od osebnega dohodka; vsak naj dela eno dnino takrat, ko je možno; neproizvodni delavci naj sodelujejo 26. 10. v proizvodnji (čiščenju obrata, ipd); akcijo je treba uskladiti s tistimi, ki v prvi akciji niso sodelovali.

2. Kozjancem naj pomaga celotna Slovenija, pa tudi druge republike in federacija. Treba je informirati, kdo so že in kdo še sodelujejo v tej akciji.

3. Neprestano je treba informirati o uporabi zbranih sredstev ter izvajati nadzor nad njihovo uporabo: koliko sredstev so porabili za družbene potrebe, koliko za individualne oškodovance, za komisije, ki ugotavljajo škodo itd.

4. Prizadetim v potresu na Kozjanskem naj Železarna nudi konkretno pomoč: izvede naj delovno akcijo na Kozjanskem, da pomoč v materialu ali pa naj iz solidarno združenih sredstev zgradi objekt družbenega standarda.

5. Zbrana sredstva je treba uporabiti kot gotovinsko izplačilo, ne pa kot posojila.

6. Pod to točko so zajeti tisti predlogi, vprašanja ali pripombe, ki so se pojavile le po enkrat ali dvakrat:

— zagotoviti je treba material za nemoteno delo v ostalih delovnih dneh,

— o načinu solidarnosti naj odločajo delavci sami,

— prispevek je treba vpisati v izplačilni list,

— pri nas je preveč solidarnostnih akcij,

— vprašanje je, kakšen je delovni učinek neproizvodnih delavcev, ki bodo delali na prosti soboto,

— zakaj so napačno ocenili škodo.

SKLEPI:
SDS predvsem zahtevajo enotno solidarnostno akcijo za pomoč pri odpravljanju posledic potresa na Kozjanskem. V tej akciji bi morali sodelovati vsi zaposleni v Železarni, oziroma v celotni Sloveniji, prav tako pa bi morale solidarno pomagati tudi druge republike. To bi dosegli tako, da vsak zaposleni prispeva enodnevni zaslužek ali pa določen odstotek osebnega dohodka. Prav tako je treba izvajati strogo kontrolo uporabe solidarno zbranih sredstev ter o tem sproti informirati javnost. Večji del združenih sredstev je treba uporabiti kot gotovinsko izplačilo prizadetim, ne pa kot posojila.

Kontrola bi bila uspešnejša, če bi zaposleni v Železarni združili sredstva in z njimi zgradili objekt družbenega standarda na Kozjanskem. Železarna bi lahko dala tudi pomoč v materialu ali pa izvedla neposredno delovno akcijo na Kozjanskem.

Nada Dejak

Železarski globus

ITALIJA

Pred kratkim je pričela obratovati v italijanski železarni Taranto, nova naprava za proizvodnjo spiralno varjenih cevi. Cevi proizvajajo z debelino stene 6,3—25,4 mm in premerom 800—2540 mm. Letna proizvodna zmogljivost naprave je 185.000 ton cevi.

SOVJETSKA ZVEZA

Po podatkih za leto 1973 ima največje znane zaloge železove rude Sovjetska zveza in sicer 110,4 milijarde ton, nato sledijo Kanada z 33,6, Brazilija s 30,0, Avstralija z 12,6, Indija z 8,6 in ZDA s 6,6 milijarde ton. V Evropi ima največje rezerve Francija s 6,5 milijarde ton. Svetovne zaloge železove rude cenijo na 251 milijard ton.

KATAR

V tej deželi nafte ob Perzijskem zalivu, bodo zgradili železarno z letno proizvodno zmogljivostjo 300.000 ton surovega jekla. Kot vložek za električne peči bodo služili predreducirani peleti, ki jih bodo proizvajali iz uvožene železove rude s pomočjo zemeljskega plina. Železarna bo imela napravo za kontinuirno vliivanje gredic in valjarno paličastega jekla.

»Transportiranje pod pritiskom« se razlikuje od prejšnjega sistema v tem, da pretok zraka v cevovodu povzroča vetrilo. To je postavljeno na sredini poti med posameznimi postajami in pretok zraka potiska material proti končni postaji. Ta sistem je zelo primeren za druženje funkcije zbiranja in transportiranja. Podobno kot vakuumski sistem je tudi ta namenjen predvsem za transportiranje odpadkov do smetišča oziroma zbirališča.

»Transportiranje s kapsulo« uporablja posebne vozičke na kolesih (kapsule), ki jih poganja po cevovodu stisnjen zrak proizveden v ustreznih kompresorjih. Z uporabo posebnih odvodov je možno ponovno uporabiti stisnjen zrak, ko je kapsula prišla do končne postaje. Osnovna prednost tega sistema, v primerjavi s prejšnjima dvema, je zelo velik izkoristek pretoka s pomočjo stisnjenega zraka. Zato je možno transportirati na ta način materiale, ki imajo zelo neprimerno obliko. Stroški so zaradi uporabe kapsul večji kot pri transportu v vakuumu ali pod pritiskom.

Velike možnosti so pri kombinaciji teh treh sistemov. Na to bodo seveda vplivali lokalni pogoji njihove uporabe.

V splošnem imajo ti trije sistemi za transportiranje odpadnega materiala pa tudi rednega tovora, vrsto prednosti. Z ozirom na lokalne pogoje jih je možno uporabiti povsod in to nad ter pod zemljo in tudi pod vodo. Ne poznajo prometnih ozkih grl in vremenskih nepravil, so varni in omogočajo hiter potek transporta. Ne potrebujejo dosti delavcev posebno še, če bodo uporabili za kontrolo ter reguliranje transporta elektronske računalnike. In končno najvažnejša prednost je v tem, da ne onesnažuje okolja.

V mestih prihodnosti, bo postajal vedno večji problem kako odstranjevati industrijske in domače odpadke ter prenašati določene tovore. Poleg tega bo potrebno v bodoče še bolj kot danes paziti na čisto okolje in porabo energije. Gledano s tega stališča imajo obravnavani načini transportiranja trdnih materialov nedvomno bodočnost.

Naš portret

VANDA ENIKO

Vanda Eniko je še v takšnih letih, da jih ji, če bi jih sploh hotela, še ni treba skrivati. Letos je dopolnila trideseto leto; v Železarni je sedem let. Po poklicu je gradbeni inženir. Doma je iz Mojstrane, zdaj pa šesto leto živi na Jesenicah. Od letošnjega prvega junija je obratovodkinja gradbenega vzdrževanja. Prva obratovodkinja v naši Železarni! Če nič drugega ne, je bil to zadosten razlog, da smo potrkali na njena vrata.

Zakaj ravno gradbenik?

Rada sem risala in teta, ki je že bila gradbenik me je navdušila za ta poklic. Iz osnovne šole sem šla na srednjo tehnično v Ljubljani, nato pa leta 1966 dokončala študij na I. stopnji.

Kakšna so bila študentska leta — je bilo dovolj denarne podpore?

Doma sem iz delavske družine. Imam dve polsestri in vse tri smo hodile v šolo, zato ni bilo prav lahko. Moj oče je padel v partizanih in po njem sem dobila štipendijo od Zveze borcev. Ta štipendija mi je veliko pomagala.

Postali ste gradbenik. Kako da ste prišli v Železarno in da ste še zmeraj tukaj?

Ko sem prišla iz šole je bil ravno čas krize v gradbeništvu. Celo leto nisem nikjer dobila zaposlitve. Železarna je bila pravzaprav moja prva priložnost. Ker je skoraj pravilo, da človek ne menja rad službe, sem ostala.

Kako ste postali obratovodkinja?

Najprej sem bila na gradbenem oddelku leto dni pripravnik, nato pa asistent za grupo obratov. Za obratovodkinjo, naj povem, da drugega kandidata ni bilo, me je postavila komisija za kadre pri TOZD VET.

Ste takoj »ugriznili« v to?

Najprej sem odklonila. Vedela sem, da bi nastali problemi, ker imam dva majhna otroka, moj delovni dan pa ne bi zmeraj trajal le osem dopoldanskih ur. Potlej pa sem si le premislila. Možnost za napredovanje je bila, otroka pa tudi ne bosta zmeraj majhna.

Se niste bali težav, že zato, ker ste ženska?

Vse te ljudi sem že poznala. Bila sem jih navajena, zato se nisem preveč bala začeti.

Ko zahtevate disciplino, kaj bolj pomaga — strogost ali lepa beseda?

Drugo. Vsaka stvar se da povedati v primerni obliki, taki, da jo prizadejti lahko razume in sprejme. So pa seveda tudi izjeme, pri katerih nobena stvar ne pomaga.

Pri vas je veliko moških. Kakšni so do vas, ki ste v krilu?

Tako... v redu.

Ni nobenih pripomb?

Prav gotovo so, vendar do mene ne pridejo. No, kakšna taka, da se »silim«, je pa že prišla. Za nekatere moške so ženske samo za k štedilniku.

Kakšen je vaš delovni dan?

Kot pri mnogih drugih zaposlenih ženah. Začne se ob petih, ko peljem Mateja v varstvo. Alenka pa v vrtec, potem je služba, po sireni pa gospodinjstvo. Dela dovolj. Na srečo imam razumevajočega moža in mi je dovolil nabavo vsega tistega, kar pomaga v gospodinjstvu. Držim pa se tistega, da je za zaposleno ženo bolj pomemben pomivalni stroj kot pa barvna televizija, če je že toliko denarja pri hiši.

Prosti čas?

Če je »kakšna sluknja«, se spoprime z ročnim delom. Za to, da bi šla kam ven, nimam urejenega varstva. V Ljubljani pa sem hodila v Opero in Dramo.

Kaj mislite o tistih razpisih, v katerih je običajno prav na koncu pritaknjeno: prednost pri izbiri imajo moški?

Pri nas imamo steklarko, ki zastečuje visoke hale železarne, žerjavovodkinje itd., ki mogoče svoje delo opravijo mnogo bolje kot marsikateri moški. Če je ženska za določena težka dela fizično dovolj sposobna, ni razloga, da bi imeli moški, samo zato, ker so moški, v razpisih takšno prednost. Neumne pa ženske prav gotovo nismo nič bolj kot moški.

ZOF

Spomini na našo revolucionarno preteklost

IVAN JAN

KOKRŠKI ODRED JE REŠIL ZAPORNIKE IZ BEGUNJSKE KAZNILNICE

4

Zato, da je treba vztrajati na obrambnih položajih, hkrati pa okrepiti in pospešiti pogajanja za vdajo. Člani štaba so spet odšli med borce, ki so še vedno in uspešno vzdrževali blokado Begunj. Proti jutru 4. maja so spet odbili nekaj sovražnikovih poskusov. Upanje na uspeh je raslo. Drugo, kar je bilo to jutro pomembno, je bilo sporočilo, ki ga je prinesla v odredni štab Milka Auseren, železničarjeva hčerka iz čuvajnice pod Radovljico. Ta je povedala, da se je okoli sedmih zjutraj čez popravljene mostove spet peljal nemški transport, poln SS-ovcev. Ta obveščevalka se je prerinila skozi vse nevarnosti, samo da je sporočila to novico. Poleg tega je povedala, da se je ta transport ustavil v Radovljici, kar je pomenilo dodatno nevarnost.

Novica je bila neprijetno vznemirljiva. Železniški most na gorenski progi je namreč spet stekel.

Odredni štab je to takoj z radijsko depešo sporočil Glavnemu poveljstvu, hkrati pa ga zaprosil, naj most spet razbije in da naj letala čimprej prilete nad železniško progo med Kranjem in Žirovnico, obenem pa naj nekajkrat prelete tudi obkoljene Begunje.

Kmalu se je pokazalo, da je bil transport SS-ovcev, vlasovcev in Čerkezov, zelo nevaren. Dopoldne so že pritisnili proti odrednim položajem. Vnemali so se ostri spopadi, vendar kljub premoči napadalci niso prišli do Begunj. Odredna blokada je še vedno držala položaje.

Sredi tega je v odredni štab prišla nova parlamentarka. To je bila neka ostarela baronica iz Dermskega gradu v Dvorski vasi, ki je simpatizirala s partizani. Avstrijka je bila po rodu, in nanjo so računali tudi v kaznilnici. Ta je iz kaznilnice prinesla predlog in prošnjo, če bi posadki iz Poljč in Begunj spustili brez streljanja. Tega odredni štab ni sprejel in baronica je odnesla v kaznilnico novo pismo s pozivom na vdajo ter pismo, ki sta ga po napotkih odredovcev napisala in podpisala ujetnika Pertsch in Fischer. Tako je kaznilniško poveljstvo spet zvedelo, da so obkoljeni od močnih partizanskih sil in da je vsako upiranje zaman. Vse je bilo seveda močno pretirano.

Nedolgo za tem se je v odrednem štabu pojavil nov parlamentarec. To je bil že njihov »znanec«, orožniški komandir Litzenbauer s Tetko. Pokazalo se je, da je kaznilniško poveljstvo ugriznilo v vse to in sodilo, da so resnično močno obkoljeni. Predlagalo je sestanek v kaznilnici,

kar pa odredni štab spet ni sprejel. Tako so se dogovorili, da bi se sestali v neki hiši v Begunjah, pri Ještinu, kjer so s komandirjem imeli že prvi sestanek. S tem privoljenjem je prihitel tja komandir še enkrat.

Zdaj se je vse še bolj hitro zvrstilo. Komaj se je parlamentarec vrnil proti kaznilnici, so prek Jelovice že pribreli štirje »Titovci« in nekaj trenutkov za tem je v strugi Save že bobnelo. Obstreljevanje transportov so letalci prenesli potem proti Radovljici in Žirovnici. Samo četrte ure je bilo še do dogovorjenih pogajanj, zato so na obeh straneh hiteli. Skupina parlamentarcev je odšla v Begunje, drugi so zbirali enoto, ki naj bi po vdaji vkorakala v kaznilnico, glavnina pa se je tolkla na dohodih v Begunje. Sovražnik je v tem času najbolj napadal.

Parlamentarci so k Ještinu prišli točno ob dogovorjeni uri. Predstavniki odreda so vodstvu kaznilnice opisali razmere in zahtevali takojšnjo in popolno vdajo. Če tega ne bodo storili, bodo odredovci napadli točno ob 13. uri. Ta napad pa bo združen s sodelovanjem Titovih letalcev, katerih učinkovitost je znana, so zagrozili Nemcem. Lagerführer se je delal pripravljenega na vdajo, toda to naj bi se zgodilo šele zvečer, ko bi odred navidezno napadel kaznilnico, oni pa bi se predali. Videti naj bi bilo, kot da so podlegli močnejšemu napadalcu.

Odredni predstavniki pa tudi tega predloga niso sprejeli. Prav tedaj je nad Begunjami zabučalo partizansko letalo, in prebledeli nemški parlamentarci so naglo pristali na partizanske pogoje.

4. maj nekaj minut pred 13. uro. Odredna skupina, ki je odšla proti kaznilnici, je s terenskimi delavci vred štela le 24 ljudi. Več jih ni bilo mogoče zbrati, ker je bilo moštvo zaposleno z boji na položajih. Zato je med tem pohodom skozi Begunje tudi močno pokalo.

Lagerführer je držal besedo. Odredno enoto, ki je zdaj že imela zastavo, je čakal že pred vhomom. Tam je bilo že veliko ljudi, sorodnikov zaprtih in domačinov, ki so zvedeli za boje pri Begunjah in jih napeto spremljali.

Slovesno vznemirjeni odredovci so prek dvorišča prišli do kaznilniškega hodnika, in tam so že stali v dve vrsti poravnani policisti in orožniki. Bilo jih je 92, ob njihovih nogah pa je bilo zloženo orožje z opremo. S primernim raportom je vse to s ključem vred Lagerführer izročil vodstvu odreda.

Tedaj se je začelo pravo veselje. Iz odklenjenih zaporov so začeli vreti

zaporniki, razoroženo posadko je odredna straža odgnala v Drago, partizani so pobirali, odnašali in odvažali orožje, ljudje so začeli vreti na kaznilniški vrt.

V zrak je zletela bela raketa-znamenje, da je kaznilnica v rokah odreda, da branilci niso zaman na položajih.

V nekaj minutah so bila okna begunjskih hiš okrašena z zastavicami in cvetjem, v zvoniku je začelo močno zvoniti, iz lin je zaplapolala velika zastava. Truš in vrišč v kaznilnici in okoli nje se je mešal z ropotom in streljanjem na položajih.

Od veselja ponoreli ljudje so se objemali, se iskali, jokali, se smejali, vzklikali, častili osvoboditelje, pozdravljali svobodo.

Časa pa ni bilo, kajti od vzhodne in jugo-vzhodne strani so pritisnili močni sovražnikovi oddelki. Tam je divjal hud boj in končno se je odredna obramba morala umakniti. V teh bojih je odred imel le nekaj ranjenec, padel pa eden. To je bil Jože Bernard, oče osmih otrok. Dva borca so vlasovci tudi ujeli. Komaj so zadnji osvobodenci odšli proti Dragi, so bili napadalci že blizu kaznilnice. Šlo je za trenutke.

Zvečer, ko so se napadalci spet umaknili, je del odreda prespal celo v kaznilnici, kaznilniška posadka pa je bila predana organom OZNE radovljiskega okraja. Plen je bil velik. Odred je dobil 15 strojníc in veliko drugega orožja ter opreme, potem pa še velike zaloge hrane.

Vse to je govorilo, da bi kaznilniška posadka zmogla dolgotrajnejši odpor, vendar zdaj čas ni bil z njo tako, kakor pred štirimi leti in pozneje. Zdaj je sledilo splošno in naglo preurejanje moštva in vsega ostalega. Tako je Kokrški odred na svojstven način že štiri dni pred nemško kapitulacijo osvobodil 632 ogroženih zapornikov, čez dva dni pa je z odhodom prek Karavank izpolnil tudi consko povelje. Še vedno je bil na Koroškem zadosti zgodaj, kjer je prvi prišel v Celovec.

Kokrški odred je tako sijalen uspeh dosegel predvsem zaradi odličnih izkoriščenih razmer, zaradi odličnih obveščevalcev in parlamentarcev, zaradi do kraja izkoriščene uskladike vojaškega z obveščevalnim, diplomatskim in političnim delovanjem povezanega z vztrajnimi in predanimi aktivisti na terenu.

Pri tem je pokazal elastičnost in polno mero samoiniciative.

Zdaj je v tej graščini že dolgo muzej. Kdor si ga še ni ogledal, naj to stori ob prvi priložnosti. V kratkih minutah bo zvedel, kaj stori podivjani nadčlovek in obenem tudi, kaj vse je znal in zmogel prenesti uporni Slovenec, pripadnik majhnega, a hkrati prebujenega naroda.

KONEC

PAVLE ZIDAR

SVETI PAVEL

19

Lovro, in ko vidijo, da fant še stoji, ga napoje še bolj. Kaj zdaj? Pob ne more več na noge. Pa si ga Lovro naloži na rame in hajde k njemu domov. In pob, razumeš, kot je bil trd, je vpil, da k Lovrotu ne, ker je bil že nekaj slišal. A nič. Lovro ga je nesel domov. Med potjo se je pob že nekam streznil. V redu, si reče, če si bil toliko človeka, da me nisi pustil ležati pijanega, si lahko tudi to. Pob pravi, da je bila soba vsa v rdečih zastorih. Da je dišala in da je bilo tako čisto kot v kakem filmu. Zjutraj pa se zbudi ... razumeš ...

Ona pa: Kar povej, povej in povej!

No ja, zbudil se je ker se je z njegovim nekdo igral.

— Porka madona, a! je trzil z glavo predsednik.

— Fant ga je hotel vzeti Lovrotu, pa Lovro ni pustil. Rekel mu je, da naj majčkeno potrpi. Pob je bil še ves matast, pa je potrpel.

— Kaj pa je rekla Francka? je vprašal tajnik ves raznežen.

— Kaj? Da je slišala in da ni res!

— Daj, daj! je predsednik ostro premikal obraz. Saj še jaz vse do zdaj nisem slišal za to.

— Škoda zanjo!

— Škoda! se je zresnil Špehin.

— Gremo? se je hahljal tajnik.

Razrinili so fotelje in odšli.

Sejna dvorana je bila nabita ljudi in dima. In šumov, besed, ključev, smeha in zdehanja. Vsi so že bolj ali manj spali, ko so jih dvignili kurirji. Vso pot so preklinjali Sešlja. Poznali so njegove prijeme: seje ponoči, zjutraj kamioni. In če si vprašal Sešlja, zakaj ne čez dan, ti je odgovoril, da zato, ker je čez dan treba delati, na sejah pa ne.

Jože Vidic

6

RADOVNA GORI

»Nemci so na osmih vozovih pripeljali drva,« se spominja Jakob. »V vsak voz sta bila vprežena dva konja, na drveh pa so sedeli vojaki. Moja hiša je bila prva hiša v Srednji Radovni, oddaljena komaj 500 m od Frčkovega rovtu. Bil sem doma, ko sem nenadoma zaslišal strahovito streljanje. Menil sem, da je na Frčkovem rovtu vse mrtvo. Potem je orožje umolknilo, partizani in Nemci pa so se razpršili na vse strani. Nemci so bežali proti Gorjam, partizani pa v hrib.

Morda kdo potrebuje pomoč, sem razmišljal in se kljub nevarnosti odpravil proti Frčkovemu rovtu. Poleg ceste sem videl dva ubita konja, o partizanih in Nemcih pa ni bilo nobenega sledu več. Le za plotom sem opazil kapo nemškega vojaka. Na bojišču ni bilo nobenega ranjenega Nemca pa tudi partizana ne (tudi mrtvih ni bilo). Če so res partizani ujeli dva vojaka, ne vem.

Cez dobro uro ali dve so se Nemci vrnili v vas. Bili so besni zaradi napada. Ko so vstopili v našo hišo, so osorno in ošabno kričali: »Ven, vsi ven!« V kuhinji je gorel v štedilniku ogenj. Srditi da so bili kar zeleni v obraz, so zgrabili za lopatico in iz štedilnika razmetali žerjavico po podu, da bi se vnela hiša. Zunaj smo opazili, da so Nemci tudi sosedovo hišo, to je Petrovo, zažgali.

Medtem, ko se je iz Petrove hiše dim visoko dvigal proti nebu in je plamen požiral domačijo, sem se ne-nehno oziral proti domu in se čudil, zakaj naša hiša še ne gori. Na lastne oči sem videl, da so Nemci razmetali žerjavico po podu. Šele pozneje sem ugotovil, zakaj naša hiša ni pogorela. Mojo družino in Petrovo Agato (sosedo) so Nemci gnali proti sredi

vasi. Iz moje hiše se še vedno ni prikazal ogenj niti dim. Vse to zaradi domačega psa. Ko je bila hiša prazna, je skozi kuhinjsko okno skočil pes. Pod oknom pa je stalo vedro vode, ki ga je pes pri skoku prevrnil. Voda se je razlila po kuhinji in pogasila žerjavico.

Nemci so iz vseh hiš v Srednji Radovni spodili ljudi in jih zbrali pred Tončkovo hišo.

Tako so se nam pridružile Klemenčkova, Lojzova, Tončkova in Konavčeva družina, pa menda še nekatere druge. Zanimivo je omeniti, da je bila tistikrat pri Tončku neka partizanka v civilni obleki. Ko je opazila Nemce, je pobegnila, a so jo že pri Konavčevem polju ujeli. Pripeljali so jo nazaj, niso pa vedeli, da imajo partizanko v rokah.

Ko so zbrali vaščane, so jih odpeljali proti Frčkovim kočam, kjer so ležali ubiti konji. Bali smo se, da nas bodo pobili zaradi konj, ali pa nas odpeljali v begunjske zapore. Hotel sem pobegniti, a tega nisem storil zaradi drugih vaščanov, ki bi bili lahko zaradi mojega bega nesrečni.

GROŽNJA

Očitno je bilo, da so Nemcem popustili živci. Septembra 1944. leta je bilo več kot jasno, da so Nemci izgubili vojno. Esesovci so se zavedali, da bodo odgovarjali za zločine in da jim bije zadnja ura. Poleg tega so jim na vsakem koraku delali preglavice partizani, ki so vnašali nemir v njihove krvi željne duše.

Dim iz Petrove hiše se je valil proti nebu, ogenj je že zajel celo hišo. Tu, na prizorišču partizanskega napada, nam je nemški komandant zagrozil, da bodo pobili vse vaščane, če se v 24 urah ne bosta vrnila njihova

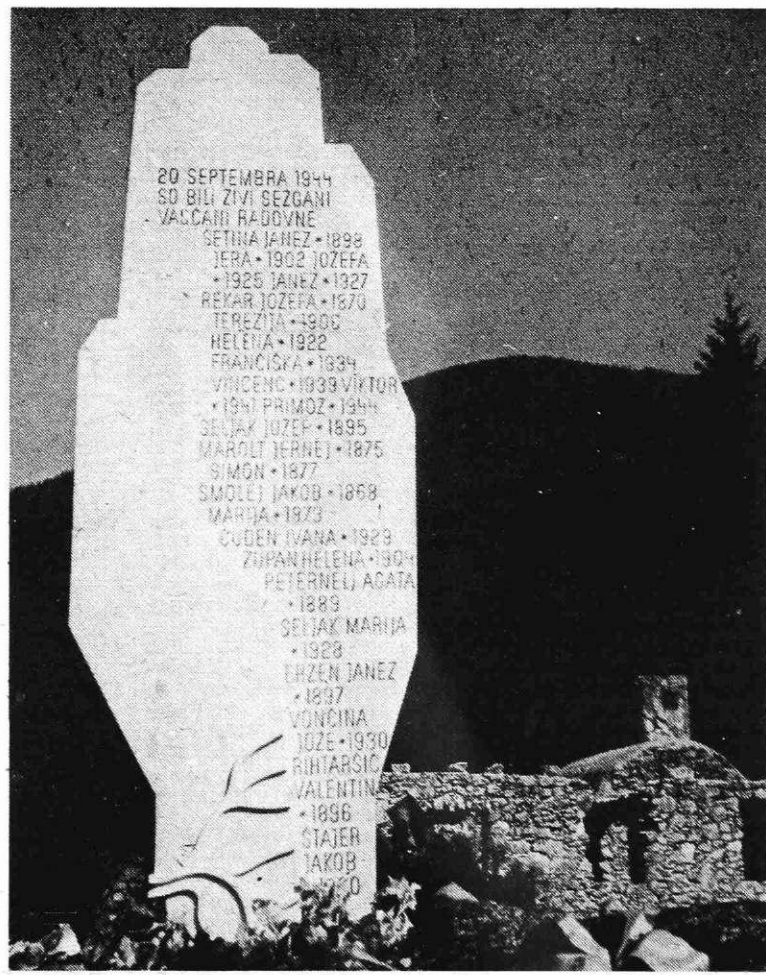
vojaka. Klemenček grožnje ni resno jemal, pa se je komandantu v brk smejal, le-ta pa ga je udaril in mu izbil dva zoba.

Dolgo nisem zvedel za ime in naslov partizanke, ki so jo Nemci ujeli v Radovni. Naključje je hotelo, da sem na Jesenicah srečal Jožeta Rekarja, ki me je zamenjal z bratom. »Kaj nisva bila midva skupaj v partizanih?« me je začudeno vprašal, ker sem dejal, da ga ne poznam. Ko sva ugotovila, kdo je kdo, sem ga vprašal, če pozna tisto partizanko, ki je bila septembra 1944. leta v Radovni. »Seveda,« je odvrnil, »to je moja žena.«

Jože Rekar, edini preživeli izmed sedmih Rekarjevih otrok (pet jih je zgorelo v rojstni hiši, eden pa je padel v partizanih) živi v Račah pri Mariboru. Njegova žena Betka Garnar-Vanda je na mojo prošnjo dogodek takole opisala:

»Bila sem sekretarka jeseniškega okrožnega komiteja SKOJ. Kot mladinska aktivistka sem v civilni obleki hodila po vaseh. Ko so me v Radovni ujeli, sem pod plaščem imela pištolo. Z drugimi vaščani so me odgnali na Frčkov rovt. Postavili so nas k plotu in namerili na nas dva mitraljeza. Oficir je grozil, da nas bodo postrelili, če ne povemo, kje so tisti partizani, ki so napadli vojake. Imeli smo občutek, da nas bodo res vse pobili. V tem morečem ozračju sem svetovala oficirju, naj ne strelja, ker se lahko spet prikažejo partizani. Z bolečimi občutki sem opazovala Klemenčevega Jerneja in njegovega brata Šimna ter Lojzovega Jaka, ki so se tresli od strahu, po razbrazdanih licih pa so jim curkoma tekale solze. To so bili starčki od 65 do 74 let. Še danes se spominjam, kako se je štiriletni Rekarjev Vinko boječe stiskal med menoj in sestro Heleno ter spraševal, kaj bo.

(se nadaljuje)

Pomnik žrtvam v požgani Radovni

O SEDANJEM IN BODOČEM DELU ZB NOV

Pretekli teden je bila na Jesenicah seja predsedstva občinskega odbora ZB NOV Jesenice. Predsednik Franc Konobelj je podal analizo in oceno delovanja odbora in po razpravi predlagal naloge, ki izvirajo iz zaključkov razširjene plenarne seje ob koncu septembra.

Celotni odbor s komisijami in krajevne organizacije ZB NOV, so naloge in svojo vlogo v tej mandatni dobi, posebno v času volitev, dobro opravili. Povezava s krajevnimi organizacijami je bila stalna in ZB se v celoti uspešno vključuje v samoupravo in družbene tokove, tako pri sprejemanju statuta, kot pri evidentiranju in kandidiranju delegatov za delegacije v krajevni skupnosti. Opazni so tudi rezultati pri organizaciji odborov in organov SLO pri KS, kakor tudi v politični aktivnosti.

V nadaljevanju je France Božič podal končno poročilo o finančnem uspehu akcije za Spominski dom borcev in mladine v Kumrovcu za področje naše občine. Skupno je bilo zbranih 278.115,95 dinarjev, od tega 143.000 dinarjev od individualnih prispevkov in 135.000 din iz skladov gospodarskih organizacij. Posebno se je pri tem izkazala osnovna šola T. Čufar z Jesenic, katere učenci so sami zbrali preko 50 ton papirja in s tem prispevali kot najboljša šola v Sloveniji okrog 22.000 din. Slabše je bilo z delovno akcijo mladine, ki s 44.140 din vrednosti del ni dosegla objavljenih vsote. Borčevske organizacije so z individualnimi prispevki prispevale: ZB 13.380 din, vojaški vojni invalidi 4.080 din in ZRVS 2.700 din. V celotno akcijo pa se niso všteli prispevki nekaterih dislociranih enot, ki imajo sedež podjetja izven občine.

Predsedstvo je izreklo odboru akcije »Kumrovec« priznanje za zelo uspešno delo in prizadevanost, ter ga razrešilo. Odbor bo sicer še imel zaključno sejo, da sestavi poročilo o akciji, katere je uspešno zaključena.

V razpravi o zadevah socialnega varstva članov ZB je bil obrazložen predlog pravilnika za pravico do bivanja priznanevalnine in osnutek predloga pravilnika o pogojih za doletelce stanovanja, po katerem naj bi se borcev NOV k ostalim kriterijem prišlo še določeno število točk za udeležbo v NOV. Zaradi

uskladitve teh aktov v regiji oz. SRS, bo zadevo proučila še pristojna komisija in svoj predlog posredovala predsedstvu. Tudi dispanzer za borce NOV za radovljiško in jeseniško občino bo pričel delati že letos in so v teku zaključna organizacijska dela in priprave.

Ker bomo leta 1975 praznovali 30. obletnico osvoboditve, zloma fašizma in prevzema oblasti, se predvideva v soglasju z ostalimi gorenjskimi občinskimi organizacijami ZB NOV več jubilejnih večjih praznov in prireditvev.

Tako je za 4. julij, dan borca, predvidena centralna proslava v Begunjah, ko se bo praznovala tudi 30-letnica osvoboditve kazalnice, s sodelovanjem enot katere imajo svoj domov v gornjem delu Gorenjske t. j. Cankarjev bataljon, gorenjski odred, jeseniško-bohinjski odred in kokrški odred. V kulturnem programu bodo sodelovali Avseniki s svojim posebnim glasbenim prispevkom.

Za 22. julij se predvideva večja proslava v Drazgošah z udeležbo Prešernove brigade in gorenjskega vojnega področja ter ostalih enot, katere imajo domov v spodnjem delu Gorenjske. Krajevne organizacije ZB pa bodo po krajevnih skupnostih imele svoje proslave, za kar bodo koristile tudi krajevne praznike in druge pomembne datume.

Za občinski praznik 1. avgust se predvideva večja prireditev ob priliki

pobratenja Jesenic z občani Valjeva, povezano s kulturnimi, športnimi in drugimi prireditvami.

Stalne akcije za razvijanje tradicij NOB kot pohod na Stol, Kurirski smuk na Pristavi ter razni drugi pohodi po partizanskih poteh, so tudi v prihodnjem letu v programu.

Zavzetost predsedstva se je pokazala tudi pri sprejemanju predloga proračuna stroškov za spomeniško varstvo in zgodovinsko dejavnost, katerega bo uveljavljal pri kulturni skupnosti občine. Sprejet je bil predlog, da se dokonča spominsko obeležje talcev v Mostah in sicer zadnja faza — kip talca. Nadaljuje se z etapnim urejanjem grobišča padlih na Koroški Beli in pripravi načrta ter izvedbe pripravljajna dela za ureditev grobišča padlih v NOV na Plavžu. Tudi za spomenik v Kranjski gori se mora pripraviti načrt, predvideva se tudi zamenjava in obnova nekaterih spominskih plošč ter ureditev parka pred železniško postajo ob spomeniku ter obnova črk in hortikulturna ureditev nekaterih spomenikov in obeležij NOB.

Skupni stroški po predračunu bi znašali okrog 235.000 din s tem, da bi od tega za zgodovinsko dejavnost porabili 20.000 din. Nadaljevali bi s topografijo NOB terenov Mežaklija, Radovna in Jesenice ter na osnovi podatkov iz popisa udeležencev NOB pripravili študijo o udeležbi prebivalstva Jesenic v NOB. Vsekakor pa bo potrebno tudi poziviti dejavnosti v tehničnem muzeju — oddelku za delavsko gibanje in NOB.

Ludvik Ambrožič

IZVRŠNI SVET O TEKOČIH NALOGAH

Na 19. seji izvršnega sveta skupščine občine Jesenice, ki je bila v petek 25. oktobra so se najprej pogovorili o programu dela izvršnega sveta v novembru in decembru. Tudi izvršni svet čakajo v tem času pomembne naloge, ki jih lahko opredelimo na: skupno in splošno porabo, izdelavo poročila o uresničevanju smernic gospodarskega razvoja občine v letošnjem letu in priprava smernic za prihodnje leto ter konstituiranje interesnih skupnosti in krajevnih skupnosti po načelih nove ustave.

To niso izključno samo naloge izvršnega sveta, moral pa bo aktivno sodelovati z drugimi organizacijami. Iz številnih rokov za posamezna opravila povzemamo samo naslednje. O programih in finančnih potrebah v okviru splošne in skupne porabe, pa tudi o poročilu ter smernicah gospodarskega razvoja občine za prihodnje leto, naj bi zaposleni v delovnih organizacijah ter občani v krajevnih skupnostih razpravljali v času od 2. do 13. decembra, še pred koncem leta pa naj bi potrebne dokumente tudi podpisali. Tako naj bi resnično pred začetkom novega leta vedeli, s kakšnimi sredstvi bomo lahko računali, kar bo prav gotovo olajšalo delo.

Izvršni svet pa se bo držal tudi rokovnika, ki ga je pripravila občinska konferenca SZDL za konstituiranje samoupravnih interesnih skupnosti in krajevnih skupnosti. V okviru te naloge naj bi vse priprave, ki so že v teku, zaključili do začetka decembra. Tako naj bi 5. decembra v delovnih organizacijah in 8. decembra v krajevnih skupnostih volili delegacije za samoupravne interesne skupnosti.

Poleg tega je bila petkova seja izvršnega sveta namenjena obravnavi zasebnega obrtništva. Oddelke za gospodarstvo je pripravil poročilo o stanju in problematiki zasebnega obrtništva v občini Jesenice, iz katerega je mogoče predvsem razbrati, da to stagnira. Manjše je število zaposlenih v tej dejavnosti kot na primer leta 1968, manjše je število tudi vajencev ob tem, ko potrebe rastejo.

Člani izvršnega sveta so soglašali, da je potrebno v bodočih urbiističnih programih predvideti prostore za obrtništvo, zagotoviti bi bilo potrebno ugodnejše kreditiranje, z zavodi za zaposlovanje pa zagotoviti večje vključevanje mladih v te poklice. V občini je potrebno še naprej delati na tem, da bodo legalizirali opravljanje obrtnih dejavnosti, treba je uskladiti osebnih dohodkov obrtnikov z osebnimi dohodki delavcev v družbenem sektorju in končno zagotoviti ustrežnejšo politiko izdajanja obrtnih dovoljenj. V želji za pospešitev zasebnega obrtništva v občini, bo tudi skupščina občine podpisala družbeni dogovor o pospeševanju razvoja malega gospodarstva v času do leta 1980.

Dogovorili so se tudi, da dovolijo samostojnim obrtnikom, ki se ukvarjajo s storitvami (popravili, vzdrževalnimi deli, izdelavo posameznih izdelkov po individualnih naročilih, merah, načrtih in zahtevah naročnika), ali v tem okviru opravljajo dejavnosti po pogodbi z organizacijo združenega dela, da lahko zaposlijo tudi več kot po zakonu dovoljenih pet delavcev, vendar pa največ sedem.

Na petkovi seji izvršnega sveta so se končno pogovorili tudi o izdelavi

družbenega plana razvoja občine Jesenice za obdobje do leta 1980. H koncu gre namreč obdobje (1971 do 1975), ki je bilo razvojno opredeljeno z družbenim planom SFRJ in zato je zvezna skupščina izdala zakon o pripravah novega družbenega plana Jugoslavije. Za isti čas pa so tudi republike in občine dolžne pripraviti in sprejeti svoje plane. To bo vsekakor obsežna naloga, ki naj bi predvidoma trajala kar leto dni in pri kateri bodo morale sodelovati tako TOZD, delovne organizacije, krajevne skupnosti, samoupravne interesne skupnosti in pa tudi družbenopolitične organizacije občine.

Dogovorili so se, da bodo v kratkem imenovali odbor za izdelavo srednjeročnega plana, ki naj bi imel več komisij, te pa še delovne grupe za posamezna področja.

Govorili so tudi o osnutku samoupravnega sporazuma o ustanovitvi samoupravne skupnosti za zaposlovanje, vendar so imeli precej pripomb, tako da so predlagali, da naj bi osnutek ponovno pripravili.

Dogovorili so se tudi, naj bi ovrednotili oba zazidalna predloga vzhodnega dela centra Jesenic, to je predel med carinarnico in poslovnimi prostori Viatorja.

T. L.

OTROCI SO DAROVALI

V tošnjem tednu otroka je občinski odbor rdečega križa Jesenice skupaj s podmladki rdečega križa osnovnih šol naše občine, zbral otroške igrače in šolske potrebščine.

Akcija je zelo uspešna. Otroci so prinesli zanje že osluzene igrače, da bi z njimi obdarili svoje neznane sovrstnike. Zbrali so 160 kilogramov igrac in več kot 120 slikanic. Od tega so 94 kg igrac in 60 slikanic poslali v Krško — po republikanskem dogovoru, da bodo jeseniški otroci obdarili otroke iz okolice Krškega. Ostale igrače pa so porazdelili otroškemu vrtcem in otroškemu oddelku jeseniške bolnišnice.

Otroci so prinesli igrače v šolo. Po zbranim materialu so ugotovili, da je skoraj vsak učenec nižjih razredov daroval po dve igrači — prav vsak od njih je hotel biti udeležen v tej akciji.

DOPISUJTE
V ŽELEZARJA

Novice iz radovljiške občine

V sredo, 30. 10., je bila 5. seja vseh treh zborov občinske skupščine. Delegati so najprej izvolili komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja delegatov, obravnavali poročilo o delu Delavske univerze Radovljica in poročilo upravnega odbora sklada za izgradnjo osnovnih šol, nato pa še predloge in poročila iniciativnega odbora za pripravo referendumov o samoprispevku. Ocenili so tudi delo koordinacijske komisije za samoupravna dogovarjanja o izvajanju resolucije o skupni in splošni porabi. Na seji so sprejeli odlok o družbeni skrbi za udeležence NOB in njihove svojce, borce za severno mejo v letih 1918—1919 ter slovenske dobrovoljce iz vojne 1912—1918. Razen tega so sprejeli odlok o potrditvi zazidalnega načrta za počitniške hišice na Gorenjku, družbeni dogovor o uresničevanju dolgoročnega programa razvoja kmetijstva v SRS za obdobje 1974—1980, družbeni dogovor o usmerjeni stanovanjski gradnji in družbeni dogovor o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike v SRS. Predstojnik oddelka za gospodarstvo je delegate seznanil o izdelavi petletnega razvojnega načrta občine za obdobje 1976—1980. Na koncu so opravili več kadrovskih imenovanj.

Na razširjeni seji občinske konference SZDL prejšnjo sredo se je o osrednji točki dnevnega reda — politična ocena uresničevanja ustave, razvila izredno živahna razprava, v kateri je sodelovalo 11 članov konference. Največ pripomb so izrekli na račun počasnega donošenja pravilnikov, statuta in zakonov, kar povzroča aktivistom SZDL pri izvajanju priprav za konstituiranje zborov delegatov KS in skupščin samoupravnih interesnih skupnosti posebne težave in številne nejasnosti. Postavili so zahtevo o večji strokovni pomoči upravnih služb, volilne komisije in izvršnega odbora občinske konference SZDL pri izdelavi vseh zakonodajnih aktov in pravilnikov. Zahtevali so tudi strokovno usposabljanje vodstev KO SZDL, ki bodo glavni nosilci nalog pri volitvah delegatov za KS in SIS ter pri konstituiranju na ustavnih načelih.

Po podatkih tajništva občinske skupščine je bila udeležba delegatov na vseh številnih zasedanjih skupščine, ki so bile doslej opravljene, izredno visoka. Poprečno se je seje udeleževalo v zboru združenega dela 93 %, zbor KS 95 % in družbeno političnega zbora 83 % vseh delegatov. Skupno je doslej zasedalo že 240 delegatov, ali 90 % poprečno na vsaki seji.

V ponedeljek, 28. 10., so se že tretjič sešli na delovni dogovor predstavniki vseh samoupravnih interesnih skupnosti. Dogovorili so se o končni redakciji osnutka programov in finančnih načrtov za 1975, ki jih bodo tiskali in poslali v javno razpravo v TOZD in KS. Razprave bodo potekale od 11. do 17. novembra. Gradivo bodo tolmačile 5-članske ekipe vseh samoupravnih interesnih skupnosti. Za 1975. leto predvidevajo v poprečju 25 % višjo potrošnjo od letošnje, kar je v skladu s predvideno rastjo družbenega proizvoda v občini.

Glede na dejstvo, da je v zadnjem hipu prišlo do zapletov okoli gradnje novega Park hotela na Bledu, spričo pripomb skupnosti za varstvo okolja, kar ima za posledico tudi zakasnitev rušenja starega hotela in izvajanja investicijskega načrta, so delegati občinske konference SZDL zahtevali, da v cilju racionalizacije sredstev in časa, občinska skupščina nemudoma poskrbi za soglasje pristojnih dejavnikov in za takojšen začetek načrtovane gradnje.

Predsedstvo občinskega odbora ZB NOV je na seji v petek, 25. 10., obravnavalo potek priprav za sklic letnih konferenc vseh 19 krajevnih organizacij ZB, ki bodo v decembru in januarju. Na seji so potrdili tudi program jubilejnih praznov ob 30-letnici osvoboditve, ki bodo v Begunjah in v Drazgošah julija prihodnje leto. Razen tega so spregovorili še o aktualnih organizacijskih vprašanjih, ki bodo na dnevnem redu razširjene seje občinskega odbora ZB NOV sredi prihodnjega meseca.

Iz statističnih podatkov Stanovanjskega podjetja Radovljica, ki so povzeli iz analize ankete o ugotavljanju stanovanjskih potreb borcev NOB, nima rešenega stanovanjskega problema še 7 borcev iz 1943. in en borec iz 1944. leta. Ta podatek velja za borce s priznanim dvojnimi šteti vojnih let.

Občinski odbor ZB NOV in Muzeji radovljiške občine bodo za 30-letnico osvoboditve Begunj izdelali 5000 izvodov večbarvnega kataloga z motivi begunjskih zaporov, grobišč v Begunjah in Dragi ter nekdanjega taborišča na Ljubelju. Hkrati bodo dali v tisk tudi 3000 brošur s sezami vseh zapornikov iz begunjske jetnišnice med NOB. Za celotno založbo obeh edicij bodo morali zbrati 190.000 din.

Poraba finančnih sredstev pri samoupravni enoti za družbeno pomoč stanovanjskemu gospodarstvu občine Radovljica v 1974, je od predvidenih 19.135.887,16 din presežala 2.284.404,24 din zaradi podražitve stanovanj. Za leto 1975 bodo spričo planiranega dotoka sredstev namenili za odkup in gradnjo stanovanj 5.601.175 din.

Kot vsako leto bodo tudi letos na dan mrtvih žalne slovesnosti, ki jih organizirajo krajevne organizacije in občinski odbor ZB NOV na vseh skupinskih grobiščih borcev in talcev. Na Srednji Dobravi in ob nekaterih spomenikih so bile slovesnosti že v sredo, 30. oktobra, popoldne. V petek, 1. novembra, bodo žalne slovesnosti ob 8.30 uri v Gorjah, ob 9.15 uri na Bledu, ob 10. uri v Dragi, ob 10.30 uri v Begunjah in ob 11.30 uri v Radovljici. Poleg govornikov — mladincev bo na slovesnosti sodelovala godba na pihala iz Gorj ter pevski zbori osnovnih šol in DPD Svoboda Podnart.

V ponedeljek, 28. oktobra, je bila pod predsedstvom Antona Dežmana — Tončka seja komisije za proslave in prireditve pri občinski konferenci SZDL, na kateri so predstavniki ZKPO, ZB in ZSM poročali o programih letošnjih praznov ob dnevu republike in o pripravah za program praznov v 1.1975 s posebnim poudarkom na 30-letnici osvoboditve. Sklenili so, da bo letošnja osrednja proslava dneva republike v sredo, 27. novembra, ob 19. uri v festivalni dvorani na Bledu, kjer bo nastopilo nad 70 izvajalcev iz kulturnih društev in delovnih kolektivov v občini.

Na zahtevo predsedstva mladinske konference Bled, je bil v ponedeljek, 28. oktobra, v Radovljici sestanek predstavnikov mladinske organizacije Bled, hotelov Viator Bled, občinske konference ZSM, občinske skupščine in kulturne skupnosti Radovljica. Razpravljali so o možnosti koriščenja prostorov za klubsko in organizacijsko dejavnost blejske mladine. V poštev pride prostor v restavraciji Union, vendar bo o tem morala odločiti tudi KS Bled.

Na 31. seji izvršnega odbora kulturne skupnosti so obravnavali in potrdili devetmesečno poročilo o uresničevanju programa dejavnosti in finančnega načrta za 1974. leto. Delovni program je po obsegu in kvaliteti v celoti dosežen, so ugotovili na seji, finančna sredstva pa so spričo porasta bruto OD sicer višja od zneska, ki je predviden po samoupravnem sporazumu, vendar pa je zaradi 15 % valorizacije, ki je posledica zvišanja inflacijske stopnje, ta znesek za 8 % manjši kot bi moral biti po valoriziranem načrtu porabe.

PRIPRAVE NA VOLITVE IN KONSTITUIRANJE SAMOUPRAVNIH INTERESNIH SKUPNOSTI, KRAJEVNIH SKUPNOSTI IN KRAJEVNIH KONFERENC SZDL

Prejšnjo sredo, 23. oktobra je bila razširjena seja predsedstva občinske konference SZDL, na kateri so sodelovali tudi predstavniki krajevnih organizacij SZDL. Dogovorili so se o pripravah na volitve in konstituiranje samoupravnih interesnih skupnosti, krajevnih konferenc SZDL in delegacij krajevnih skupnosti.

Navzočim sta naloge v zvezi s tem obrazložila predsednica Mara Talar in sekretar Slavko Humerca. Oba sta poudarila, s čemer so se navzoči tudi strinjali, da bodo volitve v vse tri organe istočasno.

V zvezi z volitvami delegacij so temeljna izhodišča sprejeli v ponedeljek, 21. oktobra na skupni seji predstavnikov občinske konference SZDL in občinskega sveta sindikatov. Dogovorili so se, da bodo za prvo skupino samoupravnih interesnih skupnosti (izobraževanje in znanost, kultura, varstvo otrok, socialno varstvo) v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela volili le eno delegacijo, ki naj bi štela najmanj deset članov. V njej naj bi bili zastopani vsi interesi.

Pri tem so poudarili, da je pri evidentiranju in kandidacijskem postopku potrebno skrbeti, da bo med kandidati ustrezno število neposrednih proizvajalcev, žensk in mladih. Predkandidacijski postopek bo vodila in nadzirala občinska volilna komisija, tehnična opravila pri volitvah pa bodo opravile volilne komisije krajevnih skupnosti in TOZD. Za izvedbo posameznih nalog je urejen poseben rokovnik, ki so ga že prejeli vsi za to zadolženi in odgovorni. Predkandidacijski postopek bo opravljen do 1. novembra. Naloge pri tem bodo opravili koordinacijski odbori, ki bodo zbrali evidentirane, pripravili kandidatne liste in jih predstavili volilcem občanom.

V krajevnih skupnostih tačas pripravljajo osnutke statuten in se pripravljajo na njihov sprejem. Razen tega pa so pričeli tudi z evidentiranjem. Možne kandidate bodo izbrale krajevne organizacije SZDL. Krajevna skupnost naj bi bila sestavljena iz delegatov TOZD, delegatov po teritorialnem principu, družbenopolitičnih organizacij, društev in združenj ter hišnih svetov. Rok za evidentiranje kandidatov je 10. november.

V krajevnih organizacijah SZDL imajo že povsod pripravljene osnutke statuten. Pričeli so tudi že z zbiranjem kadrov za nove organe, krajevne konference SZDL. Delegacije bodo sestavljene iz vseh področij življenja v kraju. Člane bodo predlagali po teritorialnem principu, iz družbenopolitičnih organizacij, društev in ostalih organizacij. Meje konferenc, bodo meje krajevnih skupnosti, v naseljih pa bodo ustanovili podružnice konferenc. Rok za evidentiranje kandidatov za kon-

OBISKALI SO NAS TRBOVELJČANI IN KRANJČANI

V začetku oktobra je društvo upokoencev Javornik-Koroška Bela, obiskalo 93 članov DU iz Trbovelj. S Trboveljčani ima DU na Javorniku, že po stari tradiciji, pogosta tovariška srečanja. Tako številnega obiska gostov iz Trbovelj smo bili zelo veseli, saj smo ob tej priložnosti izmenjali medsebojna mišljenja in izkušnje. Z njimi smo se pristrčno povesečili in jim gostoljubno nudili nekaj ur prijetnega razvedrila.

Prvi teden v oktobru nas je obiskalo tudi 60 Kranjčanov — upokoencev. Njihovi obiski pri nas so pogosti iz česar upravičeno sklepamo, da se v gosteh pri nas prijetno počutijo in razvedrijo.

Enaindvajsetega oktobra pa je 36 članov našega društva obiskalo Tržičane. Lepo so nas sprejeli in nam omogočili, da smo si ogledali predilnico in tkalnico ter tovarno obutve Peko. Tržiški upokoenci nam bodo prihodnji mesec obisk vrnil. Potrudi se bomo, da bomo tudi njim pripravili nekaj veselih uric.

Pevski zbor DU na Javorniku ima v prihodnjem mesecu namen, s sodelovanjem citraškega odseka Svobode na Javorniku, prirediti celovečerni koncert. Prostovoljne prispevke bodo namenili za odpravo posledic potresa na Kozjanskem.

Tudi druga akcija za pomoč Kozjanskemu, je pri društvu upokoencev Javornik-Koroška Bela nalezla na razumevanje med članstvom in vsak prispeva po svojih močeh. Če bi upokoenci imeli možnost udeležbe v solidarnostni akciji z eno ali dvema dninama, bi se je udeležili, tako pa prispeva od pokojnine vsak po svojih možnostih.

JQ-TE

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Matej BOR: Izbrano delo II. Cankarjeva založba 1974. Druga knjiga Borovega Izbranega dela prinaša njegovo poezijo, pravzaprav pregled njegovega pesniškega ustvarjanja od pred vojno objavljenih pesmi do Pesmi za Manjo, ki so izšle pred petimi leti. Gre torej za časovni razpon treh desetletij. Matej Bor je bil z izjemno intenzivnostjo prisoten v zgodovinskem dogajanju tega časa; zlasti kot pesnik-partizan, kot »dvorni pesnik njenega veličanstva Revolucije« je postal prava legenda. Če slišimo reči partizanske poezije, nam takoj pride na misel dvojje psevdonimov, ki sta hkrati partizanski imeni: prvo se glasi Kajuh, drugo Matej Bor. Razumljivo je torej, da tvorijo jedro te knjige prav Borove partizanske pesmi, tiste napisane med borbo, kot tudi tiste, ki jih je pesnik napisal v prvih povojnih letih. Za Borovo predvojno poezijo

je značilna življenjska zrelost in slogovna pretehtanost, kar je za tako mladega pesnika malce nenavadno, vendar je razložljivo z njegovim okusom in osebnostno naravnostjo v družbene probleme, v preseganje lastnega jaza, k realizmu. Zdi se, da se je pesnik z vključitvijo v osvobodilni boj prerodil, njegovi verz postanejo mladostno zagnani, ko izražajo patos borbe in upora. To je opazno tudi v slogu, prosti verz prevlada nad sklenjenimi pesniškimi oblikami, marsikatera pesem je napisana v poetiki Majakovskega ali Kosovelovih Integralov. Zanimivo hkrati pa tudi naravno je, da postane po vojni Borova poezija spet bolj umirjena, oblikovno dovršena, čuti se težnja h kristalizaciji. To velja zlasti za balade, za sonetni venec in morda sploh za vso njegovo ljubezensko poezijo. V tem obdobju je Bor — čeprav ostaja izpoved osnovni vir njegovega pesnjenja — izrazil služabnik lepote. — V znanem ciklusu Šel je popotnik skozi atomski vek (ki je znan tudi zunaj meja naše domovine, saj je izšel tudi v angleščini in madžarščini) pa prevlada zavzetost nad usodo sveta, pesnik se odreče hotenju, da bi nas omamljal z lepoto besede, tisto, kar nam hoče povedati, se mu zdi pomembnejše od lepote; vse po isti logiki kot že nekdo v zgodnjem partizanskem obdobju.

Zadnji trije oddelki v knjigi vsebujejo satirične pesmi, epigrame in pesmi za otroke. Borove umetnostne nazore lahko spoznamo sicer iz obsežnega izbora esejev in kritik (Izbr. delo I.), vendar se zdi, da se da včasih z manj besedami povedati več in bolj precizno, o čemer pričajo prav nekateri Borovi epigrami. Sicer pa prav ti zadnji trije oddelki dopolnjujejo podobo pesnika, ki mu je bilo dano, kakor pred njim morda samo še O. Župančiču, čisto do kraja izživeti svojo pesniško naravo. Borove pesmi je za to knjigo izbral in uredil Mitja Mejak. Posebej velja opozoriti na njegovo uvodno študijo. Najmanj, kar lahko rečemo o njej, je to, da tu Mejak govori o stvarih, s katerimi je že desetletja intimno povezan in v katere se je poglobljal z zavzetostjo, ki gotovo prekaša navadno profesionalno kritiko zavzetost. Kot predstavnik prve povojne generacije slovenskih kulturnikov (ki ji je bil prav Bor eden glavnih vzornikov in učiteljev) je Mejak prav gotovo pristojen, da nam spregovori o tej poeziji.

Vladimir BARTOL: Demon in Eros. Al Araf, Mladinska knjiga 1974. Bartol je gotovo ena izmed najbolj svojevrstnih figur v novejši slovenski književnosti. Rodil se je 1903. l. v Trstu, umrl 1967. v Ljubljani. Pred vojno dolgo časa ni mogel prodreti, današnja literarna zgodovina ga postavlja nekam na obod slovstvenega življenja. Vendar predstavlja njegova proza pomembno dopolnilo in protiutež slovenskemu pripovedništvu, ki se razen redkih izjem nagiblje k lirizmu, domačijstvu, krajinarstvu. Bartol je pravo nasprotje vsemu temu. Vselej je intelektualno zaostren, njegova pripoved je ne glede na večjo ali manjšo epsko razsežnost jasno začrtana. Bartol je doživel precejšen odmev pri slovenskem občinstvu. Njegov filozofsko-zgodovinski roman je ena izmed najbolj branih slovenskih knjig in je bil po vojni ponatisnjen. Dejstvo je, da je Bartol znal pisati za občinstvo. Vseskozi je bil v tvornem razmerju do nekaterih idej, ki so vznemirjale slovensko izobraženstvo med dvema vojnoma, zlasti do dveh. Na eni strani ga je izjemno pritegnila Freudova psihoanaliza oz. psihoanaliza nasploh, na drugi pa se je v vseh svojih delih bolj ali manj kritično ukvarjal z ničejansko idejo volje do moči, oz. nadčloveka. V romanu Alamut je to temo obravnaval v širši zgodovinski perspektivi, v nekaterih zgodbah iz zbirke Al Araf pa je podal domačo inačico nadčloveka. Razumljivo je, da je njegovo pozornost pritegnila osebnost filozofa-alpinista Klementa Juga, ki je bil idol takratne meščanske mladine. Za marsikoga bo najbolj zanimiv prav osrednji del knjige, v katerem so zbrane »zgodbe okrog doktorja Juga in doktorja Krassowitza«. (Krassowitz je za razliko do Juga fiktivna osebnost, nekakšen njegov izpopolnjeni model.)

Demon in Eros je nekoliko spreminjena izdaja predvojne Bartolove knjige Al Araf. Bartol sam je čutil, da njegove zgodbe s tezo niso ne novele ne črtice v običajnem pomenu besede in je dal zbirki podnaslov Zbirka literarnih sestavkov. — Spremno besedo k sedanjim izdaji je napisal Taras Kermauner. Njegov esej je vredno prebrati, saj je v glavnem bolj berljiv od drugih Kermaunerjevih spisov. Zdi se, da je Kermauner z velikim posluhom za te reči razčlenil idejno ozadje Bartolovega opusa.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

LETOVANJE NAŠIH OTROK V LETOŠNJIH POČITNICAH

Občinska zveza prijateljev mladine, TVD Partizan Jesenice in občinska zveza tabornikov Jesenice, so tudi letos organizirali letovanja — predvsem za mladino naše občine.

Tudi letos je bilo za tako vrsto počitnic, ki jih zmore tudi manj globok žep, otroci pa so poleg tega še pod skrbnim vodstvom, dovolj zanimanja. Nekaj prijav so morali v najbolj vročih dneh v vseh treh organizacijah celo zavrniti.

V organizaciji občinske zveze prijateljev mladine je v Novem gradu preživelo svoje morske počitnice 209 predšolskih in 512 šoloobveznih otrok, v taboru TVD Partizan Jesenice v Baški je bilo 58 predšolskih in 255 šoloobveznih, v taboru tabornikov v Karigadorju pa je bilo 28 predšolskih in 240 šoloobveznih otrok. Poleg tega pa je bilo v zdravilišču kranjske občine v Pinteti 70 zdravstveno ogroženih otrok iz naše občine.

V naštetih organizacijah so tako poskrbeli za letovanje 295 predšolskih in 1007 šoloobveznih otrok (1302). Če upoštevamo, da je v naši občini 3124 šoloobveznih otrok, potem je bilo samo v teh oblikah letovanja zajetih čez 30 odstotkov vseh šoloobveznih otrok.

KAKO SMO PRAZNOVALI TEDEN OTROKA

Svetovni dan otrok je razglasila generalna skupščina Združenih narodov, ko je 20. novembra 1959 soglasno sprejela deklaracijo o pravicah otroka. Svet za vzgojo in varstvo otrok Jugoslavije, je ob mednarodnem dnevu otroka pred 20 leti začel akcijo tedna otroka z namenom, da v tem tednu opozori z gesli, manifestacijami in akcijami na nerešeno in perečo problematiko, ki zadeva otroka, njegov razvoj, vzgojo, zdravstveno varstvo itd. Tako praznujemo teden otroka vsak prvi teden v oktobru.

Čeprav v občini Jesenice letos nismo za praznovanje imenovali koordinacijskega odbora, je bila skrb za otroka vidnejša kot kdajkoli prej v tem času. Namesto centralne prireditve, je bilo vrsto sej in posvetov na katerih so bili sprejeti pomembni sklepi za hitrejšo ustvarjanje trajnejših pridobitev za otroke v naši družbi.

V torek, 8. oktobra, je varstveno vzgojni zavod Jesenice sklical aktiv otroških vzgojiteljic iz občine Jesenice, ki so se zbrale v novih prostorih VVU v Žirovnici. Poleg strokovnega programa je sledil še ogled novih prostorov ustanove, ki bo v kratkem sprejela v varstvo 60 malčkov.

Istega dne je bila v večernih urah v prostorih občinske konference SZDL seja odbora za družbeno aktivnost žensk. Seja je bila sklicana z namenom, da se poudari pomembnost tedna otroka in z željo, da obširnejše prizadevanje vseh dejavnikov, ki naj bi zagotovili otrokom uspešnejši razvoj, zdravo in lepše otroštvo.

V sredo, dne 9. oktobra, je bila razširjena seja pionirske komisije pri občinski zvezi prijateljev mladine s posebnim poudarkom na pomembnosti tedna otroka. Seje so se udeležili vsi pionirski mentorji naših šol in predstavnica občinskega odbora RK, ki je poročala o uspešnem poteku akcije zbiranja igrač pod geslom »Otroci — otrokom«.

Pionirska komisija je sprejela delovni program za tekoče šolsko leto. V program je med drugim vključila tudi nekatere republiške prireditve, ki so namenjene 30-letnici zmage nad fašizmom, dalje memorial ob 25-letnici smrti Prežihovega Vrance in 175-letnici rojstva Franceta Prešerna.

Izvršni odbor občinske zveze prijateljev mladine je sprejel sklep, da v letošnjem letu pripravi vse potrebno za začetek gradnje pionirskega doma na Poljanah. Z nadaljevalnimi deli bodo pričeli zgodaj spomladi 1975 tako, da bi bila do 15. maja zaključena prva faza gradnje, do prve plošče. Na ta dan bo v okviru praznovanja 30-letnice zmage nad fašizmom velika slovesnost na Poljanah in tej slovesnosti bi priključili še otvoritev začne dejavnosti pionirskega doma.

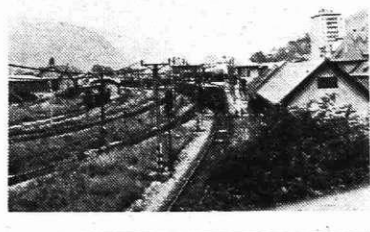
Tudi vzgojno varstvene ustanove na Jesenicah so imele celotedenski

program posvečen tednu otroka. Ves teden so se vrstile prireditve z ogledi raznih predstav, internimi slovesnostmi, tekmovanji in izlety v naravo.

V osnovnih šolah so imeli nižji razredi mladinsko kino predstavo Pastirci. Dvajsetletnice tedna otroka so se spomnili tudi s preureditvijo pajojev, stencasov in z risbami.

Vsi pa želimo, da bi v bodoče v tednu otroka bilo več otroških prireditev in akcij. Zlasti pogrešamo lutke in hudo nam je, če pomislimo kako delavna je bila včasih lutkovna družina na Jesenicah. In prav bi bilo, če bi to dejavnost spet oživili.

I. Torkar

Na Stari Savi podirajo nekdanjo Kleinovo hišo

AVSTRIJSKA DRŽAVNA POGODBA

Petnajstega maja prihodnje leto bo poteklo 20 let od podpisa Državne pogodbe o vzpostavitvi neodvisne in demokratične Avstrije. Sedmi člen te pogodbe se nanaša na pravice in zaščito slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem in še do danes ni bil izpolnjen. Nasprotno slovenska narodna skupnost je še vedno izpostavljena raznarodovalnemu pritisku in brutalni gonji velikonemških šovinističnih in neonacističnih sil. Ker mnogi naši bralci tega člena ne poznajo, ga v nadaljevanju citiramo v celoti.

— 1 —

Avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem uživajo iste pravice pod enakimi pogoji, kakor vsi drugi avstrijski državljani, vključno pravico do svojih lastnih organizacij, zborovanj in tiska v svojem lastnem jeziku.

— 2 —

Avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem imajo pravico do osnovnega pouka v slovenskem ali hrvaškem jeziku in do sorazmernega števila lastnih srednjih šol; v tej zvezi bodo šolski učni načrti pregledani in bo ustanovljen oddelek šolske nadzorne oblasti za slovenske in hrvaške šole.

— 3 —

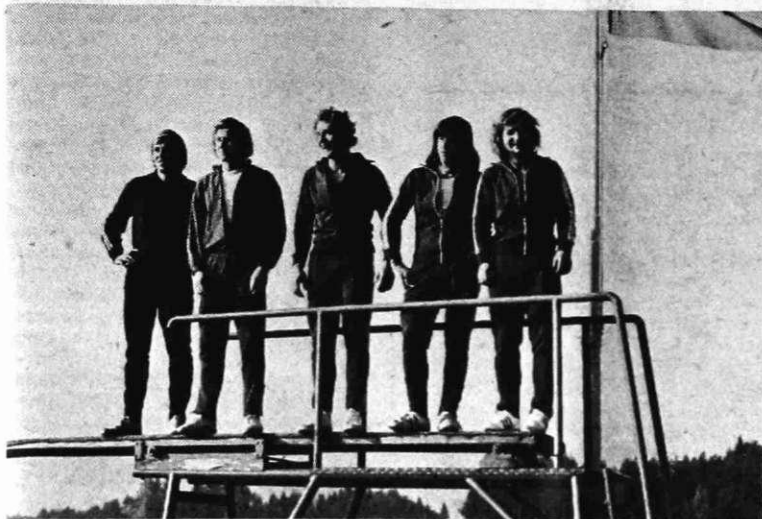
V upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradiščanske in Štajerske s slovenskim, hrvaškim ali mešanim prebivalstvom je slovenski ali hrvaški jezik dopuščen kot uradni jezik dodatno k nemškemu. V takih okrajih bodo označbe in napisi topografskega značaja prav tako v slovensčini ali hrvaščini kakor v nemščini.

— 4 —

Avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem so udeleženi v kulturnih, upravnih in sodnih ustanovah v teh pokrajinah pod enakimi pogoji kakor drugi avstrijski državljani.

— 5 —

Dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo hrvaškemu ali slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine, se mora preprečiti.

TRENING NA KOROŠKEM

V oktobru so se tudi člani sankarskega kluba Jesenice začeli pripravljati na novo sezono, ki je pred vrati. Poleg priprav na domačem terenu, jih je minuli teden na kondicijski trening povabila tudi Koroška sankarska zveza z Avstrije. Treninga, ki je trajal trikrat po dva dni ob Baškem jezeru, se je udeležilo pet članov SD Jesenice. Po pripovedovanju naših udeležencev, je bil trening zelo uspešen in so bili vsi enotnega mnenja, da jim bodo le temeljite priprave pripomogle k boljšim rezultatom v letošnji sezoni. Trening, ki je bil zelo naporen, je potekal pod vodstvom izkušenih avstrijskih zveznih trenerjev za sankarski šport. Na sliki: Peternej, Lavtižar, Rihtar, Klinar in König na treningu na Koroškem. DM

Razpis

Svet delovne skupnosti osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice razpisuje

delovno mesto pomočnika ravnatelja (reelekcija)

Poleg splošnih pogojev mora kandidat izpolnjevati pogoje za učitelja osnovne šole in imeti vsaj pet let vzgojno izobraževalne prakse.

Pismene ponudbe z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh od objave razpisa na svet delovne skupnosti osnovne šole Prežihov Voranc.

ŽALNA KOMEMORACIJA OB DNEVU MRTVIH NA JESENICAH

Krajevna organizacija ZB NOV Plavž sporoča, da bo žalna komemoracija na grobišču padlih borcev na starem pokopališču, dne 31. oktobra ob 16. uri.

Vabimo vse organizacije in delovne ljudi na tem območju, da se komemoracije udeležijo v čim večjem številu. Spomnili se bomo poleg borcev, ki počivajo v tem grobišču, tudi vseh padlih borcev širom naše domovine in vseh ljudi, ki so preminuli po raznih taboriščih, izven naših meja.

KO ZB NOV Plavž

OSTALE KOMEMORACIJE

1. novembra: ob 10. uri na starem pokopališču Koroška Bela; ob 10.45 na pokopališču Blejska Dobrava; ob 11.30 pred spomenikom padlih borcev NOV na Blejski Dobravi.

Na vseh komemoracijah sodeluje pihalni orkester Jeseniških železarjev.

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru JOP Javornik se najlepše zahvaljujem, ker mi je omogočil brezplačno bivanje na morju, za darilo in denarno pomoč, ki sem jo prejel v času moje bolezn. Za vse še enkrat iskrena hvala.

Celotnemu kolektivu želim pri nadaljnjem delu še veliko delovnih uspehov.

Ivan Primožič

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru Železarne so najlepše zahvaljujem za denarno pomoč, ki sem jo prejel ob bolovanju in mi je bila zelo dobrodošla.

Janko Kejžar

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru elektrodne obrata, se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč, ki sem jo prejela v času mojega bolovanja.

Jožefa Meglič

ZAHVALA

Ob izgubi dragega očeta

FRANCA RAZPETA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so počastili njegov spomin, darovali vence in cvetje ter ga spremili na njegovi zadnji poti.

Posebno se zahvaljujemo dr. Rjazancevu ter vsem medicinskim sestram in strežnemu osebju doma dr. F. Berglja za zdravljenje, vsestransko skrb in nego.

Iskrena hvala sostanovalcem za vso pomoč, venec in avtomobilski prevoz ter sodelavcem žitarne, IPI Zarja in kolektivu prodajalne Alpina za darovane vence.

Žalujoči: sin in hčerki z družinoma ter ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi drage mame, babice in prababice

BARBARE ZUPANOVE

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem za sočustvovanje in pomoč, ki nam je bila nudena v dneh boleče izgube.

Vso zahvalo smo dolžni zdravnikom in osebju internega oddelka jeseniške bolnice, za vso nego in skrb.

Posebno se zahvaljujemo tov. Matičevu za ganljive besede ob odprtem grobu, pevcem iz Radovljice za žalostinke, kolektivu profilarne, Almire in vsem ostalim darovalcem vencev in cvetja, vsem, ki ste počastili njen spomin ob mrtvaškem odru, nam izrekli sožalje in jo spremili na njeni zadnji poti.

ŽALUJOČI: sinova Tonček in Ivan, hčerke Mara, Tilka, Francka in Milka z družinami in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, ata, starega ata, brata in strica

FRANCA KLINARJA-ANŽIRJA

se iskreno zahvaljujemo zdravnikom in strežnemu osebju internega oddelka jeseniške bolnice za zdravljenje, vsem sosedom, sorodnikom in znancem, ki so se v tako velikem številu poslovali od njega. Posebno se zahvaljujemo vsem darovalcem cvetja in vencev, pevcem društva upokojencev Jesenice, gasilcem Platinine pod Golico in govornikom za poslovilne besede.

Vsem, ki so sočustvovali z nami, iskrena hvala.

ŽALUJOČI: žena Angela, sin Jože z družino, hčerka Kati z družino in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru nabavnega oddelka se iskreno zahvaljujemo za izkazano pozornost.

Albina Kržišnik, Dragica Hvala in Marija Lužnik

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru in sodelavkam iz valjarne 2400 se iskreno zahvaljujem za darila, ki so mi bila izročena ob odhodu v pokoj.

Kolektivu želim še veliko delovnih uspehov.

Jerca Komac

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

2. in 3. novembra ameriški barvni film UPOR ZAPORNIKOV ob 17. in 19. uri, režija J. Lee Thompson, v glavni vlogi Roddy McDowall

4. in 6. novembra ameriški barvni film KAPETAN SLAUGHTER ob 17. in 19. uri, režija Jack Starrett, v glavni vlogi Jim Brown

6. novembra ameriški barvni film KRALJ STROJNICA ob 17. in 19. uri, režija Robert Gordon, v glavni vlogi Woody Strode

7. novembra ZAPRTO

8. novembra angleški barvni film STRAH V NOČI ob 17. in 19. uri, režija Jimmy Sangster, v glavni vlogi Judy Geeson

9. in 10. novembra italijanski barvni film PREPOVEDAN DEKAMERON ob 17. in 19. uri, režija Carlo Infascelli, v glavni vlogi Dado Crostarosa

KINO PLAVŽ

2. in 3. novembra ameriški barvni film KAPETAN SLAUGHTER ob 18. in 20. uri

4. in 5. novembra ameriški barvni film UPOR ZAPORNIKOV ob 18. in 20. uri

6. novembra ZAPRTO

7. novembra ameriški barvni film VOLDEZ MASČEVALEC ob 18. in 20. uri

8. novembra ameriški barvni film KRALJ STROJNICA ob 18. in 20. uri

9. in 10. novembra francoski barvni film ZAKLAD NA VRHU NEBOTIČNIKA ob 18. in 20. uri

KINO KRANJSKA GORA

2. novembra nemško-italijanski barvni film KOMISAR X TRIJE ZELENI PRSTI

3. novembra ameriški barvni film VOLDEZ MASČEVALEC

6. novembra ameriški barvni film KAPETAN SLAUGHTER

7. novembra ameriški barvni film KRALJ STROJNICA

9. novembra ameriški barvni film UPOR ZAPORNIKOV

Gledališče

NEDELJA, 3. novembra, ob 10. uri Kristina Brenkova: NA SPLAVU — matineja — Režija: Stanka Geršak, Scena: Jože Bedič.

VOZNI RED PREVOZOV OB DNEVU MRTVIH NA JESENICAH

Na dan mrtvih, 1. novembra 1974, bodo vozili avtobusi na pokopališče na Blejski Dobravi, po naslednjih voznih redih:

V PETEK, 1. NOVEMBRA 1974: ODHODI V SMERI PROTI POKOPALIŠČU NA BLEJSKI DOBRAVI:

Od bolnice:	6,03	7,15	7,45	8,15	9,15	9,30	9,45	10,00
	10,15	10,30	10,45	11,00	11,15	12,00	12,45	13,30
	13,45	14,00	14,15	14,30	14,45	15,00	15,15	15,30
	15,45	16,00	16,30	17,00	17,30	18,00	19,10	21,10

S Koroške Bele:	8,30	10,00	11,00	13,00	13,50	14,10	14,30	14,50
	15,10	15,30	16,30	17,00				

Iz Podmežakle: 14,30

ODHODI OD POKOPALIŠČA V SMERI:

Jesenice:	7,15	7,45	8,15	8,45	9,15	9,45	10,00	10,15
	10,30	10,45	11,00	11,15	11,30	12,00	12,45	13,30
	14,00	14,15	14,30	14,45	15,00	15,15	15,30	16,00
	16,30	17,00	17,30	18,00	18,45	19,30	21,30	

Koroška Bela:	9,30	10,30	11,30	13,30	14,10	14,30	14,50	15,10
	15,30	16,30	17,15	17,45				

Podmežakla: 16,15

V SOBOTO, 2. NOVEMBRA 1974:

Poleg rednih voženj po voznem redu za delavnik, ki bodo okrepljene z dodatnimi avtobusi, bo peljal od bolnice še avtobus ob 8,15 ter nazaj od pokopališča ob 9,45.

V NEDELJO, 3. NOVEMBRA 1974:

Rednim prevozom bosta dodani še dve vožnji, in sicer z odhodom od bolnice ob 8,00 in 9,45 ter povratkom od pokopališča ob 9,15 in 10,45.

V dnevih pred dnevom mrtvih bodo popoldanske vožnje na pokopališče okrepljene z dodatnimi avtobusi.

CENIK PREVOZOV NA POKOPALIŠČE NA BLEJSKI DOBRAVI NA DAN MRTVIH 1. NOVEMBRA 1974

Od postaje:

Bolnica, zdravstveni dom, pod Mirco,	3,00 din
železniška postaja, Koroška Bela	
Gimnazija, železarna, Senožeti, Javornik,	
Podkočna; Podmežakla (vse postaje)	2,50 din
Lipce, Blejska Dobrava	2,00 din

VIATOR, TOZD JESENICE

TEMELJNA TELESNO KULTURNA SKUPNOST IN NJENA (NE)ORGANIZIRANOST

2

Obodboje, ki je pred nami, je namenjeno urejanju kadrovskih vprašanj, organiziranju asociacij, kot izvajalcev politike ter samoupravnih aktivnosti v TTKS. Pred nami je zelo aktualna javna razprava o statusu zveze telesno-kulturnih organizacij Slovenije, ki je ena od najpomembnejših asociacij TTKS pri izvajanju njene politike. V zvezi, ki nastaja pri ustvarjanju TTKS in tudi RTKS je prišlo do likvidacije številnih Občinskih zvez na telesno kulturo. Praksa je pokazala, da smo s tem likvidirali bazo, ki je bila vertikalno in horizontalno povezana z republiškimi strokovnimi organizacijami ter z zvezo za telesno kulturo Slovenije.

Zmotno je bilo namreč mnenje, da je TTKS, ki je organizirana na širši samoupravni osnovi, tudi neposredni izvajalec dogovorjene politike. Na predzadnji razširjeni seji zveze za telesno kulturo Slovenije v Ljubljani, je Dagmar Šuster, poleg številnih diskutantov ugotovil, da je bilo tako ravnanje in gledanje v večini TTKS nepravilno. To mnenje je izrazil tudi v imenu sveta za telesno kulturo pri RK SZDL. Naglasil je, da dobiva telesna kultura pomembnejšo vlogo, zlasti z resolucijama, ki sta ju sprejela VII. kongres ZKS in X. kongres ZKJ. V duhu teh načel in samoupravnega delovanja TTKS je potrebno na osnovi tega spoznanja, ponovno organizirati zveze telesno-kulturnih organizacij v občinah ter v republiki. Zveza naj bi predvsem delovala na področju šolskih športnih društev, tekmovalnega športa in športne rekreacije.

Med športno rekreacijo zamišljamo delovanje društev TVD Partizan, planinskih društev ter tabornikov, poleg še drugih širših oblik telesno-kulturnega delovanja, ki se lahko razvija z zvezo telesno-kulturnih organizacij Slovenije, posredno pa z republiškimi strokovnimi organizacijami. Najvišji organ zveze bi bila skupščina, organizirana na delegatski osnovi. V bistvu se

delovanje in vloga bivših občinskih ZTK, ki se organizirajo kot zveze telesno-kulturnih organizacij, ne spreminja v okviru TTKS. Zveza dobiva le samoupravno osnovo, ki jo tvorijo izvoljeni delegati raznih struktur, zlasti na tistih področjih, ki lahko razvijajo dejavnost ter množičnost telesne kulture. Nekatere od teh programskih načel so napisane v osnutku samoupravnega sporazuma in statuta zveze telesno-kulturnih organizacij Slovenije:

- s skupnimi prizadevanji razvijati in pospeševati množičnost v telesni kulturi in s tem krepiti zdravje delovnih ljudi in občanov, večati njihovo delovno in obrambno sposobnost in jih navajati na smotno ter aktivno izrabljanje prostega časa;
- zavzemati se za ustvarjanje pogojev za hitrejši napredek vrhunškega športa;
- razvijati in krepiti tovarištvo, socialistični patriotizem, bratstvo in enotnost ter uveljavljanje socialističnih moralnih norm;
- boriti se proti vsem pojavom v telesni kulturi, ki onemogočajo in zavirajo razvoj telesne kulture v skladu s sprejetimi programi in družbenimi normami;
- razvijati sodelovanje z vsemi zainteresiranimi samoupravnimi družbeno-političnimi organizacijami na osnovi uveljavljanja delegatskih in samoupravnih odnosov;
- skrbeti za uveljavljanje takšnih tekmovalnih sistemov, ki bodo zagotovili predvsem množično delovanje osnovnih nosilcev telesno-kulturne dejavnosti in hkrati omogočati domokratično oblikovanje najbolj racionalnih tekmovalnih sistemov za doseganje vrhunskih dosežkov;
- zavzemati se za ustrezno zdravstveno varstvo vseh aktivnih v telesni kulturi;
- skrbeti za vzgojo in pogoje delovanja strokovnih amaterskih in profesionalnih kadrov;
- razvijati množičnost v telesni kulturi, za doseganje vrhunskih dosežkov. V tekmovalnem športu skrbeti, da se ustvari neposredni pogoji za izgradnjo novih športnih objektov, zlasti pokritih, ki zagotavljajo sistematičen razvoj telesne kulture;

— zavzemati in skrbeti za vzdrževanje obstoječih športnih objektov, ki so odprto vprašanje in resna finančna ovira za nemoteno delovanje osnovnih organizacij;

— TTKS bo delovala preko svojih delegatov, ki bodo zastopali stališča zveze pri uresničevanju programskih izhodišč, ki v bistvu pomenijo izvajanje politike temeljne telesno-kulturne skupnosti.

Navedel sem samo nekatere najpomembnejše točke programskih načel zveze, ki lahko najširše, s strokovnimi odbori in komisijami na osnovi samoupravnih odnosov, razvija v telesno-kulturnih organizacijah žlahtne prvine telesne kulture v naši socialistični družbi.

Kritična ocena o delovanju TTKS ob naštevanju vseh odprtih vprašanj ter programskih izhodišč, je lahko še preuranjena zlasti v obdobju, ko trasiramo in utiramo nadaljnji razvoj telesne kulture. Po mnenju nekaterih, doživljamo renesanso v telesni kulturi prepočasno, da zaostajamo med drugimi dejavniki, ki so dosegli višjo stopnjo razvoja in boljši materialni položaj. Ugotovitvam ne gre zanikati, vendar se moramo strpnostno živeti v položaj, da ni mogoče samo z ustanovitvijo TTKS v krajšem času nadoknaditi izgubljenega, česar nam ni uspelo v preteklem obdobju. Mislim, da se je z ustanovitvijo TTKS in urejenim financiranjem, odprla perspektiva, ki jamči nadaljnji razvoj ter boljši materialni položaj telesne kulture. Ne gre pozabiti tudi dejstva, da sredstva za financiranje telesne kulture ustvarjamo sami ter samoupravno odločamo o njihovi delitvi. Zategadelj imamo v svojih rokah položaj, da najširše odločamo o načrtovanju telesne kulture ter o njeni programski politiki. To pomeni, da naj bi se delegati s svojo neposredno aktivnostjo zavzemali za tiste interese, ki bodo potencialni pri širjenju novih odnosov v telesni kulturi, da bi tako postala lastnina vseh delovnih ljudi, zlasti mladine.

Razvoj telesne kulture je nenehen in dolgotrajen proces. Najnovejši dosežki vrhunskih športnikov ter sistematična telesna vzgoja, ki temelji na znanstvenih dognanjih, zlasti v nekaterih deželah, kažejo na stanje, da razvoja pri nas ne moremo prepuščati stihiji in subjektivnim okoliščinam.

OLIMPIJA :
JESENICE 0:3

Prvi letošnji derbi v državnem prvenstvu med Olimpijo in Jesenicami je večina ljubiteljev jeseniškega hokeja pričakovala s precejšnjim strahom. To predvsem zaradi visokega poraza pred nekaj tedni, s čimer so igralci Olimpije opozorili, da so tudi precej bolj pripravljeni kot večkratni prvaki Jugoslavije. Razen tega so bili jeseniški hokejisti oslabiljeni zaradi suspenza dveh reprezentantov: S. Koširja in Pipana po vrnitvi reprezentance iz Romunije. Hokejisti Jesenic so se v zadnjih štirinajstih dneh zelo skrbno in dobro pripravljali za prvi prvenstveni dvoboj z Olimpijo, vendar je bilo vprašljivo, ali je mogoče v pičlih štirinajstih dneh ne le popraviti fizično pripravljenost ter uigranost moštva, temveč tudi vplivati na igralce, da nedavna katastrofa ne bi vplivala preveč na psihično stanje moštva.

Vzdušje v hali Tivoli je bilo pred samim začetkom velikega spopada izredno ugodno za Jeseničane. Stevilni zvesti simpatizerji jeseniškega hokeja iz različnih krajev Slovenije so prišli v halo Tivoli, da bi bodrili svoje ljubljence, ne glede na to, da jih je poraz v tekmovalstvu za pokal Karavank, z rezultatom 2:11, hudo prizadel.

Ze od prvega sodnikovega žvižga se je videlo, da so večkratni prvaki odločno igrali na zmago, čeprav so uvodne minute pripadle Olimpiji. Ob tem naj takoj omenimo, da je trener Trebušak proti prvemu Olimpijinemu napadu Gojanovič—Petač—Puterle postavil drugi jeseniški napad Poljanšek—Hafner—F. Zbončar. Kot se je kmalu izkazalo, so precej mlajši Jeseničani najprej povsem ustavili izkušenejši Ljubljance, nato pa so z organiziranimi akcijami zelo nevarno ogrožali vrata Albrehta. Ko so se gostje sredi prve tretjine otrsli pritiska Olimpije, je tudi njihova obramba zaigrala veliko bolj sproščeno in zanesljivo, tako, da so bili številni napadi Olimpije razbiti že na polovici igrišča.

V prvi tretjini so gostje nekajkrat zelo resno ogrožili gol Olimpije, pa tudi domačini so večkrat zelo nevarno pridrsali pred Kneza, vendar se je kljub obojestranskim poizkusom prva tretjina končala brez golov.

Drugi del se je začel s preudarnejšimi napadi jeseniškega moštva. V 26. minuti pa je v hali Tivoli zagrmelo, ker je Milan Jan prvič premagal Albrehta. Po tem zadetku je igra potekala bolj na polovici domačinov, jeseniški hokejisti pa so pripravili nekaj zares izredno ugodnih priložnosti. Ko niso povišali rezultata niti takrat, ko je bil gol Olimpije prazen, pa so Jeseničani dosegli drugi gol v navidezno nenevarni akciji. Ivo Jan je v 37. minuti streljal na vrata Olimpije, ploščica se je nekajkrat odbila od nog hokejistov obeh moštev, Mlakar, ki je stal pred vrati, pa jo je porinil v mrežo.

Ko je v začetku tretje tretjine, v 44. minuti, Škerjanc dosegel tudi tretji gol je bilo očitno, da so si jeseniški hokejisti zagotovili zaslužen zmago, ki je glede na vse dogodke v začetku letošnje sezone presenetljiva, vendar pa dosežena z veliko željo in odločnostjo po zmagi, s požrtvovalno in ne nazadnje z boljšo igro, kot jo je prikazala Olimpija. Čeprav so vsi igralci igrali zelo dobro in zelo uspešno izpolnjevali trenerjeva navodila pa smo dobili občutek, da je bila kljub vsemu obramba, na čelu z odličnim Knezom, boljši del jeseniškega moštva, čeprav so ji tudi napadalc z borbeno igro nudili izdatno pomoč. To je toliko bolj spodbudno, ker je bila prav obrambna igra jeseniških hokejistov ničlikokrat kritizirana za nezanesljivo igro. Se enkrat se je izkazala stara resnica, da brez pomoči napadalcev v obrambni igri, tudi ožja obramba ne more izpolnjevati vseh nalog.

Po končani tekmi je trener Trebušak izjavil, da je zmaga Jesenic sicer povsem zaslužena, vendar je izrazil tudi mnenje, da je moštvo večkratnih prvakov zmožno igrati še veliko bolje. To je tudi res, saj je sohotna zmaga v Ljubljani plod resnega dela le kratkega časovnega obdobja. Če bodo jeseniški hokejisti nadaljevali s tako resnim delom in da se bo ob tem forma moštva izboljševala sama po sebi je pričakovati, da se bodo besede trenerja Trebušaka, ko je govoril o še boljši igri Jeseničano, tudi uresničile.

KRANJSKA GORA :
CELJE 5:1

Najresnejši kandidat za osvovitev prvega mesta v zvezni B ligi moštvo Kranjske gore, je doseglo tudi drugo zmago. Celjani so bili slabši nasprotnik, vendar so se tudi Kranjskogorci

izkazali, kot zelo neučinkoviti. Zapravili so številne priložnosti, med katerimi so bile tudi takšne, ki bi se morale zagotovo končati z zadetki.

Gostje so se predstavili kot fizično močnejši, njihova glavna odlika pa je borbenost, ki jo poznamo že iz prejšnjih sezon. Vsekakor pa je dejstvo, da bodo Celjani nevarni zlasti na njihovem igrišču v Celju.

Zmaga Kranjske gore je povsem zaslužena, mladi igralci Kranjske gore pa so kljub boljši igri pokazali, da bodo morali še veliko delati zlasti na nekaterih osnovnih elementih hokejske igre. To še posebno velja glede podaja — sprejem in oddajanje paka — kajti morajo se zavedati, da bodo morda že naslednjo sezono potrkali na vrata prvega jeseniškega moštva. Če pa bi to poskusili s pomanjkljivim obvladanjem prvin, jim bo vstop v moštvo tem bolj otežkočen.

Gole za Kranjsko goro so dosegli: Brun, Razinger, Kunšič, Hiti, Pavlič.

OLIMPIJA :
KR. GORA (ml) 6:12

Kot je bilo pričakovati so bili mladinci Olimpije prešibak nasprotnik Kranjskogorcem, ki so lani osvojili obe največji lovori — naslov državnega prvaka ter prvo mesto v jugoslovanskem pokalu.

V prvi tretjini so se sicer dogajale malce čudne reči, saj so domačini celo vodili s tesnim rezultatom. Toda nadaljevanje je pokazalo, da so gostje precej boljši, saj so v drugih dvajsetih minutah dosegli kar pet zadetkov, Olimpiji pa niso dovolili, da bi zatresla njihove mreže. V zadnjih dvajsetih minutah so Kranjskogorci vodstvo še povišali in tako prepričljivo zmagali. Kljub temu, da so pri Olimpiji okrepili moštvo po porazu na Jesenicah proti mladincem Jesenice 6:11, vendar to ni oviralo Kranjskogorcev, da bi povsem nadigrali nasprotnika.

Gole za Kranjsko goro so dosegli: Klemenc 4, Brun, Fartek in M. Horvat po 2 ter Kern in Šlibar po 1.

HOKEJSKI SPORED

V soboto zvečer bodo jeseniški hokejisti gostovali v Ljubljani, kjer se bodo pomerili z moštvom Slavije iz Vevč. Ekipa Kranjske gore, ki nastopa v zvezni B ligi, bi morala v soboto gostovati v Sisku. Toda, ker v Sisku še nimajo ledu, bo tekma med Kranjsko goro in INO najverjetneje v soboto zvečer v dvorani Podmežaklo. Mladinski moštvi Jesenic in Kranjske gore bosta igrali doma. Ekipa Kranjske gore bo v soboto dopoldan, s pričetkom ob 8. uri odigrala tekmo z mladinci Tivolija, moštvo Jesenic pa bo prav tako v soboto dopoldne gostilo mladinsko ekipo Slavije iz Vevč. Tekma se bo pričela ob 11.30.

D.

Odbojka

JESENICE : KOPER
3:1

V soboto je jeseniška ekipa doma nastopila proti ekipi Kopera v naslednji postavi: Kavčič, Divjak, Strnad, Bergelj, Bogataj, Rössler, Erjavec, Pristov in Demšar.

Domači igralci so v lepi igri brez večjih težav premagali nevarne Koprčane. Igra je bila posebno dobra v prvih dveh setih, v katerih so domačini pokazali vse svoje znanje. Koncentracija je popustila v tretjem setu, ki so ga domačini po nepotrebnem izgubili. V četrtem setu pa so ponovili dobro igro iz prvih dveh setov in tekmo dokaj lahko odločili sibi v prid.

Tekma je pokazala, da Jeseničanom ne manjka tehničnega znanja, manjka pa nekaterim kondicije in boljši skok. Pohvaliti je treba celotno ekipo, posebno dobro pa je v bloku igral Divjak, ki je popolnoma onemogočil najboljšega igralca Kopera — Kržišnika. Uspešno je igral v prvi šesterki tudi mladi Erjavec in upati je, da bo tako uspešno tudi nadaljeval.

Trenutno je jeseniška ekipa na drugem mestu za ekipo Save, ki še ni izgubila srečanja. V naslednjem kolu igrajo Jeseničani v Slovenski Bistrici proti ekipi Poljskave. To je nevaren nasprotnik, ki je že presenetil v prvih dveh kolih.

EKIPA ŽELEZARNE PRVAK
SLOVENSkih ŽELEZARN V ŠAHU
ZA LETO 1974

V soboto, 26. oktobra, je bilo v organizaciji športne komisije tovarne Veriga Lesce, v Grajskem dvoru v Radovljici, letošnje prvenstvo Slovenskih železarn v šahu. Nastopile so ekipe vseh sedmih delovnih organizacij sestavljene organizacije združenega dela Slovenskih železarn. Organizacija tekmovanja je bila zelo dobra, kar so po končanem prvenstvu potrdili vsi udeleženci.

Ekipa železarne Jesenice, ki so jo sestavljali: Lado Krajnik, Anton Krničar, Janko Korošec, Janez Cuiha in Franc Ravnik, je bila pretrd oreh za ostale ekipe in tako je zasluženo osvojila naslov prvaka Slovenskih železarn v šahu za leto 1974. Naša ekipa je zmagala predvsem zaradi izenačenosti, kvalitete in borbenosti. Ostale ekipe so imele zelo močne igralce le na prvi in drugi deski, kjer se je uspešno kosal z njimi Lado Krajnik.

Rezultati: 1. Železarna Jesenice, 20 točk, 2. železarna Ravne, 18,5 točk, 3. Železarna Štore, 13,5, 4. Veriga Lesce, 13,5, 5. Plamen Kropa, 9,5, 6. Tovil Ljubljana, 7, 7. Žična Celje, 2 točki. J. R.

POPRAVILI IN MARKIRALI BODO
G RELEJNO KURIRSKO POT

V pripravih za praznovanje tridesetletnice osvoboditve izpod fašizma, so nekdanji borci in kurirji NOV iz G — gorenjskih relejnih Kurirskih stanic, izrazili željo po obnovitvi kurirskih relejnih stanic oziroma poti v cvetočem in razglednem območju Karavank.

Borčevske organizacije iz Mojstrane in Dovjega, Jesenic, Plavškega rovtva, Jeseniških in Javorniških rovtov, Most in Žirovnice ter Begunj, so pozdravile to zamisel, katero bodo skušale uresničiti skupaj s planinskimi društvi, pionirskimi planinskimi šolskimi krožki, mladinskimi planinskimi in alpinističnimi oddelki. Pri realizaciji te kurirske poti bodo sodelovali tudi nekdanji kurirji, ki so se v času NOB zadrževali v teh relejnih kurirskih postojankah, ki so bile velikega pomena za zvezo med gorenjskimi, koroškimi in primorskimi partizani. Po tej kurirski liniji so gorenjski kurirji spremljali visoke in najvišje predstavnike raznih mednarodnih delegacij v času narodnoosvobodilnega boja. Ta nekdanja gorenjska kurirska pot je zelo primerna planinska sprehajalna pot za starejše in mlajše ljubitelje in obiskovalce razglednih in cvetočih Karavank. Koristno pa bo služila tudi za šolske izlete ali za šolske športne dneve, predvsem v majskih dneh, ko na vsej trasi iz Mlince pod Kepo preko Rovtov in pod Stolum do Drage cveto duhteče ključavnice, narcise.

Nekdanji kurirji gorenjskih kurirskih poti, bodo planincem pokazali mesta sedmih stanic, le-ti pa bodo obnovili, popravili in markirali celotno traso. To so v času NOB nič kolikrat prehodili in pretekli v snegu, ledu in dežju ter v velikih nevarnostih gorenjski kurirji, ki so vzdrževali zvezo med koroškimi in primorskimi partizani.

S PLANINSKIM DRUŠTVOM NA-IZLET

V hladnem jesenskem jutru smo se planinci odpravili z avtobusom na pot v sosednjo državo Italijo. Najprej smo se krajši čas ustavili v Vidmu, da smo si ogledali znamenitosti tega lepega mesta.

Naprej nas je vodila pot na Doberdob. Tam je veliko grobišče padlih vojakov iz prve svetovne vojne. Med njimi je tudi mnogo slovenskih mož in fantov. Vsem padlim so postavili veličasten spomenik, ki se dviga v terasah do vrha hriba Doberdob. Imeli smo namen ogledati si vojaški muzej, ki je v parku zraven spomenika, pa je bil žal zaprt.

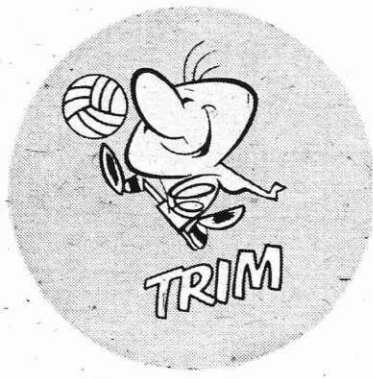
Od tega žalostnega kraja smo se odpravili naprej v Čedad, od tam pa po bežnem ogledu mesta pod Matajurjem na mejni prehod Robič, potem pa še k St. Lorencu pri Kobaridu.

V dežju in mrazu smo po spolzkih in blatnih stezicah prišli do groba našega pesnika Simona Gregorčiča. Tam smo zapeli nekaj pesmi in prižgali sveče. Potem pa smo odšli na grob našega nekdanjega člana in delovnega planinca Ivana Šavlija. Zapeli smo, položili na grob šop nageljinov in prižgali sveče.

Zadnji postanek je bil v Kobaridu. Tam smo si ogledali Gregorčičev spomenik, se malo okrepkali in nato odšli čez prelaz Predil, do Rabeljskega jezera in naprej na Jesenice.

Planinska društva bodo s pomočjo članov mladinskih in alpinističnih odsekov ter postaj GRS vsestransko podprla to akcijo. Na ta način bodo prispevala svoj delež k ohranjanju in negovanju tradicij narodnoosvobodilne borbe, z najbolj vrednimi človeškimi lastnostmi — ljubezen do domovine in -tovarištvom, poleg vzdržnosti, smelosti in kondicije.

V vseh sedmih kurirskih relejnih postojankah: v Mlinci, nad Zakamnikom, pri Savskih jamah, nad Pustim rovtom in nad Valvazorjevim domom v Zingarici in v Dragi, bodo nameščeni spominski žigi, namenjeni vsem obiskovalcem te relejne kurirske poti.

Pot bodo gorenjski planinci skupaj s člani borčevskih organizacij in nekdanjimi kurirji začeli urejati še v tem letu. Do drugega leta, ko bomo proslavljali tridesetletnico osvoboditve, pa naj bi pot že stekla.

Kljub slabemu vremenu smo se domov vrnili z lepimi vtisi in veseli.

Mirjam Oblak,
5. b. razred,
osn. šola P. Voranc

Nogomet

PRIMSKOVO : JESENICE
3:3 (2:1)

V predzadnjem kolu prvenstva TNZ Gorenjske, so jeseniški nogometaši gostovali v Primskovem pri Kranju. Tam so odigrali prvenstveno tekmo s tamkajšnjimi nogometaši z neodločenim rezultatom 3:3 (2:1).

Nogometaši z Jesenic so zamudili izredno priložnost, da bi že v samem začetku tekme premagali solidno moštvo domačin. Že v prvih desetih minutah so dosegli vodstvo 1:0 in dvakrat zadeli vratnico. Kasneje pa je domačinom uspelo urediti svoje vrste in najprej po grobih napakah vratarja gostov rezultat izenačili, kasneje pa celo povedli z dvema goloma razlike. Jeseniški nogometaši so s požrtvovalno igro uspeli ponovno izpostaviti ravnotežje na igrišču in rezultat izenačili. Ob malo več športne sreče bi lahko srečanje odločili tudi v svojo korist. Mladi in še neizkušeni igralec Zoran Kramar je namreč tik pred koncem tekme z razdalje treh metrov streljal čez gol, ko je bil le-ta prazen.

Ta tekma je ponoven dokaz, da jeseniška moštva prepoceni prejemajo gole, zelo težko pa jih dosega. Verjetno je v tem vzrok za slabšo uvrstitev na prvenstveni lestvici, kot smo jo pričakovali pred pričetkom prvenstva.

Gole za NK Jesenice so dosegli: Jereb, Kovačevič in Kramar.

JESENICE : BOHINJ 2:1 (2:1)
pionirji

V zadnjem kolu prvenstva TNZ Gorenjske so pionirji Jesenic odigra-

domačem igrišču prvenstveno o s sovrstniki z Bohinja in zmagali z rezultatom 2:1 (2:1).

Domači pionirji so kljub temu, da je bila to ena slabših iger v jesenskem delu prvenstva, zamudili priložnost, da bi svoje goste prepričljivo premagali. Poleg nekaj izrednih priložnosti za doseg gola, katere niso znali izkoristiti, so zastreljali eno enajstmetrovko. To je verjetno tudi vplivalo na nadaljnji potek igre. Vsekakor pa so domači pionirji zaslužen zmagali in ob koncu jesenskega dela prvenstva obdržali vodilni položaj na prvenstveni lestvici.

Gola sta dosegla: Nedim Omanović in Lamberger.

V soboto, 2. novembra igra člansko moštvo Jesenic v zadnjem kolu prvenstva TNZG prvenstveno tekmo z moštvom Medvod. Tekma bo ob 10.30 uri na igrišču Podmežaklo.

Rokomet

VISOK PORAZ
S FAVORITOM

Rokometaši Jesenic so v soboto, 26. oktobra, gostovali v Brežicah, kjer so se v predzadnjem, enajstem kolu LCRL pomerili z ekipo Brežic. Tekmo so z visokim rezultatom dobili domači igralci.

Za Jesenice so nastopili: Šporar B., Rebolj 4, Peternej 3, Radinovič 1, Pogačnik 2, Prešeren 4, Šubic 1, Šporar J. 5, Boltežar.

Tekma je potekala brez izključitev. Sedemmetrovke: Brežice 6 (5 zadetkov) Jesenice 3 (2 zadetka).

Prvi so v prvi minuti povedli Jeseničani z zadetkom Pogačnika, domači pa so v tretji minuti izenačili in četrti minuti povedli in vodstva niso izpustili iz svojih rok do konca tekme. S hitrimi protinapadi so domači vnašali zmedo v jeseniško obrambo, ki je tokrat delala veliko napak. Polčas se je končal z rezultatom 20:8 v korist domačinov. V drugem polčasu so Jeseničani nekoliko uredili svoje vrste, vendar razigranih domačinov niso mogli zaustaviti. Brežičani so tudi v drugem polčasu igrali dobro, predvsem so igrali kolektivneje, ker so tudi bolj uigrani, v svojih vrstah pa imajo nekaj odličnih posameznikov. Za potrditev njihove kvalitete lahko povemo, da si je dva igralca Brežic za nastope v II. ZRL izposodil ljubljanski Slovan. Tekmo so dobili domači igralci z rezultatom 40:20.

Jeseničani so v Brežicah igrali nepovezano, delali so napake v obrambi in napadu, kar so domači igralci, ki so v vrhu LCRL, uspešno izkoristili.

V zadnjem, enajstem kolu LCRL bodo Jeseničani igrali drugega novembra v Trzinu z ekipo Mokerca (če ne bo nagajalo vreme). Ekipo iz dna lestvice LCRL, Jeseničani lahko premagajo, seveda če bodo napake, ki so jih delali na tekmi z Brežicami, odpravili. Jeseničani bodo proti Mokerku nastopili v isti postavi kot v Brežicah, pridružil pa se jim bo še Geršak, ki zaradi službene odsotnosti nekaj tekem ni igral.

-tok

Namizni tenis

SODRAŽICA :
JESENICE 5:2

Prejšnji teden je moška ekipa Jesenic gostovala v Sodražici na Dolenjskem in s istoimenskim moštvom odigrala dvoboj 3. kola II. republiške lige — zahodna skupina. Po pričakovanju so bili domačini premočan nasprotnik našim mladim igralcem in zmagali s 5:2.

Kljub porazu so se Jernej Korbar, Slavko Legat in Stanko Belec uspešno upirali in pokazali dobro igro, kar kaže tudi rezultat, saj so nasprotnikom prvič v ligaškem tekmovalstvu odvzeli dve igri.

V naslednjem kolu — 7. novembra ob 16. uri bo na Jesenicah gostovala ekipa Olimpije II. iz Ljubljane. Vse ljubitelje namiznega tenisa vabimo, da si dvoboj ogledajo.

vt